

”Yhteistyössä on voimaa”
- varhaiskasvattajien ja vanhempien
näkemyksiä ja kokemuksia
kasvatuskumppanuudesta

Halonen, Hanna

Hyypöläinen, Katja

Laurea-ammattikorkeakoulu
Tikkurila

”Yhteistyössä on voimaa”

- varhaiskasvattajien ja vanhempien näkemyksiä ja kokemuksia kasvatuskumppanuudesta

Halonen Hanna
Hyypöläinen Katja
Sosiaalialan koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Marraskuu, 2011

Halonen Hanna ja Hyypöläinen Katja

”Yhteistyössä on voimaa” - varhaiskasvattajien ja vanhempien näkemyksiä ja kokemuksia kasvatuskumppanuudesta

Vuosi 2011 Sivumäärä 103

Tämä opinnäytetyö käsittelee varhaiskasvattajien ja vanhempien välistä kasvatuskumppanuutta päivähoitossa. Laadullinen tutkimus toteutettiin yhteistyössä vantaalaisen päivähoitotoimintayksikön kanssa. Aineisto kerättiin päivähoiton työntekijöille ja lasten vanhemmille suunnatuilla kyselylomakkeilla sekä työntekijöille järjestetyssä ryhmäteemahaastattelussa kevään 2011 aikana. Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää kasvatuskumppanuuden nykytila sekä sen kehittämistarpeita ja -mahdollisuuksia varhaiskasvattajien ja vanhempien näkökulmista. Tutkimuksen tarkoituksena oli kartoittaa myös, kuinka vanhemmat tuntevat kasvatuskumppanuus-käsitteen.

Tutkimustuloksissa korostui, että kaikki vastaajat, niin varhaiskasvattajat kuin lasten vanhemmat pitävät kodin ja päivähoiton välistä yhteistyötä tärkeänä tai erittäin tärkeänä. Kaikkien tutkimukseen osallistuneiden vanhempien mielestä päivähoiton ja kodin välinen yhteistyö toimi tutkimushetkellä hyvin tai erittäin hyvin. Myös varhaiskasvattajista suurin osa piti yhteistyömuotojen toimivuutta hyvänä. Lisäksi tutkimuksesta selvisi, että tutkimukseen osallistuneista vanhemmista kolmasosa ei ollut kuullut käsitteestä kasvatuskumppanuus. Vastauksista ilmeni kuitenkin, että vanhemmat tuntevat muun muassa kasvatuskumppanuuden keskeiset periaatteet ja tavoitteet. Tulosten mukaan päivähoitoyksikössä käytetään edelleen enemmän käsitettä kodin ja päivähoiton välinen yhteistyö. Varhaiskasvattajat eivät nähneet tarpeelliseksi muodostaa päivähoitoyksikölle yhteistä toimintamallia, jonka mukaan yhteistyötä tulisi tehdä samalla tavalla kaikkien asiakasperheiden kanssa.

Päivähoiton työntekijöiden ja vanhempien vastauksista tuli esille, että kasvatuskumppanuutta olisi hyvä pohtia päivähoitoyhteisössä tarkemmin esimerkiksi arvokeskustelussa ja vanhempainilloissa. Keskustelun avulla sekä varhaiskasvattajat että vanhemmat voisivat löytää yhteisen ja lapsen edun mukaisen toimintalinjan kasvatuskumppanuuteen. Tutkimukseen osallistuneiden varhaiskasvattajien mukaan päivähoiton ja kodin välisten yhteistyömuotojen toimivuutta ei arvioida järjestelmällisesti, mikä on lisäksi yksi kehittämiskohde kasvatuskumppanuudessa. Tuloksista päätellen päivähoitotoimintayksikössä olisi myös hyvä kartoittaa vanhempien kiinnostusta sekä valmiutta perustaa ja osallistua vanhempaintoimikuntaan. Tutkimustuloksissa korostui muun ohella varhaiskasvattajien ja vanhempien toiveet perheiden sekä päivähoiton yhteisten tapahtumien ja vanhempien vertaistoiminnan lisäämisestä, mikä lisäisi samalla yhteisöllisyyttä päivähoitoyksikössä.

Asiasanat: kasvatuskumppanuus, kodin ja päivähoiton välinen yhteistyö, vanhempien osallisuus, yhteisöllisyys, ekologinen systeemiteoria

Halonen Hanna and Hyypöläinen Katja

”Co-operation is strength” - educators’ and parents’ views and experiences of educational partnership

Year	2011	Pages	103
------	------	-------	-----

This thesis deals with educational partnership between educators and parents in day care. Qualitative research was carried out in co-operation with a day care unit in Vantaa during spring 2011. The data were collected with a questionnaire for day care workers and children’s parents and also with a theme interview in the group of educators. The purpose of this research was to find out how educational partnership works in our co-operation day care unit and what kind of development needs and opportunities there are in partnership from the perspectives of educators and parents. Additionally, the study examines how children’s parents know the concept of educational partnership.

The results highlighted that day care workers as well as parents find educational partnership important or very important. All participated parents think that their co-operation with educators worked well or very well when doing the study. Also most of the educators found that the forms of co-operation are functional. Furthermore, the results of the study show that one third of the parents had never heard of the concept of educational partnership. However, it appeared that children’s parents are familiar for example with the key principles and intentions of educational partnership. According to the results, our co-operation day care unit uses more the concept of co-operation between home and day care than the concept of educational partnership. Educators’ general opinion was that common forms in educational partnership are not required with all client families in day care unit.

Day care workers’ and parents’ answers represent that it would be good to consider more the meaning of educational partnership in day care, for instance, in discussion of the day care unit’s values and in parents’ evenings. The discussion could help educators and parents find a coherent policy in educational partnership, which benefits the child. According to the participated educators, the forms of co-operation are not systematically evaluated in the day care unit, which is also one subject in developing the educational partnership. Judging from the results of this study, it would be worthwhile to identify parents’ interest and preparedness in establishing and participating in the parents’ committee in the day care unit. In addition, the results highlighted educators’ and parents’ wishes of increasing joint events and parents’ peer support, which would also enhance the sense of community in the day care unit.

Keywords: educational partnership, co-operation between home and day care, parents’ involvement, a sense of community, ecological systems theory

Sisällys

1	Johdanto	7
1.1	Opinnäytetyön tavoitteet	8
1.2	Opinnäytetyön tutkimusongelma	9
2	Ekologinen systeemiteoria	9
2.1	Mikro-, meso-, ekso- ja makrojärjestelmät	10
2.2	Ekologinen teoria ja kasvatuskumppanuus	12
3	Varhaiskasvatus ja päivähoito	13
4	Kodin ja päivähoiton välinen yhteistyö.....	15
5	Kasvatuskumppanuus.....	17
5.1	Perhelähtöisyys	19
5.2	Kasvatuskumppanuuden rakentuminen.....	20
5.3	Kasvatuskumppanuuden periaatteet.....	22
5.4	Jaettu asiantuntijuus	24
5.4.1	Työntekijöiden asiantuntijuus	25
5.4.2	Vanhempien asiantuntijuus.....	27
5.5	Vanhempien osallisuus	28
5.6	Kasvatuskumppanuuden hyötyjä	31
5.7	Kasvatuskumppanuuden haasteita	32
5.8	Kasvatuskumppanuus-koulutus.....	35
5.9	Aiempiä tutkimuksia kasvatuskumppanuudesta	36
6	Yhteisöt ja yhteisöllisyys päivähoitossa	39
7	Tekemämme tutkimus	42
7.1	Yhteistyötoimintayksikön kuvaus	43
7.2	Tutkimusmenetelmät	44
7.3	Tutkimuksen toteuttaminen.....	46
7.4	Tutkimuksen kesto ja tutkimusluvut.....	46
7.5	Aineiston käsittely ja analysointi.....	47
8	Tutkimustulokset	48
8.1	Vanhempien näkemyksiä ja kokemuksia kasvatuskumppanuudesta.....	48
8.1.1	Kasvatuskumppanuus-käsitteen tunnettavuus vanhempien keskuudessa.....	50
8.1.2	Kasvatuskumppanuuden nykytila ja kehittämismahdollisuudet	51
8.2	Työntekijöiden näkemyksiä ja kokemuksia kasvatuskumppanuudesta	58
8.2.1	Kasvatuskumppanuus-käsitteen tunnettavuus työyhteisössä	59
8.2.2	Kasvatuskumppanuuden nykytila ja kehittämismahdollisuudet.....	60
9	Johtopäätökset.....	68
10	Tutkimuksemme herättämiä ajatuksia	74

11	Tutkimuksen luotettavuus	77
11.1	Tutkimusmenetelmien luotettavuus	79
11.2	Tutkimuksen kato	80
12	Pohdinta.....	82
12.1	Opinnäytetyön tavoitteiden arviointi.....	83
12.2	Opinnäytetyön hyödynnettävyys yhteistyöyksikölle.....	85
12.3	Jatkotutkimusaiheita	86
	Lähteet	88
	Taulukot	91
	Liitteet.....	93
	Liite 1 Tutkimuslupa.....	93
	Liite 2 Esittely tiedonantajille.....	94
	Liite 3 Saatekirje tiedonantajille	95
	Liite 4 Kyselylomake lasten vanhemmille	96
	Liite 5 Kyselylomake päivähoidon työntekijöille	100
	Liite 6 Esimerkki vanhemmilta saadun aineiston luokittelusta	102

1 Johdanto

Olemme sosionomiopiskelijoita (AMK) ja olemme erikoistuneet lapsen ja perheen hyvinvoinnin vahvistamiseen. Suuntautumisemme ohjasi meitä valitsemaan opinnäytetyömme aiheen varhaiskasvatuksen ja lasten päivähoidon sektorilta. Yhteisen pohdinnan jälkeen valitsimme aiheeksemme kasvatuskumppanuuden päivähoidossa. Tarkoituksenamme on selvittää kasvatuskumppanuuden nykytila sekä kehittämistarpeita ja -mahdollisuuksia vantaalaisessa päivähoidoyksikössä. Mielestämme kodin ja päivähoidon välinen yhteistyö on tärkeä osa varhaiskasvatusta, joten halusimme huomioida selvityksessämme varhaiskasvattajien ohella myös vanhempien näkökulman. Opinnäytetyömme on luonteeltaan tutkimuksellinen.

Työelämän yhteistyökumppanimme on vantaalainen päivähoidoyksikkö, johon kuuluu päiväkodin lisäksi kaksi kerhoa ja ryhmäperhepäiväkoti. Halusimme, että tutkimusympäristö eli toimintayksikkö on meille entuudestaan tuntematon, jotta objektiivisuutemme tutkijoina ei vaarantuisi esimerkiksi aiemmin tiedonantajiin luomiemme suhteiden vuoksi. Näin ollen valitsimme yhteistyökumppanimme yksinomaan sen vuoksi, että he ovat kiinnostuneita valitsemastamme aiheesta eli kasvatuskumppanuudesta ja sen kehittämisestä.

Tutkimus on laadullinen selvitys, jota täydensimme määrällisellä tutkimusotteella. Käytimme tutkimusmenetelminä kyselylomakkeita vanhemmille ja päivähoidoyksikön työntekijöille. Lisäksi keräsimme työntekijöiltä aineistoa ryhmämuotoisella teemahaastattelulla. Tutkimuksemme koskee koko toimintayksikköä, emmekä erottele tutkimustuloksia päiväkodin, ryhmäperhepäiväkodin, kerhojen tai yksittäisten lapsiryhmien välillä. Koko tutkimusaineisto kerättiin ja käsiteltiin nimettöminä. Tutkimuksemme tarkoituksena on kuvata tutkittavaa ilmiötä eli kasvatuskumppanuutta yhteistyöyksikössämme, eikä saatuja voi yleistää koskemaan muita päivähoidoyksiköitä Vantaalla.

Kasvatuskumppanuus on tärkeä ja ajankohtainen aihe varhaiskasvatuksessa, sillä sen toimivuus vaikuttaa lapsen lisäksi niin vanhempiin ja työntekijöihin kuin koko yhteiskuntaan. Kontekstuaalisen varhaiskasvatusnäkömyksen mukaan päivähoidoyksikkö on lapselle merkittävä toimintaympäristö kodin ohella, joten kodin ja päivähoidon välinen yhteistyö vaikuttaa hänen kasvuunsa ja kehitykseensä. Lisäksi toimiva kasvatusyhteistyö helpottaa arjen sujumista sekä lapsen kotona että päivähoidossa. (Karila & Puroila 2001, 209.) Kasvatuskumppanuutta pidetään varhaiskasvatuksen lähtökohtana valtakunnallisissa varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2005), jossa korostetaan jaettua kasvatusvastuuta ja tasavertaista asiantuntijuutta vanhempien ja varhaiskasvattajien välillä (Stakes 2006, 11, 31). Näin ollen kasvatuskumppanuus on ajankohtainen aihe, sillä se edellyttää uudenlaisen varhaiskasvatuksen työtavan omaksumista, jossa työntekijät asettuvat vanhemman kanssa rinnakkain (Kaskela & Kekkonen 2007, 20).

Vanhempien osallisuuden edistäminen on paljon esillä myös yleisessä keskustelussa ja esimerkiksi Vantaan kaupungin yksi päätavoite on kuntalaisten yhteisöllisyyden ja osallisuuden edistäminen (Vantaan kaupungin sivistystoimi 2011). Ihmisten osallisuuden lisääminen eri elämäntilanteilla erityisesti heitä itseään koskevissa asioissa ehkäisee syrjäytymisen riskiä yhteiskunnasta. Myös sosiaali- ja terveystieteiden koulutuksessa korostetaan asiakaslähtöisyyttä. Varhaiskasvatuksessa asiakaslähtöisyydellä tarkoitetaan lapsilähtöisyyden ohella perhelähtöisyyttä. Lisäksi kasvatuskumppanuus on avainasemassa lasten ja perheiden haasteiden ennaltaehkäisemisessä sekä varhaisessa puuttumisessa (Varpu 2005, 7). Tämän vuoksi näemme kasvatuskumppanuuden vaikuttavan merkittävästi lasten ja perheiden hyvinvointiin yksilötasolla sekä yhteiskunnallisesti.

Opinnäytetyön teoreettisen viitekehyksen lähtökohtana on Bronfenbrennerin ekologiseen systeemiteoriaan perustuva kontekstuaalinen varhaiskasvatustieteellinen näkemys, johon kasvatuskumppanuusajattelu pohjautuu. Lisäksi lähestymme kasvatuskumppanuutta eri näkökulmista tarkastelemalla esimerkiksi vanhempien ja varhaiskasvattajien asiantuntijuutta sekä kumppanuuden haasteita. Käsittelemme kasvatuskumppanuutta myös yhteisöllisyyden näkökulmasta. Kasvatuskumppanuus-käsitteen ohella käytämme myös käsitteitä kodin ja päivähoiton välinen yhteistyö sekä kasvatusyhteistyö. Sen sijaan kirjoittaessamme perinteisestä yhteistyöstä tarkoitamme vanhanaikaista yhteistyöstrategiaa, joka eroaa nykyisestä kasvatuskumppanuusajattelusta.

1.1 Opinnäytetyön tavoitteet

Opinnäytetyömme päätavoitteena on selvittää kasvatuskumppanuuden nykytila sekä kehittämistarpeita ja -mahdollisuuksia varhaiskasvattajien ja lasten vanhempien näkökulmista yhteistyötoimintayksikössämme. Opinnäytetyömme tavoitteena on myös aktivoida työyhteisöä sekä vanhempia pohtimaan kasvatuskumppanuuden nykytilaa, merkitystä ja kehittämistarpeita sekä -mahdollisuuksia.

Henkilökohtainen tavoitteemme on ammatillinen kasvu ja kehittyminen. Lisäksi tavoitteenamme on toimia eettisesti noudattamalla muun muassa yhteistyökumppanimme kanssa tekemäämme opinnäytetyösopimusta, sosiaalialan ammattieettisiä ohjeita sekä hyvää tieteellistä käytäntöä. Eettisyys sisältää myös oman toimintamme ja työmme arviointia, jossa käytämme apuna esimerkiksi yhteistyökumppaniltamme ja ohjaavalta opettajaltamme sekä opponenteiltamme ja lähipiiriltämme saamaamme palautetta sekä omia muistiinpanojamme.

1.2 Opinnäytetyön tutkimusongelma

Opinnäytetyömme tutkimusongelma on kysymysmuodossa: miten kasvatuskumppanuus toteutuu tällä hetkellä yhteistyötoimintayksikössämme ja kuinka sitä voisi kehittää työntekijöiden ja lasten huoltajien näkökulmista? Jaoimme tutkimusongelman seuraaviin osa-alueisiin: kuinka kasvatuskumppanuus toteutuu tällä hetkellä päivähoitoyksikön työntekijöiden näkökulmasta, kuinka kasvatuskumppanuus toteutuu tällä hetkellä lasten huoltajien näkökulmasta ja kuinka tuttu käsite on heille, miten kasvatuskumppanuutta voisi kehittää päivähoiton työntekijöiden mielestä ja miten kasvatuskumppanuutta voisi kehittää lasten huoltajien mielestä.

Tutkimusongelmassa käytetään huoltaja-käsitettä, sillä haluamme, että tutkimuksemme ei rajaa ulkopuolelle niitä huoltajia, jotka eivät ole lapsen virallisia vanhempia. Käytämme kuitenkin opinnäytetyössämme huoltaja-käsitteen sijasta käsitettä vanhemmat, sillä se on usealle lukijalle tutumpi ja arkisempi termi. Rajasimme tutkimusongelman mahdollisimman tarkasti opinnäytetyömme tarkoituksen mukaan, jotta saisimme kerättyä tiedonantajilta tarpeellisen tiedon. Tutkimusongelmamme ohjasi tutkimusmenetelmiemme valintaa sekä kysymysten asettelua.

2 Ekologinen systeemiteoria

Suomalainen varhaiskasvatus perustuu kontekstuaaliseen varhaiskasvatusnäkemykseen, jonka mukaan lapsen kehitykseen, kasvuun ja toimintaan vaikuttavat erilaiset kasvuympäristöt. Päivähoitossa olevan lapsen merkittävimmät kasvuympäristöt ovat lapsen koti ja perhe sekä päivähoitopaikka. (Karila & Puroila 2001, 208.) Eri kasvuympäristöjen välisen yhteistyön merkityksen havainnollistamiseksi käsittelemme Bronfenbrennerin ekologista systeemiteoriaa sekä sen vaikutusta kasvatuskumppanuuteen.

Urie Bronfenbrenner (1917-2005) oli amerikkalainen psykologi, joka on arvostettu kehityspsykologian asiantuntija. Bronfenbrenner on tunnettu erityisesti hänen kehittämästään ekologisesta systeemiteoriasta (ecological systems theory), josta on myöhemmin alettu käyttää myös nimitystä bioekologinen systeemiteoria (bioecological systems theory). Teorian lähtökohtana on oletus, että lapsen kehitykseen, kasvuun ja muuttumiseen vaikuttavat biologisen kehityksen lisäksi ympäristöt, joissa hän on osallisena. Näkökulma on kontekstuaalinen, sillä se huomioi lapselle tärkeimmän kasvuympäristön eli perheen lisäksi myös muut ympäristöt. Ekologisessa systeemiteoriassa painotetaan kehityksen tapahtuvan yksilön ja ympäristön vuorovaikutuksessa. Teoria on ihmisen kehitystä ja sosiaalistumista kuvaava kehityspsykologinen teoria. (Härkönen 2008, 21-23, 34.)

Ekologisen systeemiteorian taustalla on psykologi Kurt Lewinin klassinen kaava käyttäytymisestä yksilön ja ympäristön funktiona. Bronfenbrenner kehitti kaavaa eteenpäin, jolloin tarkastelun keskiöön tuli käyttäytymisen eli tuloksen sijaan kehityksen tulos tiettyinä ajankohtana. Käyttäytymisen ja kehityksen perustavanlaatuisena erona voidaan pitää ajatusta käyttäytymisen aikasidonnaisuudesta eli sen tapahtumisesta tässä ja nyt, kun taas kehitykseen liittyy keskeisesti muutos, joka tapahtuu pidemmän ajan kuluessa eri paikoissa. Kehitys on myös tuloksen ohella prosessi, jonka seurausta tulos on. Ekologinen teoria eroaa Bronfenbrennerin mukaan aiemmista kehitysteorioista tutkimalla perinteisten kognitiivisten prosessien eli ajattelun, motivaation ja oppimisen sisältöä sekä painottamalla ympäristön ja sen vuorovaikutuksen vaikutusta henkilön ajatuksiin, toiveisiin ja omaksumaan tietoon. Kehitys eli muutos tapahtuu teorian mukaan yksikön käsityksissä sekä toiminnassa. (Karila & Puroila 2001, 205-207.)

Ekologisen teorian perusolettamuksena on, että kehittyvä yksilö ei ole ”tyhjä taulu”, vaan kasvava ja muuttuva kokonaisuus, joka osallistuu myös itse ympäristönsä rakentamiseen. Tällöin yksilön ja ympäristön välinen vuorovaikutus on molemminpuolista, eikä kehitys tapahdu vain ympäristön vaikutuksesta. Näin ollen näennäisesti samanlaisten ympäristöjen seurauksena kehittyvät erilaisia lapsia. Kehityksen kannalta merkityksellinen ympäristö ei ole vain yksilön lähiympäristö, sillä kehitykseen vaikuttavat myös lähiympäristöjen väliset suhteet sekä laajat ulkopuoliset ympäristövaikutukset, kuten yhteiskunnan taloudellinen tilanne. Teorian keskeinen määritelmä onkin sisäkkäin rakentuneiden ympäristötasojen nimeäminen ja määrittäminen mikro-, meso-, ekso- ja makrosysteemeiksi. (Karila & Puroila 2001, 207-208, 225.)

2.1 Mikro-, meso-, ekso- ja makrojärjestelmät

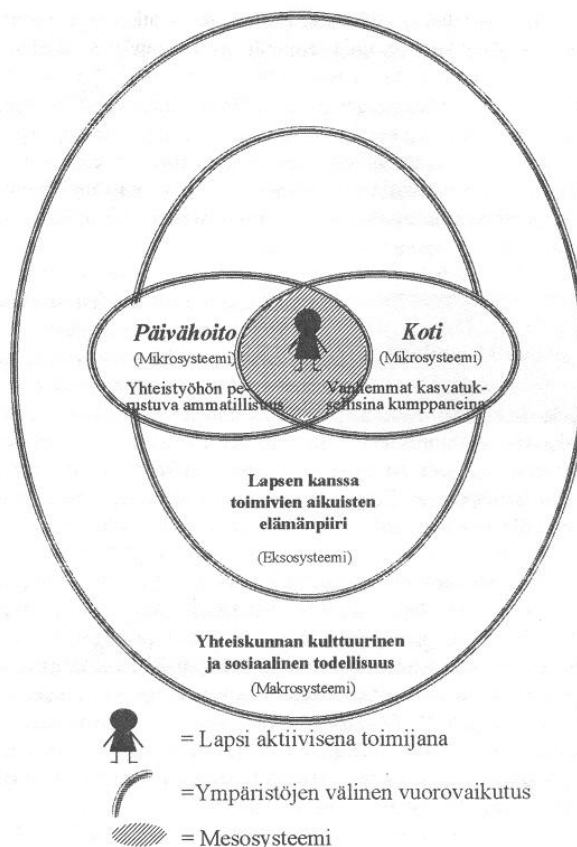
Bronfenbrenner määrittelee mikrojärjestelmän toimintojen, roolien ja henkilöiden välisten suhteiden muodoksi, jonka kehittyvä yksilö kokee tietyssä konkreettisesti, tietyt fyysiset ja aineelliset piirteet omaavassa ympäristössä. Mikrosysteemi tarkoittaa siis henkilön välitöntä ympäristöä, jossa hän on vuorovaikutuksen aktiivinen toimija. Varhaislapsuudessa tällaisia ympäristöjä ovat usein lapsen koti, päivähoitopaikka sekä lähipiiri tovereineen ja sukulaisineen. Teorian mukaan kehitykseen vaikuttavat oleellisesti myös yksilön tilanteille ja olosuhteille antamat merkitykset. (Karila & Puroila 2001, 208.) Bronfenbrenner on myöhemmin täydentänyt alkuperäistä määritelmää korostamalla ympäristön lisäksi siihen kuuluvien henkilöiden ja heille tunnusomaisten temperamenttien, persoonallisuuksien ja käsitysjärjestelmien vaikutuksia yksilön kehitykseen (Bronfenbrenner 2002, 264). Lapsen elämässä erityisen merkityksellisiä henkilöitä ovat hänen vanhempansa, sisaruksensa sekä häntä hoitavat aikuiset.

Mesosysteemi tarkoittaa mikrojärjestelmien järjestelmää, joka muodostuu kehittyvän yksilön kohdatessa toisen mikrosysteemin. Mesojärjestelmä sisältää mikroympäristöjen väliset yhtey-

det ja prosessit, kuten lapsen kodin ja päivähoitopaikan välisen suhteen. (Bronfenbrenner 2002, 264). Lapsen siirtymistä uuteen mikrojärjestelmään kutsutaan ekologiseksi siirtymäksi. Siirtymä on merkityksellinen lapsen kehityksen kannalta, sillä mesosysteemi voi vaikuttaa kehitykseen samalla tavoin kuin yksittäinen mikrosysteemi. (Karila & Puroila 2001, 209.)

Kehitykseen vaikuttavat myös välillisesti erilaiset ympäristöt, joissa kehittyvä yksilö ei itse ole aktiivisena osapuolena. Näitä ympäristöjä kutsutaan ekologisessa teoriassa eksojärjestelmiksi, jotka ovat henkilön lähiympäristöä laajempia järjestelmiä. Esimerkki lapsen kehitykseen vaikuttavista eksosysteemeistä ovat vanhempien työpaikkojen ja kodin väliset suhteet. (Karila & Puroila 2001, 209.) Lisäksi lapsen päivähoitopaikan aikuisten ja lasten väliset sekä keskinäiset suhteet kuuluvat eksosysteemiin. Näiden ihmisten ihmiskäsitykset, asenteet, arvomaailma sekä käyttäytyminen vaikuttavat lapseen ja hänen ajatteluunsa sekä lisäävät hänen tietoisuuttaan maailmasta. Kehitys tapahtuu myös tällöin vuorovaikutuksessa, sillä myös lapsi muo- vaa aikuisia ja lapsiryhmää omalla toiminnallaan ja käytöksellään. (Järvinen, Laine & Hellman-Suominen 2009, 30.)

Makrojärjestelmä sisältää kaikki tietyille kulttuurille, alakulttuurille tai muulle laajemmalle sosiaaliselle yhteydelle tunnusomaiset mikro-, meso- ja eksojärjestelmät. Nämä kontekstit tarkoittavat Bronfenbrennerin mukaan esimerkiksi kulttuureita, joissa makrojärjestelmälle tunnusomaiset käsitys- ja käyttäytymismallit siirtyvät sukupolvelta toiselle muun muassa perheen, koulujärjestelmän ja hallintorakenteiden kautta. Makrojärjestelmässä huomioidaan käsitys- ja käyttäytymisjärjestelmien ohella esimerkiksi kontekstin voimavarat, vaarat, mahdollisuusrakenteet, elämäntavat, elämänkulun vaihtoehdot ja sosiaalisen vuorovaikutuksen muodot. Näin ollen Bronfenbrenner selventää teoriassaan, että makrosysteemin muodostavat ”sosiaaliluokat, kansalliset tai uskonnolliset ryhmät tai tietyillä seuduilla, tietyissä yhteisöissä, lähiöissä tai muunlaisissa laajemmissa sosiaalirakenteissa elävät henkilöt” edellä mainittujen ehtojen täytyessä. (Bronfenbrenner 2002, 266-267.) Varhaiskasvatuksessa makrojärjestelmää kuvaavat kasvatusta ohjaavat arvot ja kasvatuseräjäjärjestelmät (Karila & Puroila 2001, 222), kuten Lasten oikeuksien sopimus ja valtakunnalliset varhaiskasvatuksen perusteet (2005).

Kuva 1 Kontekstuaalisen kasvun malli perheessä ja päivähoitossa kasvavan lapsen näkökulmasta (Härkönen 2008, 34).

Bronfenbrenner on täydentänyt ekologista teoriaansa myöhemmin myös kronosysteemillä. Järjestelmä tarkoittaa lapsen ulkopuolisissa ympäristöissä ajassa tapahtuvaa muutosta ja kehitysprosessia. Kehitys voi tapahtua lyhyessä tai pitkässä ajanjaksossa. Jokainen kronosysteemi sisältää rooleja ja sääntöjä, jotka voivat vaikuttaa merkittävästi lapsen kehitykseen. (Järvinen, Laine & Hellman-Suominen 2009, 32.) Esimerkki tällaisesta yhteiskunnallisesta muutoksesta on muun muassa lasten ruumiillisen kurittamisen kieltäminen Suomessa 1984 (Österlund), vaikka se oli sitä ennen yleisesti hyväksytty tapa kasvattaa lapsia.

2.2 Ekologinen teoria ja kasvatuskumppanuus

Kontekstuaalisen näkökulman mukaan lapsi ja erilaiset ympäristöt ovat erottamattomia, jolloin lapsen toiminta voidaan ymmärtää ainoastaan osana koko ympäristön toimintaa. Tällöin lapsi kehittyy lapsen ja aikuisten sekä lasten keskinäisen toiminnan tuloksena. Kasvatuskumppanuuden näkökulmasta tarkastelun keskiössä on päivähoitossa olevan lapsen mesosysteemi, joka koostuu lapsen perheestä ja päivähoitoyksiköstä. Mesosysteemissä lasta kasvattavien aikuisten tavoitteena on tehdä kasvatusyhteistyötä. (Järvinen, Laine & Hellman-Suominen 2009,

30.) Mesosysteemin merkitys lapsen kehitykselle on huomattava. Esimerkiksi päiväkotikäisen lapsen kuivaksi oppiminen voi olla yhtäläillä riippuvainen kodin ja päivähoidon välisestä yhteistyöstä kuin eri osapuolten toiminnasta. (Karila, Kinos & Virtanen 2001, 209.)

Kasvatuksen ilmiöt mikrotasolla ovat Karilan ja Puroilan (2001) mukaan kasvatuksellinen vuorovaikutus, kasvatukseen osallistuvien henkilöiden ominaisuudet, kasvatuskäsitykset ja käsitysjärjestelmät sekä kasvatuskulttuurit. Tällöin mesosysteemissä on kyse kasvatuskulttuurien kohtaamisesta ja yhteensovittamisesta. (Karila & Puroila 2001, 222.) Mesosysteemiin kuuluvat kaikki aikuiset, joiden kanssa lapsi on vuorovaikutuksessa kotona ja päivähoidossa. Lapsi on päivähoidossa ollessaan tekemisissä esimerkiksi varhaiskasvattajien kanssa, jotka ovat samalla vuorovaikutuksessa myös lapsen vanhempien kanssa. Osapuolten tulee tiedostaa erilaisten mikrojärjestelmien ja ihmisten vaikutukset lapsen kehitykseen, jotta heidän on helpompi ymmärtää ja tulkita esimerkiksi lapsen ajatuksia, kiinnostuksen kohteita ja käyttäytymistä. Samalla päivähoidon henkilökunnan ja lapsen vanhempien olisi hyvä keskustella yhdessä kuinka eri mikrojärjestelmiin kuuluvat henkilöt voisivat olla vuorovaikutuksessa ja yhteistyössä päivähoitoaikana. (Järvinen, Laine & Hellman-Suominen 2009, 32.)

Kasvatuskumppanuuteen on tärkeää kiinnittää huomiota heti lapsen aloittaessa päivähoidon eli hänen siirtyessään mikrojärjestelmästä toiseen. Tämä ekologinen siirtymä on lapsen kehityksen kannalta kriittinen vaihe, sillä tällöin tapahtuu usein muutoksia lapseen kohdistuvissa rooleissa ja odotuksissa. Muun muassa vanhempien ja varhaiskasvattajien lapseen kohdistamat odotukset voivat erota merkittävästi. Siirtymävaiheen onnistumisen kannalta onkin ratkaisevaa, minkälainen suhde eri osapuolten välille syntyy. On tärkeää, että eri kasvuympäristöjen aikuiset käyvät yhteistä keskustelua kasvatuksen lähtökohdista, tavoitteista ja lapseen kohdistuvista odotuksista. Suhteen luominen perustuu kasvatuskumppanuuden yleisiin periaatteisiin eli avoimuuteen, luottamukseen ja vastavuoroiseen vuorovaikutukseen. Lisäksi lapsi tarvitsee siirtymävaiheessa tuekseen aikuisia molemmista mikrosysteemeistä. (Karila, Kinos & Virtanen 2001, 212-213.)

3 Varhaiskasvatus ja päivähoito

Varhaiskasvatus on 0-6-vuotiaiden lasten eri elämänpiireissä tapahtuvaa kasvatusa, joka perustuu vuorovaikutukseen. Tavoitteellisen vuorovaikutuksen lähtökohtana on edistää lapsen tasapainoista kasvua, kehitystä ja oppimista. (Ojala 1993, 11.) Varhaiskasvatusta toteuttavat kotien lisäksi muun muassa päivähoito ja esikoulu, jotka ovat osa Suomen sosiaaliturvaa. Varhaiskasvatusta ohjaavat monet lait, määräykset ja sopimukset, kuten Suomen perustuslaki, kuntalaki, YK:n Lasten Oikeuksien julistus sekä erilaiset varhaiskasvatussuunnitelmat. (Järvinen, Laine & Hellman-Suominen 2009, 89, 93.) Suomalainen varhaiskasvatus korostaa lapsen ihmisarvoa, jolloin toimintaa ohjaavat syrjintäkielto ja lasten tasa-arvoisen kohtelu. Kasva-

tuksen arvopohja rakentuu lapsen edun ja mielipiteen huomioimiseen sekä hänen oikeuteensa elämään ja täysipainoiseen kasvuun. (Stakes 2006, 12.)

Päivähoidon ensisijaisina perustehtävinä pidetään lasten hoitoa, kasvatusta ja opetusta. Keskeinen tavoite on edistää lapsen fyysistä, emotionaalista ja sosiaalista kehitystä. Tasapainoisen kehityksen turvaamiseksi päivähoito järjestää lapsille monipuolista toimintaa sekä turvallisen ja suotuisan kasvuympäristön. Lisäksi päivähoidon tehtävänä on tarjota lapselle turvallisia, jatkuvia ja lämpimiä ihmissuhteita sekä tukea esimerkiksi lapsen eettistä ja uskonnollista kasvatusta perheen vakaumuksia kunnioittaen. Päivähoidon tehtävänä on myös tukea lasten vanhempia heidän kasvatustehtävässään sekä yhteistyössä perheiden kanssa edistää lapsen yksilöllistä ja tasapainoista kehitystä. (Järvinen, Laine & Hellman-Suominen 2009, 90.) Vanhempien ja muiden lasten huoltajien kanssa tehtävän yhteistyön lisäksi päivähoidon perustehtäviin kuuluvat myös verkostotyö ja lastensuojelullinen tukitoiminta (Koivunen 2009, 12).

Valtakunnallisen varhaiskasvatuksen kasvatuspäämääränä on lapsen henkilökohtaisen hyvinvoinnin vahvistaminen kunnioittamalla lapsen yksilöllisyyttä sekä mahdollisuuksia toimia ja kehittyä omana itsenään. Lisäksi tavoitteena on, että lapsi oppii huomioimaan ja välittämään toisista ihmisistä sekä hyväksymään erilaisuutta omaksumalla huomioon ottavia käyttäytymismalleja ja toimintatapoja. Toiminnan lähtökohtana on myös edistää lapsen itsenäisyyttä asteittain niin, että lapsella on mahdollisuus harjoitella huolehtimaan itsestään ja tekemään päätöksiä ja valintoja turvallisessa ja huolehtivassa ympäristössä. (Stakes 2006, 13.)

Erilaisia päivähoitomuotoja ovat päiväkotitoiminta, perhepäivähoito, ryhmäperhepäivähoito, vuorohoito, avoin varhaiskasvatustoiminta sekä esiopetus ja aamu- ja iltapäivätoiminta (Järvinen, Laine & Hellman-Suominen 2009, 99). Yhteistyöpäivähoitoyksikköömme kuuluu päiväkodin ohella ryhmäperhepäiväkotitoiminta. Päiväkotitoiminta on vuosikymmenten aikana muodostunut tutuksi instituutioksi suomalaisille. Ryhmäperhepäivähoito on sen sijaan vielä tuntemattomampi päivähoitomuoto, sillä se on uusin perhepäivähoidon muodoista. Ryhmäperhepäivähoidolla tarkoitetaan perhepäivähoidon ja päiväkotihoidon välimuotoa.

Ryhmäperhepäivähoidon ainoana virallisena määritelmänä on toimia perhepäivähoidon yhtenä vaihtoehtona, sillä lainsäädännössä ryhmäperhepäivähoitoa ei tunneta hoitomuotona sen omalla nimellä. Ryhmäperhepäiväkodin palveluita ja toimintaa ohjaa sama lainsäädäntö kuin muutakin päivähoitoa. Päivähoitoasetus vuodelta 1990 määrittelee, että kaksi hoitajaa voi hoitaa perhepäiväkodissa samaan aikaan enintään kahdeksaa lasta sekä heidän lisäksi osapäiväisesti kahta esiopetusikäistä tai kouluikäistä lasta. Kuitenkin erityiset syyt ja alueelliset olosuhteet huomioiden kolme kasvattajaa voi hoitaa enintään kahtatoista lasta samanaikaisesti. (Väisänen 2007, 10,12.)

Ryhmäperhepäiväkodit syntyvät kunnan päivähoidon tarpeesta, sillä ryhmäperhepäiväkodin muotoon ja sen perustamiseen vaikuttaa oleellisesti kunnan elinkeinorakenne. Paikkakunnilla, joilla on esimerkiksi runsaasti kolmivuorotyötä tekeviä lasten vanhempia, on myös suurin tarve ilta-, yö- ja viikonloppuhoitoa tarjoaville ryhmäperhepäiväkodeille. Vastuu ryhmäperhepäiväkodin perustamisesta ja ylläpitämisestä on kunnalla, joten sen tehtävänä on varata ja varustaa ryhmäperhepäivähoiton tilat. Ryhmäperhepäiväkodin työntekijöillä ei ole velvollisuutta hoitaa joitakin perhepäivähoitajalle kuuluvia työtehtäviä, kuten ruoanlaittoa ja siivousta. Ruoka tuodaan ryhmäperhepäiväkotiin esimerkiksi läheisestä päiväkodista tai muusta kunnan toimipisteestä. (Väisänen 2007, 10-11,13-14.)

Väisänen selvityksen (1997) mukaan ryhmäperhepäivähoiton muotoja on monia. Näitä ovat esimerkiksi päivä-, kaksivuoro- sekä varahoitoryhmäperhepäiväkoti, joista viimeiseksi mainittu on yleensä tarkoitettu perhepäivähoitolaisten varahoitopaikaksi. Ryhmäperhepäiväkodeille on usein ominaista nopea ja joustava muodon muuttaminen kysynnän ja tilanteen mukaan, sillä niiden aukioloajat saattavat vaihdella päivittäin esimerkiksi lasten huoltajien työvuorojen mukaan. (Väisänen 2007, 13-14.)

Ryhmäperhepäivähoiton tavoitteena on sisällyttää toimintaan parhaita puolia sekä perhepäivähoitosta että päiväkodista. Ryhmäperhepäivähoitossa tulisi toteutua esimerkiksi perhepäivähoitolle tyypillinen perushoito, kodinomainen toiminta- ja oppimisympäristö sekä arjen pedagogiikka. Ryhmäperhepäivähoitossa tulisi yhdistyä myös päiväkotihoidon ominaisuuksista muun muassa toiminnan tavoitteellisuus, suunnitelmallisuus sekä työyhteisöllisyys. Ryhmäperhepäivähoiton toimintaa voidaan verrata perinteisen päivähoiton sisältöihin, sillä ryhmäperhepäiväkodissa yleisiä toimintamuotoja ovat esimerkiksi vapaa ja ohjattu leikki, askartelu, musiikkituokiot, ulkoilu sekä liikunta. (Väisänen 2007, 10-11.)

4 Kodin ja päivähoiton välinen yhteistyö

Perheen ja päivähoiton yhteistyön tärkeyttä on nykypäivänä vaikea kieltää, sillä yhteistyö on tarpeellista lapsen sekä vanhempien tukemisen kannalta. Lapsen perheen ja päivähoiton välisen yhteistyön tehtävänä on lapsen kasvun tukemisen lisäksi tukea yhä enemmän myös vanhemmuutta yhteiskunnallisista muutoksista johtuen. (Hujala, Puroila, Parrila & Nivala 2007, 115.) Yksi merkittävä muutos on ollut perheiden ja sukujen pienentyminen sekä maaseudun lähiyhteisöjen hajoaminen moderneiksi pienperheiksi. Pienperheeseen kuuluu tyypillisesti vanhempi tai vanhemmat ja lapsia, jotka ovat usein päivähoitossa vanhempien käydessä töissä. Näin ollen perheillä ei ole automaattisesti ympärillään tukiverkostoa, joka voisi osallistua esimerkiksi lasten hoitoon ja kasvatukseen. Vanhemmat ovat myös ensimmäistä kertaa tilanteessa, jossa he eivät voi kasvattaa lapsiaan täysin samalla tavalla kuin heidät itsensä on kasvatettu, sillä yhteiskunta on muuttunut merkittävästi lyhyessä ajassa. (Lämsä 2009, 22-23.)

Muutosten ja uusien uhkatekijöiden, kuten Internetin vuoksi, osa vanhemmista tuntee itsensä epävarmoiksi ja he ovat valmiita antamaan osan kasvatusvastuustaan varhaiskasvatuksen asiantuntijoille. Vanhempien tukeutuminen alan ammattilaisiin ei ole ongelma, mikäli kaikki sujuu hyvin. Tilanne voi muuttua kuitenkin ongelmalliseksi lapsen erityistarpeiden ilmettyä, mikäli kumpikaan osapuoli ei ota kokonaisvastuuta lapsen kasvun tukemisesta. Vanhemmilla ei ole esimerkiksi aina aikaa ja energiaa huomata lapsen tarpeita, sillä he saattavat olla stressaantuneita työn tai työttömyyden vuoksi. Erityisesti yksinhuoltajaperheissä vanhemman voimavarat voivat kuluja taloudesta ja erilaisista käytännön asioista huolehtimiseen, mikä on riskitekijä lapsen kehitykselle. (Lämsä 2009, 24, 28.)

Lasten elämän riskit liittyvät ensisijaisesti ongelmiin sosiaalisissa suhteissa tai sosiaalisten suhteiden puutteeseen. Lasten kohdalla tasapainoisen ja terveen kasvun sekä kehityksen näkökulmasta merkittäviä riskitekijöitä ovat taloudellisen huono-osaisuuden ohella muun muassa vanhempien mielenterveysongelmat ja päihteiden väärinkäyttö. Erilaiset riskitekijät kuvaavat tilannetta, josta käytetään nimitystä murtunut vanhemmuus. Murtunut vanhemmuus ei koske kaikkia perheitä, mutta perheissä joissa tilanne on tuttu, voidaan perheenjäsenistä puhua nykyajan orpoina ihmisinä. (Lämsä 2009, 28-30.)

Lämsän mukaan myöhäismoderni orpous on seurausta yhteiskunnallis-kulttuurisesta yksilöitymis- ja eriytymiskehityksestä sekä perhe-elämän muutoksista. Myöhäismoderni orpous tarkoittaa, että yhteiskunnassamme kaiken ikäiset ihmiset haluaisivat olla nuoria. Tilanne on johtanut siihen, että esimerkiksi jo 6-8-vuotiaat lapset ovat lastensuojelutoimenpiteiden kohteena päihteidenkäytön ja koulupoissaolojen vuoksi. Myöhäismoderni orpous on vaikuttanut myös siihen, että vanhemmat eivät hallitse nuoruusikäisiä lapsiaan, sillä heillä on vaikeuksia asettaa lapsille sopivia rajoja koskien muun muassa nukkumaanmeno- ja kotiintuloaikoja, päihteidenkäyttöä sekä seksuaalista käyttäytymistä. Esimerkit kuvaavat hiipiviä ongelmia, jotka johtuvat siitä, että vanhemmat eivät ole nähneet tarvetta asettaa pienille lapsille riittäviä rajoja. (Lämsä 2009, 30-31.)

Maailman, yhteiskunnan ja perhe-elämän muutoksista huolimatta lapset tarvitsevat kasvunsa tueksi välittäviä aikuisia. Toimivat lähiverkostot, kuten päivähoito ja sen toteuttama yhteistyö kodin kanssa, tarjoavat lapselle suojaverkon, jolta saatava tuki vaikuttaa merkittävästi lapsen kasvuun ja kehitykseen. (Lämsä 2009, 32.) Kodin ja päivähoidon välinen yhteistyö on kuitenkin käsitteenä moninainen ja epämääräinen, vaikka yhteistyön merkityksellisyydestä ollaan yleisesti yksimielisiä. Päivähoidon ja kodin välinen yhteistyö sisältää monia erilaisia yhteydenpitomuotoja, jotka voivat erota toisistaan sisällöltään, intensiteetiltään ja strategialtaan. (Hujala, Puroila, Parrila & Nivala 2007, 115.)

Vanhempien ja päivähoidon välisen yhteistyön intensiteetin taso kuvaa sitä, onko yhteistyö satunnaista yhteydenpitoa vai pitkäjänteistä ja tavoitteellista yhteistyötä. Yhteistyö voi olla sisällöllisesti kasvatuksellista tai vapaamuotoista, jotka ovat samalla toisiaan täydentäviä yhteistyön ulottuvuuksia. Yhteistyön vapaamuotoisuuteen sisältyy esimerkiksi päivähoidon ja perheiden väliset juhlat sekä muut tapahtumat, jotka mahdollistavat lasten, vanhempien ja päivähoitohenkilökunnan tutustumisen toisiinsa. Kasvatuksellinen, perhe- ja lapsikohtainen yhteistyö on vapaamuotoisten yhteydenpitomuotojen ohella tärkeää lapsen kasvun ja oppimisen tukemiseksi. (Hujala, Puroila, Parrila & Nivala 2007, 115.) Se sisältää muun muassa vanhemman ja työntekijän kahdenkeskiset keskustelut lapsen ja perheen asioista.

Perinteisessä yhteistyössä eli vanhempainkasvatuksessa yhteistyön ja vaikuttamisen suunta on päivähoidosta perheeseen. Lähtökohtana on käsitys siitä, että asiantuntijoiden apu ja neuvonta on välttämätöntä vanhemmille lasten hoidon ja kasvatuksen kannalta. Perheen ja päivähoidon yhteistyöstä on kuitenkin harvemmin käytetty vanhempainkasvatuksen käsitettä ja sen hierarkkinen asiantuntija-asiakas asetelma onkin synnyttänyt kritiikkiä esimerkiksi järjestöissä. Vanhempainkasvatuksen tilalle on ehdotettu erilaisia toimintamuotoja vanhempien ohjaamiseen ja neuvontaan. Myös näihin ohjauksen ja neuvonnan toimintamuotoihin kuuluu ajatus päivähoidon henkilökunnan ammatillisesta auktoriteetista, sillä myös monet vanhempainkasvatuksen korvaavat yhteistyömuodot toteutuvat yksisuuntaisesti päivähoidosta perheeseen. (Hujala, Puroila, Parrila & Nivala 2007, 116.)

Vanhempainkasvatus on perinteinen yhteistyön strategia, jota varhaiskasvatuksessa pyritään muuttamaan sitä kohtaan esitetyn kritiikin vuoksi. Korvaavia strategioita ovat muun muassa vanhempien osallistuminen ja vaikuttaminen sekä kasvatuskumppanuus. Yhteistyöstrategioissa vanhempien sekä päiväkodin henkilökunnan roolit sekä kasvatuksellinen asiantuntemus ja vaikuttaminen ovat erilaisia. (Hujala, Puroila, Parrila & Nivala 2007, 115-116.)

5 Kasvatuskumppanuus

Vanhemmilla on kasvatusoikeuden lisäksi päävastuu lapsen kasvattamisesta ja hyvinvoinnista. Lapsen ollessa päivähoidossa myös varhaiskasvattajat osallistuvat lapsen kokonaisvaltaisen kasvun ja kehityksen tukemiseen, sillä päivähoitoympäristö ihmisineen ja tapahtumineen on merkittävä osa lapsen arkea kodin ohella. (Kaskela & Kekkonen 2007, 3, 17.) Valtakunnallisissa varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2005) lapsen vanhempien ja päivähoidon henkilökunnan välisellä kasvatusyhteistyöllä tarkoitetaan kasvatuskumppanuutta. Kasvatuskumppanuus on perinteistä yhteistyötä syvempää yhteistyötä kodin ja päivähoidon välillä, sillä se edellyttää molempien osapuolten tietoista sitoutumista toimimaan yhdessä lapsen parhaaksi. (Stakes 2006, 31.)

Varhaiskasvatuksen perusajatuksena on, että vanhemmat ja varhaiskasvattajat jakavat lapsen kasvatustehtävän. Tällöin vanhemmat vastaavat lapsen hoidosta ja kasvatuksesta kotona, kun taas päivähoiton työntekijät ovat vastuussa ajasta, jonka lapsi viettää päivähoitossa. Lisäksi päivähoitolaissa määritellään, että päivähoiton henkilöstön tehtävänä on tukea perheitä kasvatustyössä tarjoamalla heille esimerkiksi vanhempainneuvontaa ja vanhempainkasvatusta. Kasvatuskumppanuudessa työntekijöistä tulee kuitenkin vanhempien kanssa tasavertaisia, sillä kumppanuudessa luovutaan edellä mainituista vanhanaikaisista asiantuntijalähtöisistä auttamismalleista. Varhaiskasvattajien asettuminen samalle viivalle vanhempien kanssa luo vanhemmalle tunteen kumppanuudesta ja yhteisen päämäärän tavoittelusta. (Kaskela & Kekkonen 2007, 20-21.)

Kasvatuskumppanuuden lähtökohtana on ymmärtää ja kannatella lasta sekä nähdä hänet kokonaisvaltaisena toimijana ja oman elämänsä kokijana. Tavoitteena on edistää lapsen tasa-painoista ja kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja oppimista sekä hyvinvointia. Havainnoinnin ja havaitsemisen keskiössä ovat lapsen leikki ja toiminta sekä kokemukset, tarpeet ja toiveet niin kotona kuin päivähoitossa. Käytännössä kasvatushenkilöstön ja vanhempien samanarvoiset, sisällöltään kuitenkin erilaiset tiedot lapsesta ja taidot toimia lapsen kanssa yhdistyvät lapsen hyvinvointia edistävällä tavalla. (Kaskela & Kekkonen 2007, 17.)

Kasvatuskumppanuuden tavoitteena on, että molemmissa kasvuympäristöissä lapsen hoidon ja kasvattamisen käytännöt ja päätökset olisivat yhtenäiset (Kaskela & Kekkonen 2007, 21). Yhteiset tavoitteet ja toimintatavat edellyttävät tasavertaista keskustelua, jossa yhdistyvät vanhempien oman lapsen asiantuntijuus sekä työntekijöiden koulutuksen antama ammatillinen tieto ja osaaminen (Stakes 2006, 31). Jotta lapsi voidaan nähdä kokonaisvaltaisesti, täytyy eri osapuolten huomioida kontekstuaalisen teorian mukaiset systeemit, jotka vaikuttavat esimerkiksi lapsen kehitykseen ja käyttäytymiseen (Järvinen, Laine & Hellman-Suominen 2009, 30). Kasvatuskumppanuuden edellytyksinä ovat kaikkien osapuolten välinen ymmärrys ja yhteinen toiminta, jotka samalla luovat yhteisöllisyyttä (Karila, Alasuutari, Hännikäinen, Nummenmaa & Rasku-Puttonen 2006, 9).

Parhaimmillaan kasvatusyhteistyö mahdollistaa ensisijaisesti lapsen ongelmien tai haasteiden, mutta myös koko perheen vaikeuksien varhaisen tunnistamisen ja avun tarjoamisen. Tällöin avoimessa, kuulemiseen, kunnioitukseen ja luottamukseen perustuvassa suhteessa vanhemman tai työntekijän on helpompi ilmaista varhaisessa vaiheessa huolensa lapsen tai perheen tilanteesta. Varhaiskasvattajien tavoittelema avoin ja jatkuva vuorovaikutus vanhempien kanssa on olennaista kaikkien kasvatuksen osapuolten, myös lapsen kannalta. (Kaskela & Kekkonen 2007, 18.)

5.1 Perhelähtöisyys

Vanhempien osallisuuden taustalla on varhaiskasvatuksessa perhelähtöinen työote. Työotteen lähtökohtana on kontekstuaalinen varhaiskasvatuskäsitys, jonka mukaan lasta ei voi auttaa parhaalla mahdollisella tavalla tuntematta hänen eri kasvuympäristöjensä, kuten kodin kasvatuseriaa. Toiminnan ja sen arvioinnin lähtökohtana on perheen jokapäiväisten asioiden huomioiminen varhaiskasvatustilanteiden toteuttamisessa. Perhelähtöisyys eroaa lapsilähtöisyydestä siinä, että lapsilähtöisyydessä toiminnan ja arvioinnin keskiössä on vain lapsi, kun taas perhelähtöisyydessä arviointia ja palveluiden tuottamista ohjaavat kaikki perheen elämään vaikuttavat asiat. (Määttä 1999, 96-97, 101-102.) Lapsi- ja perhelähtöinen työ eivät kuitenkaan poissulje toisiaan, vaan ne ovat erottamaton käsitepari, jonka sisällöt ovat myös osittain päällekkäisiä (Hujala 2004, 85).

Perhelähtöisyys perustuu vanhempien valtaistumisen ja kumppanuuden edistämiseen. Unescon raportti ”Working together” (1986) määrittelee kumppanuuden tarkoittavan ”ammatti-ihmisten vastuullisuutta vanhempien suuntaan sekä ammatti-ihmisten ja vanhempien tasavertaisuutta”. Määrittely eroaa vanhoista ajatusmalleista, joissa työntekijät näkivät vanhemmat passiivisina tuettavina. (Määttä 1999, 96-97, 99.) Perhe- ja lapsilähtöisen varhaiskasvatuskäsityksen taustalla on lasten vanhempien esittämä kritiikki perinteistä ryhmänhallintaa korostavaa kasvatustilannetta kohtaan (Hujala 2004, 84).

Perheen valtaistumisella tarkoitetaan prosessia, jossa vanhempien mahdollisuudet vaikuttaa lapsen varhaiskasvatukseen vahvistuvat, sillä perhe saa lisää valtaa sekä valmiuksia vaikuttamiseen. Valtaistuminen merkitsee päivähoitossa myös aktiivista asiakkuutta, sillä yhteistyössä tarvitaan vanhempien asiantuntemusta lapsestaan. Valtaistumisen myötä henkilö saavuttaa henkilökohtaista valtaa eli mahdollisuuksia vaikuttaa ympäristöönsä ja saavuttaa omia päämääriään. Lisäksi perhelähtöisyyden näkökulmasta keskeistä on sosiaalisen vallan saavuttaminen, joka perustuu mahdollisuuteen toimia yhdessä varhaiskasvattajien kanssa ja saavuttaa tavoitteita tasa-arvoisen kumppanuuden pohjalta. (Määttä 1999, 101-102.)

Käytännössä vanhempien osallisuutta edistetään kumppanuus- ja valtaistumisperiaatteiden toteuttamisella. Kumppanuusperiaate edellyttää päivähoiton työntekijöiltä asettumista vanhempien rinnalle ja vanhempien asiantuntijuuden korostamista. Kun taas vanhempien valtaistamiseksi, päivähoiton henkilöstön tulee tehdä näkyväksi muun muassa vanhempien erilaiset vaikuttamismahdollisuudet. (Määttä 1999, 96-97.) Perhelähtöisyyden perustana pidetään varhaiskasvattajien ja vanhempien välisiä kasvatustilanteita, joissa tehdään myös yhteisiä sopimuksia koskien lapsen hoitoa ja kasvatusta. Lisäksi kahdenkeskisten tapaamisten ohella korostetaan erilaisia yhteistyötilaisuuksia, joihin perheillä on mahdollisuus osallistua oman tilanteensa ja kiinnostuksensa mukaan. Tällaisten tapahtumien tarkoituksena on tukea van-

hemmuutta ja perhettä sekä antaa perheille mahdollisuus vertaistoimintaan. (Hujala, Puroila, Parrila & Nivala 2007, 124.)

5.2 Kasvatuskumppanuuden rakentuminen

Kasvatuskumppanuutta pyritään rakentamaan kaikissa päivähoitopalveluissa kaikkien asiakasperheiden kanssa (Kaskela & Kekkonen 2007, 20). Yhteistyön luomisessa tulee alusta asti huomioida perheiden yksilölliset lähtökohdat ja arvot sekä elämäntilanne. Perheen tilanteesta riippuen perhe voi tarvita välillä tukea, ohjausta ja neuvontaa tai kasvatuksellista kumppanuutta (Hujala, Puroila, Parrila & Nivala 2007, 116). Päivähoitoyksikön tulee sisällyttää perhekohtainen kasvatuskumppanuus osaksi lapsen varhaiskasvatusta sekä kodin ja päiväkodin välistä yhteistyötä heti lapsen aloittaessa päivähoidon. Aloite kasvatuskumppanuuden luomiseksi tulisi tulla päivähoidon henkilökunnalta esimerkiksi konkreettisen organisoinnin osalta. (Stakes 2006, 31.)

Kasvatuskumppanuuden luominen alkaa molemminpuolisesta tutustumisesta ja vanhempien kuulemisesta. Tutustumiskäynti eli aloituskeskustelu olisi hyvä tehdä perheen kotona, joka on usein perheelle ja lapselle luontevin paikka tutustumiseen. Tutustumisen tavoitteena on keskustella lapsen päivähoiton aloittamisesta sekä siihen liittyvistä odotuksista ja toiveista. Kotona tapahtuvan keskustelun aikana vanhempien on helpompi kertoa myös ennakkoluuloistaan ja peloistaan, sillä keskusteluympäristö on heille tuttu ja turvallinen. Vanhempien saadessa mahdollisuuden ilmaista omia tunteitaan sekä heidän tietoisuutensa lisääntyessä, heillä on myös paremmat valmiudet valmistella lasta muutokseen eli päivähoiton aloittamiseen. (Kaskela & Kekkonen 2007, 41.)

Myös lapsen on helpompi tutustua uuteen aikuiseen omassa kodissaan, vanhempien ollessa läsnä. Samalla työntekijä saa paljon tietoa ja ymmärrystä lapsesta ja hänelle luontaisesta tavasta toimia. Lisäksi työntekijällä on tutustumiskäynnillä mahdollisuus luoda kuuleva ja luottamuksellinen suhde perheeseen. Työntekijä joutuu myös kokemaan, miltä tuntuu olla vieraassa paikassa ja miten tärkeää hyvä vastaanotto on. Tällöin hän voi käyttää omakohtaista kokemustaan apuna luodessaan suhdetta lapseen ja perheeseen ensimmäisten päivähoitoviikkojen aikana. (Kaskela & Kekkonen 2007, 42.)

Aloituskeskustelussa on aina paikalla lapsi ja vähintään toinen vanhemmista. Lisäksi paikalla voivat olla muun muassa lapsen sisarukset tai muita hänelle tärkeitä ihmisiä, kuten isovanhemmat. Tutustumiskäynnille osallistuu lapsen tuleva omahoitaja sekä joissain tapauksissa hänen työparinsa tai päivähoitoyksikön esimies. Aloituskeskusteluun voi osallistua myös perhepäivähoiton ohjaaja. (Kaskela & Kekkonen 2007, 42.) Vaikka tutustuminen olisi hyvä tehdä perheen kotona, se järjestetään kuitenkin usein päivähoitoyksikössä.

Aloitusk keskustelun jälkeen kasvatuskumppanuuden rakentuminen jatkuu lapsen vastaanottamisella päivähoitoon ja tutustumisvaiheella. Perheelle on hyvä tarjota mahdollisuus tutustumisjaksoon, jonka aikana lapsi ja perhe voivat tutustua päivähoitoon asteittain. Lapsen elämässä tapahtuu aloitusvaiheessa paljon muutoksia, sillä lapsi siirtyy mikrojärjestelmästä toiseen eli kotihoidosta päivähoitoon. Vieraassa ympäristössä lapsi joutuu päivittäin eroon vanhemmistaan, tutustuu uusiin aikuisiin ja tulee osalliseksi lapsiryhmän toimintaan. Lapsen siirtyminen päivähoitoon vaikuttaa lapsen lisäksi koko perheeseen, joten myös vanhemmat tarvitsevat työntekijöiltä erokokemukseensa ymmärrystä, kuulemista ja myötätuntoa. Vanhemmille on hyvä kertoa esimerkiksi lapsen ikävöinnistä sen vuoksi, että lapsen ja vanhemman välinen suhde on aina ensisijainen. Jotta tutustumisvaihe sujuisi mahdollisimman hyvin, kodin ja päivähoitoyksikön tulisi tehdä alusta asti tiivistä yhteistyötä. Esimerkiksi lapsen sopeutumisesta päivähoitoon helpottaa vanhempien tuomat valokuvat perheestä tai muut kodin tavarat, joita lapsi voi ikävöidessään katsoa yhdessä varhaiskasvattajan kanssa. (Kaskela & Kekkonen 2007, 43-44.)

Lapsen vanhempien ja varhaiskasvattajien yhteiset kasvatuskeskustelut ovat tärkeä osa kasvatuskumppanuutta. Kasvatuskeskustelu käydään vähintään kerran vuodessa ja usein keskustelun yhteydessä tehdään myös lapsen varhaiskasvatussuunnitelma tai henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma. Ensimmäisessä kasvatuskeskustelussa voidaan palata aloitusk keskustelussa esiin nousseisiin asioihin ja odotuksiin. Myöhemmissä keskusteluissa on tapana palata edellisessä keskustelussa sovittuihin asioihin ja tavoitteisiin ja muokata niitä lapsen kasvun ja kehityksen mukaan. (Kaskela & Kekkonen 2007, 45-46.)

Kasvatuskeskusteluissa on tärkeää kiinnittää huomiota myönteisen ja kannustavan ilmapiirin luomiseen, sillä tavoitteena on yhdistää lapsen vanhempien ja päivähoiton työntekijöiden erilaiset tiedot ja tulkinnat lapsesta. Vanhemmissa luottamusta herättävät erityisesti lapsen ja työntekijän välinen hyvä suhde sekä työntekijän kyky välittää tietoisuuttaan lapsesta vanhemmille. Varhaiskasvattajan tulee havainnoida lasta ja lapsen kehitystä tietoisesti kokemukseensa ja koulutukseensa peilaten, jotta hän pystyy esimerkiksi huomaamaan lapseen liittyvät huolenaiheet ajoissa ja kertomaan ne vanhemmille. (Kaskela & Kekkonen 2007, 46.)

Kasvatuskumppanuuden kantava voima on vanhempien ja työntekijöiden päivittäiset kohtaamiset lapsen tuonti- ja hakutilanteissa. Päivittäisessä vuoropuhelussa on tärkeää jakaa muun muassa tietoa lapsen päivästä, ajatuksista ja tunteista yhdessä vanhemman kanssa. Vuoropuhelu vanhempien kanssa rakentuu vähitellen ja syvenee koko päivähoiton ajan, mikäli työntekijä onnistuu omalla esimerkillään ja myönteisyydellään rohkaisemaan vanhempia puhumaan, kysymään ja pohtimaan yhdessä lapseen liittyviä asioita. Päivittäinen keskustelu auttaa myös työntekijöitä nostamaan esille huolen lapsesta tai tilanteita, jotka ovat haastavia lapsen

kanssa. Riittävään vuoropuheluun kannattaa kiinnittää huomiota myös väärin tulkintojen ehkäisemiseksi. (Kaskela & Kekkonen 2007, 44-45.)

5.3 Kasvatuskumppanuuden periaatteet

Kuuleminen on yksi keskeinen periaate kasvatuskumppanuudessa, sillä kuulluksi tuleminen on jokaiselle eheyttävä kokemus. Kuulemisella tarkoitetaan Kaskelan ja Kekkonen mukaan lähinnä suhdetta toiseen ihmiseen eikä ensisijaisesti omattua taitoa. Kuuleminen on myötäelävää kuuntelemista sekä keskittymistä toisen puheeseen, sillä se vaatii kuuntelijalta jatkuvaa läsnäoloa. Ilman kuuntelijan kykyä luoda turvallista ja myönteistä ilmapiiriä kuunteleminen ei onnistu, sillä aito kuunteleminen näkyy toiselle esimerkiksi kiinnostuksena ja empaattisuutena. (Kaskela & Kekkonen 2007, 32.) Kuuntelemista edistää lisäksi hiljaa oleminen, jolloin olemassa oleva todellisuus voi tulla näkyvämmäksi kuuntelijalle. Välillä hiljaa olemalla keskustelijan on helpompi päästä mukaan dialogin virtaan. Odottaminen toimii keinona myös toisen ajatusmaailmaan eläytymisessä. (Väisänen, Niemelä & Suua 2009, 20-21.)

Kasvatuskumppanuudessa kuuntelijan tulee ottaa toisinaan riskejä ja sietää esimerkiksi puhujan suuttumusta ja hämmennystä. Haastavaksi muodostuu kuulijan kannalta muun muassa tilanne, jossa hänen ennakkokäsityksensä vaikuttavat niin, että hän tulkitsee puhujan kertoman asian negatiiviseksi tai syyttäväksi. Kuuntelijan tuleekin välttää puolustautumista ja omien mielipiteiden ilmaisemista erimielisyyksissä, mikä auttaa ylläpitämään ja jatkamaan toisen aitoa kuulemista vuoropuhelussa. Kommunikoitessa esimerkiksi vanhemman kanssa työntekijän tulee olla saarnaamatta, luennoimatta ja syyttelemättä, jotta toisen osapuolen kuuleminen ei keskeytyisi tai lakkaisi kokonaan. Lapsen tuonti- ja hakutilanteet saattavat olla kiireisessä arjessa mainioita hetkiä kuulevan kohtaamisen kannalta. Tällöin vanhempien ja päivähoiton ammattilaisten välisissä kohtaamisissa kuullaan ja kerrotaan asioita, joiden jakaminen luo pohjaa toimivalle ja syvemmälle yhteistyölle. (Kaskela & Kekkonen 2007, 32, 34.)

Toisena kasvatuskumppanuuden periaatteena pidetään molemminpuolista kunnioitusta päivähoiton henkilöstön ja lasten vanhempien välillä. Kunnioittaminen on toisen ihmisen arvostamista ja hyväksymistä sellaisena kuin hän on. (Kaskela & Kekkonen 2007, 34.) Kasvatuskumppanuudessa symmetria ilmentää toisen osapuolen kunnioittamista. Symmetrialla tarkoitetaan keskustelijoiden, heidän tietämyksensä sekä puheenvuorojen laadun samanarvoisuutta. (Väisänen, Niemelä & Suua 2009, 15.) Toista arvostava ja kunnioittava asenne näkyy ajatuksina sekä tekoina. Myös avoimuus ja myönteisyys puheessa sekä teoissa edistävät ihmisen ymmärrystä siitä, että häntä kunnioitetaan. Sen sijaan olennaisten asioiden salaaminen ja piilottelu kertovat kunnioituksen puutteesta. (Kaskela & Kekkonen 2007, 34.)

Puutteet kunnioituksessa näkyvät vuorovaikutussuhteessa muun muassa toisen mitätöimisenä esimerkiksi viestittäen, ettei hänen ajatuksillaan ole merkitystä. Erilaisuuden, kuten erilaisen perhekulttuurin tai erilaisten arvojen kohtaaminen saattaa olla haasteena kunnioittavan suhteen luomisessa. Kuunteleminen voi auttaa toisen hyväksymisessä, ymmärtämisessä ja kunnioittamisessa. (Kaskela & Kekkonen 2007, 34.)

Onnistuneen kasvatuskumppanuuden edellytyksenä on lisäksi osapuolten välinen luottamus, joka rakentuu kuulemisen ja kunnioituksen periaatteista. Jotta vanhempien ja työntekijöiden välille voisi syntyä luottamuksellinen suhde, tulee osapuolten välillä olla riittävästi yhteisiä kohtauksia, vuoropuhelua sekä aikaa näihin tapaamisiin. Kaskelan ja Kekkonen mukaan useimpien vanhempien mielestä päivähoiton työntekijän sensitiivinen suhde lapseen vaikuttaa myönteisesti osapuolten väliseen luottamukseen kasvatuskumppanuussuhteessa. Luottamuksen muodostumisessa auttaa myös vanhempien osallistaminen lapsen hoitoon, kasvatukseen sekä opetukseen. Tällöin vanhemmille tarjoutuu mahdollisuus vaikuttaa lapsensa kasvuun ja kehitykseen. Päivittäinen vuoropuhelu on merkittävää luottamuksen syntymisen kannalta, sillä se antaa mahdollisuuden yhteiselle ymmärrykselle lapsesta. (Kaskela & Kekkonen 2007, 36.) Esimerkiksi kun vanhemmalle kerrotaan avoimesti sekä riittävän ajan kanssa muun muassa lapsen hoitopäivästä, saa vanhempi kuvan esimerkiksi siitä, kuinka hänen lapsensa kanssa toimitaan päiväkodissa ja mitkä päivän aikana tapahtuneet asiat saattavat vaikuttaa lapsen kulloiseenkin mielialaan kotiin lähdettäessä.

Luottamuksen rakentumiseen vaikuttavat lisäksi yksilön aiemmat kokemukset muun muassa yhteistyöstä. Luottamuksen syntyyn tarvitaan aikaa, sillä esimerkiksi haasteelliset tilanteet eivät yleensä selviä nopeasti. Kasvattajilta vaaditaan rehellisyyttä omista havainnoistaan sekä rohkeutta kertoa niistä. Heillä tulee olla myös kuuleva ja kunnioittava tapa asioiden puheeksiottamisessa, sillä lapset kaipaavat kasvattajia sekä perheet kasvatuskumppaneita, jotka ovat luonteeltaan ja toimintatavoiltaan aitoja sekä empaattisia. (Kaskela & Kekkonen 2007, 36-37.)

Neljäntenä kasvatuskumppanuuden periaatteena on dialogin syntyminen perheen ja päivähoiton työntekijöiden välille (Kaskela & Kekkonen 2007, 38). Dialogilla tarkoitetaan yhteistä ajattelemisen tilaa eli vuorovaikutusta ja kuuntelua. Se on kommunikaatioyhteyttä keskustelijoiden välillä, jossa arvostetaan toinen toisiaan. Dialogin avulla keskustelu muuttuu avoimeksi, sillä jokaisen mielipiteet ovat merkittäviä keskustelussa. (Väisänen, Niemelä & Suua 2009, 11.) Dialogisuudessa on olennaista vastavuoroisuus, joten vastavuoroisessa kumppanuussuhteessa edetään molempien osapuolten ehdoilla (Mönkkönen 2007, 87). Dialogissa tehtävänä on rakentaa yhteistä ymmärrystä sekä sovittaa yhteen eroavia tulkintoja todellisuudesta. Kasvatuskumppanuudessa työntekijöiden sekä vanhempien välille on tärkeä muodostua hyvä keskusteluilmapiiri. Dialogiseen kumppanuussuhteeseen sopivat suorapuheisuus, rehellisyys sekä

eri mieltä oleminen, sillä taustalla vaikuttavat kokemukset kunnioituksesta ja kuulemisesta. (Kaskela & Kekkonen 2007, 38.)

Kuuleminen on avainasemassa dialogin syntymisessä, sillä ainoastaan kuuleva kasvatuskumppanuussuhde voi luoda aitoa vuoropuhelua, jossa kaikille osapuolille annetaan mahdollisuus tulla näkyviksi (Kaskela & Kekkonen 2007, 38). Dialogi edellyttää myös sitoutumista, joka on pyrkimistä yhteistä päämäärää kohti, vaikka tavoite ei toteutuisikaan (Väisänen, Niemelä & Suua 2009, 22). Päivähoidon työntekijän ja vanhemman välinen dialogi luo kokemuksen kahdenkeskisestä yhteisöllisyydestä sekä liittymisestä lapsen kasvatukseen, mistä on mahdollista syntyä myös laaja-alaisempi yhteisöllisyyden kokemus vanhempien välille (Kaskela & Kekkonen 2007, 40).

Kasvatuskumppanuuden pääperiaatteissa korostuvat muun muassa vanhempien osallisuus ja kuuleminen, vaikka siinä tulisi painottaa periaatteiden vastavuoroisuutta. Esimerkiksi Stakesin entinen kehittämisspäällikkö Anna-Leena Välimäki toteaa Helsingin Sanomien kannanotossaan (2002) vanhempien yleensä luottavan päivähoiton ammattilaisiin ja saamaansa palveluun, vaikka vanhemmat tietävät kuitenkin vähän siitä, minkälaista lapsella on päivähoitossa. Välimäen mukaan vanhempien käymät keskustelut päivähoiton henkilöstön sekä muiden vanhempien kanssa ovat melko pinnallisia. Tämän vuoksi päivähoitossa olevien lasten vanhempien välistä sekä henkilöstön ja vanhempien välistä kasvatuksellista kumppanuutta tulee Välimäen mukaan jatkuvasti kehittää. (Lyyra 2004, 106-107.)

5.4 Jaettu asiantuntijuus

Varhaiskasvatuksessa ja päivähoitossa asiantuntijatietämyksellä on erityisasema. Yhteistyötä kuvaa asiantuntija- eli varhaiskasvattajajohtoisuus, vaikka nykyään monesta kasvatukseen liittyvästä asiasta ei ole olemassa absoluuttista totuutta. Asiantuntijaosaamisen painopiste on siirtynyt asiantuntijoiden moniammatilliseen yhteistyöhön ja maallikkojen eli lasten vanhempien asiantuntemuksen hyödyntämiseen ja tasavertaisuuteen. Toisaalta se on jossain määrin ristiriidassa varhaiskasvatuksen professionalisoitumisen tavoitteiden kanssa, vaikka osa tulkinnoista korostaa asiantuntijuuden vahvistumista rationaalisen tiedon merkityksen kasvaessa niin yhteiskunnallisella kuin yksilötasolla. (Alasuutari 2010, 22-23.)

Kasvatuskumppanuudessa varhaiskasvattajien ja lasten vanhempien toimijuutta ja itsenäisyyttä on tarkoitus korostaa muun muassa yhteisten sopimusten avulla. Tavoitteena on eriarvoisen viranomais-asiakassuhteen muuttaminen rinnakkaiseksi suhteeksi. Tavoite on haasteellinen, sillä toisen osapuolen ollessa viranomainen se vaikuttaa aina osapuolten väliseen valtasuhteeseen. (Alasuutari 2010, 23-24.) Kasvatuskumppanuuden lähtökohtana on kuitenkin jaettu asi-

antuntijuus, joka perustuu päivähoidon työntekijöiden ja lasten vanhempien väliseen vasta-
vuoroiseen vuorovaikutukseen (Kaskela & Kekkonen 2007, 20-21).

Tutkija Maarit Alasuutari (2010) on tehnyt tutkimuksen, joka tarkastelee lapsen varhaiskasva-
tussuunnitelman laatimiskäytäntöä kokonaisvaltaisesti. Hän keskittyy tutkimuksessaan tarkas-
telemaan esimerkiksi päivähoidon työntekijöiden ja lasten vanhempien asiantuntijuutta.
Alasuutari lähestyy aihetta tarkastelemalla sitä kasvatusyhteistyön kannalta keskeisten ilmiöi-
den eli kasvatuksellisten neuvojen antamisen ja kysymisen näkökulmasta. Vaikka tutkimusai-
neisto perustuu ensisijaisesti lasten varhaiskasvatussuunnitelmakeskusteluista kerättyyn ai-
neistoon, kuvaavat saadut tulokset eri osapuolten asiantuntijuutta varhaiskasvatuksessa myös
laajemmin. (Alasuutari 2010, 27, 97.)

Päivähoidossa molemminpuolisia neuvomistilanteita ovat arkivuorovaikutuksen ohella muun
muassa erilaiset kasvat keskustelut. Neuvomistilanteet ovat arkaluonteisia ja jännitteisiä
vuorovaikutustilanteita, joissa neuvonanto voi olla suoraa tai epäsuoraa. Usein arkitilanteissa
neuvominen tapahtuu epäsuorasti, sillä neuvoja saattaa esittää asiansa kysymysmuodossa tai
pehmentää viestiä sanallisten keinojen avulla. Neuvon antaja pyrkii myös esittämään asiansa
sopuisasti ja rakentavasti, mikä ilmenee neuvon perustelemisena sekä selitysten esittämisen
tavoissa. Vastaanottamisen tavat voidaan jakaa kolmeen yleisimpään ryhmään. Vastaanottaja
voi hyväksyä neuvon ilman vasta-argumentteja, sillä se sisältää hänelle uutta tietoa tai hyväk-
syä ja sivuuttaa sen, sillä neuvo ei anna hänelle uutta tietoa asiasta. Vastaanottaja voi myös
torjua annetun neuvon, koska kokee sen esimerkiksi tarpeettomaksi. Neuvon kysyjä asettaa
toisen osapuolen automaattisesti itseään asiantuntevammaksi kyseisessä asiassa. (Alasuutari
2010, 97-99.)

5.4.1 Työntekijöiden asiantuntijuus

Päivähoidon työntekijöiden asiantuntijuus perustuu heidän ammattitaitoonsa sekä koulutuk-
sesta ja kokemuksesta saatuihin tietoihin (Stakes 2006, 31). Varhaiskasvattajien oma-
aloitteiset neuvonannot vanhemmille ovat tyypillisin neuvonantotilanne päivähoidossa. Työn-
tekijöiden antamien neuvojen lähtökohtana on tukea vanhempien asiantuntijuutta, vaikka
työntekijät ottavat neuvomistilanteessa itselleen selvän asiantuntija-aseman. Työntekijät pe-
rustelevat neuvonsa usein lapsen oppimisella ja kehityksellä sekä lapsen normaalin käytöksen
kuvaamisella. Perusteluihin liitetään myös mahdollinen kuvaus tulevaisuudesta. Kuvaus voi
olla myönteinen, jolloin lapsi oppii asian tai kielteinen, jolloin lapsen kehitys ei etene ikäta-
son mukaisesti. Tämän seurauksena vanhemmat saattavat mieltää työntekijöiden neuvonan-
not ongelmakeskeisiksi. (Alasuutari 2010, 104, 107, 111, 124.)

Työntekijät neuvovat vanhempia kasvatuksellisissa asioissa usein epäsuorasti. Tällöin neuvoja annetaan varovaisesti ikään kuin huomaamatta. Työntekijä saattaa esimerkiksi kertoa vanhemmalle yhden mahdollisen toimintatavan, joka ei ole merkittävä tai välttämätön, tai sijoittaa suosittulemansa toimintavaihtoehdon tulevaisuuteen. (Alasuutari 2010, 105, 107.) Näin ollen lastentarhanopettajien mielestä heidän tehtävänä on asiantuntijoina tarjota vanhemmille uusia näkökulmia asioiden tarkasteluun, mutta vanhemmat muodostavat kuitenkin itse omat näkemyksensä (Myöhänen, Kallio & Viitanen 2005, 21).

Joissain tilanteissa vanhempaa voidaan yrittää ohjata myös kertomalla omakohtaisia kokemuksia vanhemmuudesta. Tällöin riskinä on kuitenkin työntekijän luopuminen asiantuntijaroolistaan, jolloin vanhempi ei välttämättä ymmärrä neuvoa yleiseksi ohjeeksi siitä kuinka lapsen kanssa tulisi toimia. Epäsuorien neuvonantojen taustalla on työntekijöiden halu välttää vanhempien toiminnan arviointia sekä suoraa puuttumista vanhemmuuteen. Tämän seurauksena myös työntekijöiden neuvonannot alkavat harvoin vanhemmalle esitetyllä kysymyksellä ja vanhemman toiminnasta kysytään vasta, kun vanhempi on ensin itse viitannut esimerkiksi lapsen käytöksessä ilmenneeseen ongelmaan. (Alasuutari 2010, 104, 109.)

Suoria neuvonantoja ovat tilanteet, joissa työntekijä esimerkiksi hyväksyy vanhemman toimintatavat lapsen kasvatuksessa. Tällöin työntekijä omaksuu selkeän asiantuntijaroolin, vaikka se on samalla positiivista palautetta vanhemmalle. Suoria neuvonantoja pidetään tällöin turhina, sillä vanhempi on jo kertonut toimivansa oikein. Muita suoria neuvonantotilanteita ovat neuvot, jotka perustuvat kehitysvaiheisiin. Tällöin vanhempaa voidaan neuvoa tukemaan esimerkiksi lapsen kielellistä kehitystä. Lisäksi vanhempia neuvotaan käytännön asioissa, kuten kertomalla heille suoraan, mitkä asiat heidän on tärkeää lukea päivähoitoryhmän ilmoitustaululta. Toisaalta varhaiskasvattajat eivät aina perustelee antamia neuvoja vanhemmille. Alasuutarin tutkimuksen mukaan vanhemmat torjuvat avoimesti työntekijöiden antamat epäsuorat ja suorat neuvot vain harvoin, joten he tuntuvat hyväksyvän työntekijöiden asiantuntija-aseman ja antavan sille tilaa. (Alasuutari 2010, 104-105, 116, 124.)

Päivähoidossa toiseksi tyypillisempiä tilanteita ovat vuorovaikutustilanteet, joissa vanhempi kysyy varhaiskasvattajalta neuvoa. Vanhempien oma-aloitteiset kysymykset ovat kuitenkin paljon harvinaisempia kuin työntekijöiden epäsuorat neuvonannot. Vanhempien esittämät kysymykset ovat usein epäsuoria, jotka vanhempi saattaa esittää esimerkiksi tulkintana tai kuvauksena lapsesta, ja jotka työntekijä tulkitsee neuvon pyytämiseksi. Epäsuorat kysymykset liittyvät ensisijaisesti lapseen yksilönä ja käsittelevät lapsen kehitystä sekä hyvinvointia. Vanhempien tapa esittää kysymykset epäsuorasti kuvaa heidän omaksumaansa asiantuntija-asemaa eli he uskaltavat esittää asioista myös omia tulkintojaan. (Alasuutari 2010, 109, 112-113.)

Suurin osa vanhempien esittämistä suorista kysymyksistä käsittelee asioita, joiden tunteminen kuuluu selvästi varhais-kasvattajien työnkuvaan. Tällaisia asioita ovat muun muassa päivähoito-organisaation tehtäviin ja toimintaan kuuluvat kysymykset, kuten päivähoidosta kouluun siirtymiseen kuuluva byrokratia. Näin ollen vanhemmat olettavat päivähoidon työntekijöiden olevan niin lapsen psykologian kuin kasvatusinstituutioiden asiantuntijoita ja vastatessaan vanhemmille työntekijät hyväksyvät heille annetut asiantuntijaroolit. (Alasuutari 2010, 109, 113.)

5.4.2 Vanhempien asiantuntijuus

Vanhempien asiantuntijuuden taustalla on heidän tietonsa, taitonsa ja kokemuksensa koskien heidän omaa lastaan (Stakes 2006, 31). Vanhempien asiantuntijuus rajautuu erilaisissa neuvomistilanteissa lapsen arjen tuntemukseen ja hoitoon, eikä heiltä odoteta tutkimuksen mukaan päivähoitoyksikön käytäntöjen pohtimista. Vanhemmilla ei ole esimerkiksi varhaiskasvatuskeskusteluissa samanlaista neuvojan ja asiantuntijan asemaa kuin päivähoidon työntekijöillä. Tämä näkyy esimerkiksi siinä, että työntekijät kysyvät harvoin vanhemmilta neuvoa, vaikka vanhemmat tarjoavat työntekijöille neuvoja useammin kuin sitä heiltä odotetaan. (Alasuutari 2010, 114, 125).

Vanhemmat neuvovat työntekijöitä samalla tavalla epäsuorasti ja varovaisesti kuten varhaiskasvattajat usein heitä. Varovaisesti annetut ehdotukset tai toimintavihjeet sisältävät usein pitkän selostuksen ja paljon perusteluja, joita ovat muun muassa kuvaukset lapsen luonteesta ja kokemuksista. Perustelut liitetään myös poikkeuksetta tähän hetkeen toisin kun työntekijöiden perustelut, jotka keskittyvät usein tulevaisuuteen. Vanhemmat perustelevat aina neuvonsa jollain tapaa, sillä he varautuvat siihen, että työntekijät saattavat kokea neuvomisen kritiikkinä, tai että neuvo vaikuttaa kielteisesti vuorovaikutukseen ja osapuolten väliseen suhteeseen. Vanhempien varovaisuus neuvonantajina ilmenee esimerkiksi neuvon esittäminen ”varmaan tai ehkä” -muodossa, joka vähättelee vanhempien omaa asiantuntijuutta. (Alasuutari 2010, 115-116.)

Vanhempien asiantuntijuuteen vaikuttavat merkittävästi varhaiskasvatuksen tuntemus sekä alan työkokemus, sillä tällöin vanhempi uskaltaa esittää neuvoja suoraan ja vedota omaan mielipiteeseensä. Tällöin vanhempi myös osallistuu aktiivisemmin toimintaehdotusten tuottamiseen tilanteissa, joissa työntekijä ottaa puheeksi päivähoidossa ilmenneen pulman sekä odottaa työntekijältä kattavampaa selontekoa sekä perusteluja kaikkiin asioihin. Alasuutarin (2010) tekemästä tutkimuksesta ilmenee, että työntekijät puolustautuvat vanhemman neuvossa heitä osoittamalla neuvon tarpeettomaksi tai käytännön kannalta sopimattomaksi. Työntekijöiden on vaikeinta hyväksyä neuvoja, jotka koskevat päivähoidon toimintakäytäntöjä, kuten esimerkiksi pienryhmätoiminnan lopettamista. Sen sijaan vanhempien antamat vihjeet

muun muassa kotona hyviksi havaituista keinoista tulkitaan helpommin myötämielisesti. (Alasuutari 2010, 117, 120.)

Työntekijöiden ja vanhempien välisessä vuorovaikutuksessa harvinaisimpia ovat tilanteet, joissa varhaiskasvattaja kysyy vanhemmalta neuvoa. Tällaiset tilanteet liittyvät pääsääntöisesti tilanteisiin, joissa työntekijä on havainnut pulmia päivähoidossa. Kysymyksen taustalla olevat pulmat voivat olla yksittäistapauksia tai toistuvia, ja työntekijä haluaa kysymyksensä avulla selvittää esimerkiksi ovatko vanhemmat huomanneet vastaavaa käytöstä kotona. Kysymyksen esittämisen jälkeen työntekijä odottaa lapsen vanhemmilta selontekoa, josta ilmenee, että molemmat osapuolet ovat havainneet ongelman. Vanhemman kertomuksen jälkeen työntekijä esittää tyypillisesti ratkaisua pulmatilanteeseen. Tällöin vanhempien roolina on lähinnä ratkaisuehdotusten hyväksyminen eli tuen ilmaiseminen päivähoidon suunnitteleuille tai siellä toteutettaville toimintatavoille. (Alasuutari 2010, 120, 122-120.)

Alasuutarin tutkimuksesta (2010) selviää, että lapsen kasvatuksen asiantuntijaroolia ei varsinaisesti tarjota vanhemmalle, sillä häneltä ei kysytä suoraan, kuinka lapsen kanssa olisi hyvä toimia, vaan sen sijaan työntekijä yrittää itse keksiä ratkaisun ongelmaan. Pulmatilanteiden ohella työntekijät kysyvät neuvoa tilanteissa, joissa päivähoito haluaa tietää miten muun muassa lapsen uskonto vaikuttaa lapsen arkeen ja mitä toiveita vanhemmilla on asian suhteen. (Alasuutari 2010, 122-123.)

5.5 Vanhempien osallisuus

Vanhempien osallisuuden lisäämistä oman lapsen varhaiskasvatuksessa pidetään tärkeänä. Päivähoidon vastuulla on luoda tarvittavat sisällölliset ja rakenteelliset edellytykset vanhempien osallisuudelle. Osallisuus on osa kasvatuskumppanuusajattelun omaksumista, sillä se edellyttää perheiden asiakkuuden uudelleen määrittelyä, sillä vanhemmat nähdään toimijoina tuettavien sijaan. Vanhemman osallisuus tarkoittaa niin konkreettista osallistumista kuin kokemusta osallistumisesta ja sitoutumisesta lapsen elämään myös silloin, kun lapsi on päivähoitossa. (Kaskela & Kekkonen 2007, 25-26.)

Osallisuus-käsite ei ole yksiselitteinen, mutta nykyään siihen liitetään usein toiminnallisuuden eli osallistumisen ohella yksilön kokemus kiinnittymisestä yhteisöön. Tällöin yksilöllä on tunne, että hänellä on mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa asioihin. (Järvi 2006, 1-2). Osallisuuden vastakohtana pidetään osattomuutta, jolloin yksilö ei ole osallinen esimerkiksi yhteiskunnassa arvostetuista asioista tai rakenteista (Kaskela & Kekkonen 2007, 25). Osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet jaetaan institutionaaliseen ja oma-aloitteiseen osallistumiseen. Institutionaalisisella osallistumisella tarkoitetaan muun muassa äänestämistä ja valitusten te-

kemistä, kun taas oma-aloitteinen vaikuttaminen perustuu yhteistyöhön ja yhteisvastuuseen, jonka tavoitteena on esimerkiksi oman alueen palveluiden kehittäminen. (Järvi 2006, 1-2.)

Varhaiskasvatuksessa halutaan edistää nimenomaan vanhempien oma-aloitteista osallisuutta (Järvi 2006, 2). Oma-aloitteinen osallisuus edellyttää vanhempien aktiivisuutta ja sitoutumista asioihin vaikuttamiseen. Sitoutuminen vaatii myös vastuun kantamista päätösten seurauksista. (Harju 2004.) Suomessa kansalaisten oikeus osallistua ja vaikuttaa yhteiskunnan ja elinympäristöjensä kehittämiseen sekä yksilöä koskevaan päätöksentekoon perustuvat lainsäädäntöön ja erilaisiin sopimuksiin. Samalla lainsäädännössä kerrotaan esimerkiksi kunnan velvollisuudesta edistää yksilön osallisuutta muun muassa palveluiden kehittämisessä. Käytännön tasolla lakien toteutumiseen vaikuttavat kunnan poliittinen ja hallinnollinen kulttuuri sekä toiminnan avoimuus, päättäjien aloitteellisuus ja kuntalaisten aktiivisuus. (Järvi 2006, 2-3.)

Järvi jaottelee vanhempien osallisuuden varhaiskasvatuspalveluissa erilaisiin luokkiin, joita ovat esimerkiksi manipuloitu, symbolinen, konsultoiva ja ilmoitettu osanotto sekä kasvatuskumppanuuden mukainen osallisuus. Manipuloidussa osanotossa vanhempien osallisuus on vähäisintä, sillä muun muassa päivähoiton ammattilaiset käyttävät vanhempia hyväkseen edistääkseen omia käsityksiään lasten ja perheiden eduista ja tarpeista, ilman että asiasta kysytään suoraan vanhemmilta. Symbolisessa osanotossa taas vanhemmilla on mahdollisuus näennäisesti esittää näkemyksiään, vaikka organisaation tavoitteena ei ole niiden ajaminen vaan perheystävällisen kuvan antaminen. Konsultoivassa ja ilmoitetussa osanotossa esimerkiksi päivähoiton henkilökunta päivittää yksikön varhaiskasvatussuunnitelmaa, mutta he kysyvät myös vanhemmilta heidän mielipiteitään ja kehittämisehdotuksiaan. Kasvatuskumppanuuden mukaisessa osallisuudessa vanhempien osallisuuden aste on korkein, sillä he ovat päätösvaltaisia ja heillä on mahdollisuus tehdä myös aloitteita koskien esimerkiksi vertaistoiminnan vahvistamista. (Järvi 2006, 4-5.)

Kuten edellä ilmeni, osallisuuden asteita on paljon, joten niin päivähoiton henkilökunnan kuin vanhempien tulee tiedostaa, millainen vanhempien osallisuuden taso on tavoitteena. Osallisuus ei myöskään ole pysyvä tila, joten osallisuuden ylläpitämiseen tulee kiinnittää huomiota. (Järvi 2006, 5.) Lisäksi päivähoitoyksikössä on syytä pohtia millaiseen yhteistyön näkökulmaan yksikössä käytettävät yhteistyömuodot perustuvat. Henkilöstöllä voi olla ajatus, että vanhemmat eivät halua tai jaksaa osallistua yhteistyöhön, vaikka todellisuudessa yhteistyökäytännöissä ei ole tilaa vanhempien osallisuudelle ja aktiivisuudelle. (Karila 2003, 60.) Toisaalta vanhempien vähäisen aktiivisuuden taustalla saattavat olla myös jaksamattomuus tai ajanpuute, minkä vuoksi päivähoiton henkilöstön on hyvä pyrkiä havaitsemaan vanhempien työn ja yksityiselämän vaikutuksia perheeseen sekä yhteistyöhön. Vanhempien vähäiseen osallistumiseen saattavat vaikuttaa esimerkiksi vuorotyö, pitkät työmatkat tai lähiomaisen sairaus. Tä-

män vuoksi perheen arki onkin merkittävä tekijä vanhempien aktiivisuuden ja osallistumisen tasoa määriteltäessä. (Koivunen 2009, 154.)

Osallisuus rakentuu yhteisen tietämyksen jakamisen ympärille (Harju 2004). Vanhempien osallisuuden toteutumiseen vaikuttaa huomattavasti se, miten ja minkälainen tieto välittyy kodin ja päivähoidon välillä. Päivähoidossa tiedottaminen on aiemmin suuntautunut lähinnä päivähoidosta koteihin, jolloin vanhemmat ovat olleet ensisijaisesti tiedon vastaanottajan roolissa. Kasvatuskumppanuuden lähtökohtana on kuitenkin luoda ja etsiä vanhempia aktivoivia sekä osallistavia viestintätapoja. (Kaskela & Kekkonen 2005, 18.) Vanhempien osallisuutta tiedon jakajina ja asiantuntijoina voidaan korostaa esimerkiksi heti lapsen hoitosuhteen alussa järjestämällä aloituskeskustelu, jossa molemmat osapuolet jakavat tietoaan, ajatuksiaan ja toiveitaan muun muassa päivähoidosta. Kun vanhemmille syntyy tunne siitä, että heidän lasta koskevia tietojaan arvostetaan, heillä on työntekijöiden kanssa tasa-arvoisemmat edellytykset osallistua myös päivähoidon suunnitteluun ja toimintaan. (Kaskela & Kekkonen 2007, 26.)

Osallisuuden ulottuvuudet ovat tieto-osallisuus, suunnittelu/konsultaatio-osallisuus, päätösosallisuus ja toimintaosallisuus. Järvi (2006) kuvaa vanhemman osallisuuden ulottuvuuksien toteutuvan kasvatuskumppanuudessa seuraavasti: tietoisuus-osallisuudessa vanhempi on tietoinen varhaiskasvatuksen sisällöistä ja toimintatavoista sekä valtakunnallisesta, kunnallisesta ja yksikön omasta varhaiskasvatussuunnitelmasta; suunnittelu-osallisuudessa vanhempi osallistuu oman lapsensa varhaiskasvatuksen suunnitteluun sekä lisäksi esimerkiksi yksikön varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseen; päätösosallisuudessa vanhempi osallistuu varhaiskasvatukseen kuuluviin päätöksiin ja sitoutuu päivähoitoyksikön varhaiskasvatussuunnitelmaan; toimintaosallisuudessa vanhempi osallistuu toimintaan vastavuoroisesti sekä yhteisöllisesti ja varhaiskasvatussuunnitelmaa työstetään myös vanhemman näkökulmasta. (Järvi 2006, 6.)

Myös valtakunnallisissa varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa painotetaan vanhempien oikeutta osallistua heidän lapsiaan koskeviin kasvatuskeskusteluihin ja henkilökohtaisten varhaiskasvatussuunnitelmien laatimiseen. Lisäksi vanhemmilla on oikeus vaikuttaa koko päivähoitoyksikön sekä kunnan varhaiskasvatussuunnitelman sisältöön ja arvioinnin perusteisiin. (Stakes 2006, 31-33.) Psykologi Virpi Lyyran kokemuksen mukaan vanhemmat osallistuvat mielellään lapsensa kasvatuskeskusteluihin varhaiskasvattajien kanssa. Hänen mukaansa monien vanhempien tiedonjano lapsen päivähoitoon liittyen on lähes loppumaton. Esimerkiksi hyvin harva vanhempi kieltäytyy heille tarjotusta mahdollisuudesta tutustua päiväkodin arkeen videonauhan avulla, mitä voidaan pitää Lyyran mukaan antoisana lähtökohtana lapsen kehitystä turvaavalle yhteistyölle. (Keskinen & Virjonen 2004, 106-107.)

Muita konkreettisia osallistumismahdollisuuksia tarjoavat päivittäiset keskustelutilanteet varhaiskasvattajien kanssa, jolloin vanhempi osallistuu myös lapsen hoitopäivän aloituksen ja

lopetuksen rutiineihin. Lisäksi vanhempi voi osallistua kiinnostuksensa mukaan muun muassa vanhempainiltoihin, juhliin sekä erilaisiin tapahtumiin tai liittyä vanhempaintoimikuntaan. Vanhemmille voidaan tarjota myös mahdollisuutta osallistua erilaisten tilaisuuksien järjestämiseen. (Kaskela & Kekkonen 2007, 26.)

5.6 Kasvatuskumppanuuden hyötyjä

Varhaisen puuttumisen tarkoituksena on pyrkiä ennaltaehkäisemään ongelmien syntymistä. Se on myös korjaavaa toimintaa, jolloin ongelmiin pyritään löytämään ratkaisuja mahdollisimman varhain. (Kuikka 2005, 7.) Molemmat varhaisen puuttumisen ulottuvuudet toteutuvat päivähoitossa. Päivähoitojärjestelmän tarjoamat hoito-, kasvatus- ja opetuspalvelut lapselle sekä vanhemmille näin tarjottu mahdollisuus työhön ovat ongelmia ennalta ehkäisevää toimintaa. Päivähoitossa korjaavaa toimintaa on sen sijaan erityisen tuen tarpeen havaitseminen sekä siihen puuttuminen. Korjaavaa toimintaa voidaan tehdä päivähoitossa esimerkiksi lapsen hoito-olosuhteita muuttamalla sekä eri asiantuntijoiden toteuttamana kuntoutuksena. Jotta varhainen puuttuminen ja korjaava toiminta olisivat tuloksellista, tulisi kuntoutuksen ulottua lapsen koko elämänpiiriin (Huhtanen 2004, 45.), kuten lapsen kasvatukseen kotona sekä vanhempien ja päivähoiton työntekijöiden väliseen kasvatuskumppanuuteen.

Huolen puheeksiottaminen kuuluu tärkeänä osana kunnioittavaan varhaiseen puuttumiseen. Huoli kuvastaa sitä, että esimerkiksi lapsen asioiden enteillään menevän huonommiksi ilman muutosta. Huolella tarkoitetaan työntekijän subjektiivista kokemusta, joka muodostuu asiakassuhteessa. Erikssonin ja Arnkilin mukaan huoli kehittyy kontaktissa asiakkaan kanssa, mutta tuntuu työntekijässä. Huoli viittaa sekä lapsen selviämiseen että työntekijän omiin voimavaroihin auttaa lasta ja perhettä haasteellisessa tilanteessa. (Eriksson & Arnkil 2009, 7, 21.) Huoli lapsesta saattaa olla eri työntekijöillä eritasoinen, mutta jokaisen on kuitenkin luotettava omaan huoleensa ja tuotava se esille mahdollisimman varhaisessa vaiheessa (Kuikka 2005, 7).

Menetelmänä huolen puheeksiottoa voidaan käyttää tilanteissa, joissa herännyttä huolta lapsesta halutaan alkaa käsittelemään tämän vanhempien kanssa. Huolen arvioimisessa auttavat Stakesin kehittämä huolen vyöhykkeistö, johon työntekijä pyrkii sijoittamaan huolensa tason, sekä kysymyslomake, johon vastaamalla työntekijä samalla valmistautuu huolen esille ottamiseen asianosaisten kanssa. Puheeksiottamisen menetelmä auttaa hankalan asian ilmaisemisessa asianosaisia kunnioittaen sekä samanaikaisesti tukea tarjoten. Huolen puheeksiottamisessa eri osapuolten välinen kunnioittava keskustelu on tärkeää, sillä päämääränä on kaikkien osapuolten sitoutuminen lapseen liittyvän huolen poistamiseksi. (Eriksson & Arnkil 2009, 12, 25.)

Huolen puheeksiottaminen ja ymmärtäminen on helpompaa sekä vanhempien että työntekijöiden kohdalla, kun työntekijä kirjaa huolta herättäviä havaintojaan itselleen muistiin. Konkreettisten havaintojen kertominen vanhemmille saattaa edistää merkittävästi vanhemman ymmärrystä siitä, mistä työntekijä on huolissaan. Käytännön tasolle konkretisoitu huoli helpottaa ammattilaista myös tukitoimien löytämisessä sekä vanhempaa yhteistyöhön osallistamisessa. Varhaiskasvattajan tulee havainnollistaa vanhemmille ainoastaan lapsen toimintaa eri tilanteissa lapsen ominaisuuksista puhumisen sijaan, jolloin huolesta keskustelu ei muutu toisen arvostelemiseksi vaan pysyy kunnioittavalla tasolla. (Eriksson & Arnkil 2009, 22-23.)

Yhteistyö lapsen sekä hänen vanhempiensa kanssa on olennaista huolen puheeksiottamisessa tilanteen muuttumisen kannalta. Kun työntekijä löytää lapsessa ja perheessä olevat voimavarat, on vanhempien osallistaminen yhteistyöhön helpompaa. Lapsen ja perheen voimavarojen löytäminen auttaa varhaiskasvattajaa myös sellaisten tukitoimien etsimisessä, jotka sopivat koko perheen elämäntilanteeseen. Varhaiskasvatuksen ammattilaisen tulee muistaa etsiä perheestä positiivisia asioita myös haastavissa tilanteissa. Ainoastaan tällöin tasavertaisella ja kunnioittavalla kohtaamisella on edellytykset toteutua kumppanuussuhteessa. Perheessä vaikuttavien myönteisten asioiden näkeminen sekä niiden kertominen perheelle edistää lisäksi molempien kasvatuskumppanuuden osapuolten toiveikkautta tilanteen paranemiseen. (Eriksson & Arnkil 2009, 7, 11.)

Huolen puheeksiottamista on kehitetty ja kokeiltu useita vuosia esimerkiksi hankkeissa ja koulutuksissa. Saaduista kokemuksista ja tuloksista päätellen menetelmä on hyvin käyttökelpoinen. Asiakassuhteissa haastavien tilanteiden ymmärtäminen työntekijän huolena sekä kunnioittava puheeksiottaminen on synnyttänyt pääosin positiivisia tuloksia, jotka laajentavat työskentelymahdollisuuksia sekä syventävät yhteistyötä vanhempien kanssa. Vaikka huolen puheeksiottaminen ei ole onnistunut kaikissa tapauksissa tavoitteiden mukaisesti, menetelmän käyttämisellä on saatu kuitenkin enemmän ymmärrystä lapsen tilanteesta sekä opittu lisää omien toimintamahdollisuuksien rajoista. (Eriksson & Arnkil 2009, 18-19.)

5.7 Kasvatuskumppanuuden haasteita

Vanhempien ja varhaiskasvatuksen ammattilaisten välisestä vuorovaikutuksesta on puhuttu eri aikoina muun muassa käsitteillä yhteistyö, tukeminen ja uusimpana käsitteenä on käytetty kasvatuskumppanuutta, joka tarkoittaa myös uutta ajattelu- ja toimintatapaa. Eri käsitteiden käyttämisen taustalla ovat erilaiset näkemykset esimerkiksi osapuolten välisestä asemasta sekä kodin ja julkisten järjestelmien kasvatusyhteistyön olemuksesta. Vanhemmuuteen kasvattaminen ja vanhempien tukeminen puhetapana korostaa varhaiskasvattajien vahvaa asiantuntijaroolia vanhempien ja työntekijöiden välisessä yhteistyössä. Tämän vuoksi vanhempia pidetään tukemisessa osaamattomampana osapuolena, mikä on haasteellista tasavertaisen

yhteistyön näkökulmasta. Nykyään puhutaan tukemisen sijaan enemmän haasteellisesta kumppanuudesta. (Karila 2006, 92-93.)

Lainsäädäntö ei kuitenkaan tunne käsitettä kasvatuskumppanuus, vaan esimerkiksi niin päivähoito- kuin lastensuojelulaissa puhutaan yhteistyöstä, jolla tarkoitetaan toimintaa ”yhteistyössä lapsen vanhempien kanssa”. Tilanne on näin ollen oikeudellisesti ongelmallinen, sillä varhaiskasvattaja ei voi olla hallintotieteiden tohtori Asko Uotin mielestä samaan aikaan sekä kumppani lapsen vanhempien kanssa että lapsen oikeuksien toteutumista kaikissa tilanteissa edistävä ammattilainen. Tämä ristiriita syntyy, koska kumppanuusajattelussa molemmilla osapuolilla on täysi ”sopimusvapaus” sekä itsenäinen suhteen määrittelyvalta. (Karila 2003, 61.)

Kasvatuskumppanuuden rakentumisessa haasteena on varhaiskasvattajien keskuudessa uuden perhelähtöisen työkäytännön omaksuminen, jossa korostuu kumppanuusajattelu. Ammattilaisten kesken vallitsee toisinaan epäluulo vanhempien kyvyistä ja mahdollisuuksista yhteistyöhön. Ammattilaiset esimerkiksi olettavat, että joillain perheillä ei ole vahvuuksia. (Määttä 1999, 103.) Esimerkiksi Parrilan perhepäivähoidon laatua koskeva tutkimus (2002) osoittaa, että päivähoitohenkilöstön näkemys perheistä on melko pessimistinen. Tutkimuksessa perhepäivähoidonohjaajat arvioivat perheissä tapahtuneita muutoksia viimeisen kymmenen vuoden aikana. Tulosten mukaan kaikki ohjaajien näkemät muutokset perheissä olivat kielteisiä. Myös perhepäivähoitajien mielestä muutokset liittyivät ensisijaisesti vanhempien arkuuteen sekä uusavuttomuuteen lasten kasvatuksessa. (Hujala 2004, 86.)

Määttän mukaan päivähoiton työntekijöiden uskomus perheiden vahvuuksien puuttumisesta ei ole kovin poikkeuksellinen, sillä sosiaali- ja terveydenhuollon koulutusjärjestelmät opettavat edelleen perheiden heikkouksiin keskittymistä perheissä olevien voimavarojen näkemisen sijaan. Jos työntekijät ajattelevat enemmän asioita, jotka perheessä eivät toimi, luodaan perheen valtaistumiselle ja itsenäiselle haasteista selviämiseksi melko huonot lähtökohdat. Tällöin työntekijät tekevät esimerkiksi mielestään oikein ratkaisemalla perheen ongelmia, vaikka perhe ei tosiasiallisesti hyväksyisi ammattilaisten tekemiä ratkaisuja. (Määttä 1999, 103.) Kasvatuskumppanuuden rakentamisen haasteena onkin luoda avoin keskusteluilmapiiri, jossa kenenkään ei tarvitse olettaa, tietää etukäteen tai valita puolta (Kaskela & Kekkonen 2005, 18).

Perhelähtöisen työn sekä kasvatuskumppanuuden lähtökohdaksi tulisi muodostua käsitys siitä, että jokaisella perheellä on vahvuuksia. Työntekijöiden tulee etsiä aktiivisemmin perheen vahvuuksia ja hyviä puolia jo siinä vaiheessa, kun epäillään ensimmäisen kerran vahvuuksien olemassaoloa. Perheen vahvuuksien huomioiminen kumppanuuden lähtökohdana ei kuitenkaan poissulje sitä, että perheillä on myös heikkouksia. Ammattilaisten tulisikin tiedostaa perhe-

lähtöisessä kumppanuudessa perheen ongelmat, mutta keskittyä sen voimavaroihin. (Määttä 1999, 104-105.)

Kasvatuskumppanuus-termi on myös monitulkintainen esimerkiksi merkitykseltään, mikä on yksi merkittävä haaste kasvatuskumppanuudessa. Erilaiset käsitykset ilmenevät yleensä arjen käytännöissä. Karilan mukaan osa varhaiskasvattajista on pohtinut tarkasti kumppanuutta ja siihen liittyviä toimintatapoja, kun taas osa ammattilaisista on ottanut kasvatuskumppanuuden toimintatavakseen ilman sen merkityksen perusteellista tarkastelua. Lisäksi varhaiskasvatuksen ammattilaisilla sekä lasten vanhemmilla on monia erilaisia käsityksiä muun muassa lasten kasvatuksesta, sen tavoitteista, vanhemmuudesta ja perheen tehtävistä. Kumppanuuden osa-puolten näkemuserot saattavatkin muodostua haasteeksi yhteistyösuhteessa. Erilaiset näkemykset esimerkiksi hyvästä vanhemmasta ja varhaiskasvattajasta ovat lähtöisin kokemuksestamme sekä omasta arvopohjasta. (Karila 2006, 92-93, 95.) Sen seurauksena, että eri ihmiset ymmärtävät perheiden ja päivähoidon välisen suhteen eri tavoin, suhtaudutaan myös kasvatuskumppanuuden käsitteeseen vaihtelevasti (Karila 2003, 58).

Kasvatuskumppanuuden vastavuoroisuuden vuoksi on tärkeää tarkastella myös vanhempien valmiutta kumppanuuteen. Maarit Alasuutarin väitöstutkimuksen mukaan vanhemmat ovat valmiita kasvatustehtävänsä jakamiseen varhaiskasvatuksen ammattilaisten kanssa. (Alasuutari 2003, 199.) Toisaalta vanhemmilla tulee olla tasavertaisina kumppaneina myös oikeus määrittellä oman kumppanuutensa rajat, vaikka vanhempien vapaaehtoisuus kumppanina toimimisessa tuodaan harvemmin esille. Jotkut vanhemmat saattavat kokea päivähoiton kumppanina olemisen osittain vastenmieliseksi siitä huolimatta, että he pitävät kasvatuskumppanuuden tarkoitusta hyvänä. Vaikka vanhemmat haluavat olla kumppaneita lapseen liittyvissä asioissa, päivähoiton kumppanina oleminen perheen omissa asioissa saattaa olla heille kuitenkin haasteellista esimerkiksi yksityisyyden suojaamisen vuoksi. (Koivunen 2009, 153-154.)

Kumppanuuden rakentumisessa korostuvat lisäksi molempien osapuolten odotukset ammattilaisia kohtaan sekä heidän vastuunsa kumppanuuden luomisessa. Työntekijöiden vastuulla on esimerkiksi sopivien ja hyvien olosuhteiden luominen kasvatuskumppanuudelle. Ammattilaisten tulee osata arvioida ja tunnistaa vanhempien valmius kasvatuskumppanuuteen, sillä jokainen vanhempi on erilainen, jolloin myös jokaisesta kumppanuussuhteesta tulee omanlaisensa. Ammattilaisten haasteena on tällöin sopivien työvälineiden kehittäminen erilaisiin kasvatuskumppanuussuhteisiin. (Karila 2006, 94, 96-97.)

Hujala esittelee artikkelissaan Puroilan tutkimusta (2002), josta nousee esiin haaste, jonka mukaan päivähoiton ammattilaiset puhuvat nykyään enemmän perhetyöstä kuin aiemmin käytetystä kodin ja päivähoiton yhteistyöstä. Perhetyö-käsitteen korostaminen päivähoitossa voi johtaa ainoastaan perheen ongelmien sekä heikkouksien näkemiseen, sillä perhetyössä on ta-

vallista puhua perheistä enemmän ongelmina kuin mahdollisuuksina lapsen elämässä. Tällöin Hujalan ja Kyrönlampi-Kylmäsen (2003) mukaan yhteistyössä nähdään ongelmallisina esimerkiksi aktiiviset perheet, jotka vaativat varhaiskasvatukselta enemmän pedagogista laatua keskivertoperheisiin verrattuna. Päivähoidon ammattilaisten mielestä aktiiviset vanhemmat voivat olla liian sallivia tai toimia liikaa lastensa ehdoilla. Usein tällaisten perheiden arvot eivät ole yhteneväiset päivähoidon arvojen kanssa, minkä vuoksi aktiivisia perheitä pidetään usein enemmän ongelmaperheinä kuin mahdollisuuksina. (Hujala 2004, 87.)

Lisäksi päivähoidon ja kodin välisessä kasvatuskumppanuudessa haasteena on Hujalan mukaan keskivertoperheiden huomioiminen entistä paremmin, sillä nämä perheet ovat kiireisessä päivähoidon arjessa usein helppoja ja huomaamattomia yhteistyökumppaneita. Tällaiset perheet huolehtivat lapsistaan ja ovat valmiita tekemään yhteistyötä varhaiskasvatuksen ammattilaisten kanssa, mutta he eivät kuormita työntekijöitä juuri lainkaan. Päivähoidon henkilöstön tulisi pohtia kumppanuuttaan keskivertoperheiden kanssa, kuten sitä mistä saada lisää aikaa heidän kanssaan tehtävään yhteistyöhön. Suurin osa päivähoidon asiakasperheistä kuuluu tähän niin sanottuun helppojen ja huomaamattomien perheiden ryhmään. (Hujala 2004, 87.) Myös lastentarhanopettajat toivoivat kasvatuskumppanuutta käsittelevässä tutkimuksessa, että päivähoitoon suunnattaisiin enemmän henkilöstöresursseja, sillä sitoutuminen yhteistyöhön vaatii ajan antamista vanhemmille (Myöhänen, Kallio & Viitanen 2005, 21).

Päivähoidon, esiopetuksen ja kodin välisessä yhteistyössä haasteena on myös jokaisen osapuolen näkemysten ja odotusten jakaminen yhdessä. Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (2000) ohjaa esimerkiksi päivähoitoa ja määrittelee tarkasti vanhemman ja lapsen aseman yhteistyössä. Lain mukaan ”asiakkaan toivomukset, mielipide, etu ja yksilölliset tarpeet sekä hänen äidinkiелensä ja kulttuuritaustansa” tulee huomioida varhaiskasvatusta suunniteltaessa ja toteutettaessa. Kasvatuskumppanuuden haasteena nähdäänkin tämän lain tarkoittaman vanhempien osallisuuden toteutumisen päivähoidon arjessa, jota korostetaan myös Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2005). Osallisuuden toteutumiseksi vanhempia tulisi tiedottaa enemmän muun muassa heidän rooleistaan, tehtävistään sekä oikeuksistaan. (Hujala 2004, 85-86.)

5.8 Kasvatuskumppanuus-koulutus

Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos THL (entinen Stakes) on kehittänyt kasvatuskumppanuuskoulutusohjelman (Kaskela & Kekkonen 2007, 49), jonka päätavoitteena on edistää lapsen erilaisten kasvuympäristöjen, kuten kodin ja päivähoidon välistä vuoropuhelua. Kasvatuskumppanuus-koulutuksen lähtökohtana on varhaiskasvattajien kasvatustietoisuuden lisääminen. Kasvatustietoisuus tarkoittaa työntekijöiden omien kokemusten, ajatuksien sekä tunteiden vaikutusten tiedostamista lasten hoito- ja kasvatustyössä. Työntekijän omien kasvu- ja

elämäkokemusten tunteminen tieto- ja tunnetasolla auttaa työntekijää erottamaan oman elämäntarinansa lasten vanhempien elämäntarinoista. Kasvatustietoisuus auttaa myös varhaiskasvattajaa syventämään ja vahvistamaan omaa ammatti-identiteettiään. (Kaskela & Kekkonen 2005, 17.)

Kasvatuskumppanuus-koulutuksen tavoitteena on, että päivähoidon työntekijät ymmärtävät perheiden kunnioituksen ja tasavertaisuuden merkityksen sekä kasvatuskumppanuuden keskeiset periaatteet. Lisäksi koulutuksen päämääränä on muun muassa lisätä varhaiskasvattajien valmiuksia edistää vanhempien osallisuutta ja eri kasvuympäristöjen yhteensovittamista, tukea lapsen ja vanhemman välistä vuorovaikutusta sekä tunnistaa lapsen tai perheen erityisen tuen tarve. Kasvatuskumppanuus-koulutus kuuluu varhaiskasvattajien täydennyskoulutukseen, johon kuuluu peruskurssin lisäksi työmenetelmän ohjausta sekä kouluttajakoulutusta. (Kaskela & Kekkonen 2007, 49-50.) Päivähoitosektorille on koulutettu vuosina 2003-2010 yhteensä 283 kasvatuskumppanuus-kouluttajaa yli 60 kuntaan. Vantaalla ei ole koulutettu kasvatuskumppanuuden kouluttajia, jotka voisivat järjestää esimerkiksi omassa kunnassaan tai työyhteisössään peruskursseja. (Kekkonen 2011.)

5.9 Aiempia tutkimuksia kasvatuskumppanuudesta

Riina Lehtipää tarkastelee Pro gradu-tutkielmassaan *Päivähoidon ja vanhempien kasvatuskumppanuus pikkulapsiperheiden arjessa* (2007) päivähoidon työntekijöiden sekä vanhempien välistä kasvatuskumppanuutta vanhempien kokemusten näkökulmasta. Tutkimustulokset perustuvat Paletti-tutkimukseen osallistuneiden 179 keskisuomalaisen pikkulapsiperheen antamiin vastauksiin kyselylomakkeen avulla. Tulosten mukaan vanhemmat olivat varsin tyytyväisiä lapsensa saamaan päivähoitoon sekä työntekijöiden ja vanhempien väliseen kasvatuskumppanuuteen. (Lehtipää 2007, Tiivistelmä.)

Tutkimustulosten mukaan vanhempien myönteiset kokemukset lapsensa päivähoidosta sekä yhteistyöstä koskivat tutkimushetkellä neljää eri aihetta, jotka olivat arjen käytännöt yhteistyössä, vuorovaikutuksen laatu, henkilökunnan ominaisuudet sekä lapsen kehityksen tukeminen. Osallistuneiden vanhempien mielestä vuorovaikutuksessa positiivisinta olivat avoimuus ja luottamuksellisuus. Vanhemmat pitivät tärkeänä sitä, että kaikenlaisista asioista voidaan puhua luontevasti ja avoimesti oikeilla nimillä. Tuttavallisuutta sekä mutkattomuutta pidettiin myös merkityksellisinä asioina henkilökunnan ja vanhempien välisessä vuorovaikutuksessa. (Lehtipää 2007, 26-27.)

Arjen käytännöissä vanhemmat olivat tyytyväisiä esimerkiksi päivittäisiin keskusteluihin sekä tiedonkulkuun kodin ja päivähoiton välillä. Tutkimukseen osallistuneille vanhemmille oli tärkeää kuulla lapsen jokaisesta hoitopäivästä. Tiedonkulussa vanhemmat pitivät tärkeinä etukä-

teen saatavia viikko-ohjelmia sekä sähköpostin välityksellä saatavia tiedotteita. Arkeen liittyen vanhemmille oli tärkeää myös arjen ja yhteistyön sujuvuus, yhteisten sopimusten tekeminen ja niihin sitoutuminen sekä yhteisten tapahtumien järjestäminen vanhemmille ja lapsille. (Lehtipää 2007, 27.)

Henkilökunnan ominaisuuksiin liittyen vanhemmat korostivat työntekijöiden ystävällisyyttä sekä myönteisyyttä. Vanhemmat kokivat, että heitä kohdellaan tasavertaisina keskustelukumppaneina, ja että työntekijät ovat vanhempien luottamuksen arvoisia yhteistyökumppaneita. Vanhempien mielestä myönteistä yhteistyössä oli myös esimerkiksi henkilökunnan vähäinen vaihtuvuus sekä helposti lähestyttävyyys. Lapsen kehityksen tukemisessa osa vanhemmista oli tyytyväisiä siihen, kuinka päivähoiton henkilökunta huomioi lapsen yksilöllisyyden sekä hänen erityistarpeensa. Vanhemmat pitivät tärkeänä myös monipuolisen toiminnan järjestämistä sekä uusien taitojen opettamista lapsille. (Lehtipää 2007, 19, 27-28.)

Lehtipään tutkimuksessa myös vanhempien esittämät huolet tai pulmat liittyivät lapsen kasvatukseen ja huolenpitoon päivähoitossa, arjen ja yhteistyön käytäntöihin sekä henkilökunnan ominaisuuksiin ja toimintaan. Yksi lapsen kasvatukseen ja huolenpitoon liittyvä pulma oli vanhempien mielestä puutteellinen yksilöllisyyden ja erityistarpeiden huomiointi. Vanhemmat olivat huolissaan esimerkiksi lasten valvonnan määrästä sekä heidän asianmukaisesta pukemisesta. Arjen ja yhteistyön käytännöissä esiintyneet haasteet liittyivät tulosten mukaan päivittäiseen keskusteluun sekä tiedonkulkuun. Vanhempien mielestä he eivät saa riittävästi tietoa lapsen hoitopäivästä. Joidenkin vanhempien mukaan hoitoajat eivät ole yhteensopivia työaikojen kanssa ja päivähoitojärjestelmä on heidän mielestään kokonaisuutena joustamaton. Vanhemmat näkevät Lehtipään tutkimuksessa haasteellisena myös vanhempien ja työntekijöiden väliset näkemuserot muun muassa lapsesta. Vanhempien kohtaamia haasteita henkilökunnan ominaisuuksiin ja toimintaan liittyen olivat sen sijaan henkilöstön liiallinen vaihtuvuus, yksittäisten työntekijöiden kanssa ilmenneet pulmat sekä vanhempien antaman palautteen välinpitämätön vastaanottaminen. Tulosten mukaan vanhemmat pitivät heidän vanhemmuutensa tukemista vähemmän positiivisena asiana kodin ja päivähoiton välisessä kasvatuskumppanuudessa. (Lehtipää 2007, 28-30.)

Lehtipään tutkimuksessa vanhempien kokemat positiiviset asiat kasvatuskumppanuudessa ja lapsen päivähoitossa olivat osittain samoja kuin yhteistyöhön ja päivähoitoon liittyvät haasteet ja huolet. Lehtipään mukaan vanhemmat saattavatkin pitää edellä mainittuja yhteistyön hyviä sekä huonoja puolia tärkeinä tekijöinä määriteltäessä yhteistyön onnistumista sekä pulmallisuutta. Vaikka kasvatuskumppanuus toteutui Lehtipään tutkimuksessa varsin hyvin vanhempien näkemysten pohjalta, he toivoivat työntekijöiden panostavan kuitenkin aiempaa enemmän esimerkiksi vuorovaikutuksen avoimuuteen, lapsen yksilöllisyyden huomioimiseen, tiedonkulkuun sekä vanhempien vertaistuen mahdollistamiseen. (Lehtipää 2007, 34-36.)

Myös Marjo Iso-Kuuselan Pro gradu-tutkielma *Vanhempien ja päivähoidon ammattilaisten välinen yhteistyö -Yhteen hiileen puhaltamista vai vain kaunis ajatus?* (2008) tutkii viiden vanhemman sekä viiden varhaiskasvattajan tulkintoja kasvatuskumppanuudesta sekä näiden tulkintojen eroja ja yhtäläisyyksiä haastatteluiden avulla. Tutkimuksessaan Iso-Kuusela selvittää lisäksi kasvatuskumppanuuden aiheuttamia haasteita yhteistyölle. Myös Iso-Kuuselan tutkimuksessa päivähoiton ja kodin väliset yhteistyömuodot koettiin melko toimiviksi. Kasvatuskumppanuuden perusta on selkeä päivähoiton ammattilaisille, kun taas vanhemmille kasvatuskumppanuuden käsite oli vieras. (Iso-Kuusela 2008, 2.)

Iso-Kuuselan haastattelemat vanhemmat eivät tienneet kasvatuskumppanuus-käsitteen varsinaista merkitystä, sillä osa ei ollut kuullut käsitettä lainkaan ja osa epäili kuulleensa sen työntekijöiden kanssa käytävissä keskusteluissa. Vanhemmille kerrottiin kasvatuskumppanuudesta tutkimustilanteessa, jolloin ilmeni, että ajatus kumppanuudesta on tuttu vanhemmille, mutta he ovat puhuneet siitä eri käsitteillä. Iso-Kuuselan tutkimuksessa haastatellut vanhemmat kuvailivat kasvatuskumppanuutta niin, että molemmat osapuolet toimivat kumppanuudessa osittain toistensa hyväksi. Päivähoiton työntekijöiden mukaan kasvatuskumppanuus tarkoittaa sitä, mitä he ovat tehneet ennenkin perheiden kanssa, mutta sitä on kutsuttu aikaisemmin yhteistyöksi. Varhaiskasvattajien mielestä kodin ja päivähoiton välisen kasvatuskumppanuuden sekä yhteistyön tavoite on kuitenkin sama, eli toimiminen lapsen parhaaksi sekä vanhempien kohtaaminen. (Iso-Kuusela 2008, 41-43.)

Vanhemmat pitivät päivähoiton ja kodin välistä yhteistyötä tärkeänä. Vanhemmat ja varhaiskasvattajat korostivat yhteistyössä avoimuutta, joustavuutta, luottamusta, yhdessä sovittuja asioita sekä yhteisiä keskusteluja. Päivähoiton henkilöstön sekä vanhempien näkemykset kodin rooleista lapsen kasvatuksessa olivat melko yksimieliset. Tutkimukseen osallistuneiden mielestä kodin tehtävänä on perusarvojen ja peruluottamuksen luominen lapsille. Ammattilaisten rooli on tutkimustulosten mukaan esimerkiksi edellä mainitun kodin tehtävän tukeminen sekä sosiaalisten taitojen opettamisen täydentäminen. Sekä vanhempien että työntekijöiden mielestä lapsen tuonti- ja hakutilanteet ovat tärkeitä paikkoja keskustelulle, sillä lyhyetkin kohtaamiset auttavat vanhempia luomaan kuvan esimerkiksi varhaiskasvattajien suhtautumisesta lapseen. Nämä kohtaamiset helpottavat myös kasvatuskumppanuuden osapuolten välisen luottamuksen rakentumisessa. (Iso-Kuusela 2008, 2, 42, 44, 62.)

Iso-Kuuselan tutkimukseen osallistuneiden työntekijöiden mielestä kasvatuskumppanuuden haasteena on ollut esimerkiksi se, että vanhemmat eivät aina lähde yhteistyöhön mukaan esimerkiksi kiireen vuoksi. Myös päivähoiton ammattilaisten kiire vaikuttaa tutkimukseen osallistuneiden työntekijöiden mielestä kielteisesti kodin kanssa tehtävään yhteistyöhön. Osa varhaiskasvattajista koki haasteelliseksi myös arkojen asioiden puheeksiottamisen vanhempi-

en kanssa. Ammattilaisten mielestä he tarvitsisivat enemmän rohkeutta tällaisiin tilanteisiin. (Iso-Kuusela 2008, 50, 52.)

Kodin ja päivähoiton välisen yhteistyön kannalta tärkeitä osa-alueita on kartoitettu myös pääkaupunkiseudun kuntien päivähoiton asiakastyytyväisyyskyselyssä (2008). Tuloksista ilmenee esimerkiksi, että lasten vanhemmat olivat tyytyväisimpiä esimerkiksi Vanhempien osallisuus ja viestintä -väittämään Vantaalla. Kyselyyn osallistuneista vanhemmista 49 % oli tutkimushetkellä erittäin tyytyväisiä perheen kasvatusnäkemysten huomioimiseen vantaalaisissa päivähoitoyksiköissä. Kun taas ainoastaan 2 % vanhemmista oli Vantaalla melko tyytymättömiä perheen näkemysten huomioimiseen. Samassa kunnassa 44 % kyselyyn vastanneista vanhemmista oli erittäin tyytyväisiä päivähoitolta saadun tiedon riittävyyteen, ja 4 % vanhemmista oli melko tyytymättömiä tiedon saamiseen. Päivähoiton asiakastyytyväisyyskyselyssä vanhemmilta kysyttiin myös lapsen hoidon aloituksesta sekä kartoitettiin heidän tyytyväisyyttään esimerkiksi keskusteluihin lapsen tarpeista päivähoiton alkaessa. 48 % vastanneista vanhemmista oli erittäin tyytyväisiä aloituskeskusteluihin Vantaalla, kun taas 6 % ilmoitti vastauksissaan olevan melko tyytymättömiä lapsen tarpeista keskusteluun. (Pääkaupunkiseudun kuntien päivähoiton asiakastyytyväisyyskysely 2008, 14, 41, 59, 65.)

6 Yhteisöt ja yhteisöllisyys päivähoitossa

Yhteisöllä ja yhteisöllisyydellä on käsitteenä monia merkityksiä eri yhteyksistä riippuen. Yhteisöllä voidaan tarkoittaa esimerkiksi koko ihmiskuntaa tai vain muutamaa ihmistä. Yhteisö - käsite viittaa yleisesti ihmisten väliseen vuorovaikutuksen muotoon, ihmisten väliseen suhteeseen tai asiaan, joka on yhteistä tietylle ryhmälle ihmisiä. Yhteisöt ovat erilaisia tavoitteistaan, jäsentensä kiinnostuksen kohteista sekä toimintamuodoistaan riippuen. Yhteistä erilaisille yhteisöille on kuitenkin sen jäsenten suhteellisen pysyvä ja avoin vuorovaikutus, jossa muodostuvat esimerkiksi jäsenten väliset käyttäytymissäännöt, sisäinen hierarkia, poikkeavan käyttäytymisen sietoaste sekä jäsenten ja ei-jäsenten keskinäisen vuorovaikutuksen säännöt. (Haapamäki 2000, 11-12, 14, 20.)

Yhteisöllä tarkoitetaan myönteisessä mielessä niin sanottua paikkaa, jossa jäsenet voivat esimerkiksi kokea yhteenkuuluvuutta, saada tukea ja tulla ymmärretyksi omana itsenään. Yhteisöllisyys voidaan ymmärtää arkikielessä myönteisenä yhdessäolona ja vuorovaikutuksena. Sosiologisesti yhteisöön ei kuitenkaan yleensä yhdistetä myönteisiä tai kielteisiä odotuksia vaan se on yhteisen toiminnan ilmiö, jota voidaan käyttää välineenä määriteltäessä ihmisryhmien toimintaa. Käsitteenä yhteisö on aina subjektiivinen kokemus, sillä yhteisö koostuu erilaisista jäsenistä ja siten heidän eroavista kokemuksistaan. Vaikka yhteisöllä on tarve yhdenmukaisiin tavoitteisiin, ei yhteisön jäsenten tarvitse olla kuitenkaan samankaltaisia. (Haapamäki 2000, 11-12, 14, 20.)

Ihmisen hyvän elämän yhtenä perusedellytyksenä pidetään osallisuutta ja kuulumista johonkin yhteisöön. Ihmisellä on sosiaalisena olentona tarve ja halu olla mukana esimerkiksi harrastusryhmässä, jossa hän on kokonaisvaltainen toimija ja osallinen. Tarpeen taustalla on ihmisen identiteettiin vaikuttavasta kokemuksesta tai jäsenyyden tunteesta yhteisössä sekä mahdollisuudesta osallistua yhteisöllisiin prosesseihin ja yhteisöllisyyden kehittämiseen. (Harju 2004.)

Päivähoitoyhteisö on toiminnallinen yhteisö. Päivähoitoyhteisö koostuu kasvatusyhteisöstä, johon kuuluvat sekä päivähoidon työntekijät että lapset. Lisäksi työntekijät ja lapset muodostavat omia yhteisöjään. Työntekijöiden yhteisöstä käytetään nimitystä kasvattajien yhteisö. Päivähoitoyhteisössä voi muodostua esimerkiksi pienempiä yhteisöjä, kuten lapsiryhmät ja niiden sisällä toimivat pienryhmät, joissa yhteistyö voi olla turvallisempaa kuin isommassa ryhmässä. Niin päivähoidon kasvattajien yhteisöllä kuin lasten välisillä yhteisöillä on omat normit ja toimintatapansa, jotka saattavat poiketa toisistaan merkittävästi. (Haapamäki 2000, 12, 23-24.) Myös yksilöillä voi olla erilainen asema eri yhteisöissä (Hujala, Puroila, Parrila & Nivala 2007, 114). Lisäksi päivähoitoyhteisöön kuuluu vanhempien vertaisyhteisöt, kuten vanhempaintoimikunta.

Kasvattajien yhteisö voidaan tulkita Karilan ja Nummenmaan mukaan kasvatukselliseksi toimintakentäksi, joka on rakentunut yhteisesti tulkitusta perustehtävästä sekä siihen sitoutumisesta. Kasvattajien yhteisö muodostuu lisäksi työtä ohjaavista arvoista, kasvatuksen tavoitteista sekä vuorovaikutuskäytännöistä. Yhteisön ajattelutavat sekä niistä rakentuneet kasvatuskäytännöt vaikuttavat siihen, millaista lasten ja aikuisten välinen kasvatusvuorovaikutus on arjessa. Kasvattajien yhteisön kasvatuskäytännöt heijastuvat esimerkiksi siihen, millaiset arvot ja lapsuutta koskevat käsitykset ohjaavat lapsen kasvatusta sekä mitkä menettelytavat ovat suotavia kasvatuksessa. Kasvatuskäytännöt muodostuvat yhteisössä ammattilaisten tekemien arkisten päätösten tuloksena. (Karila & Nummenmaa 2006, 34.)

Päivähoitoyhteisössä yhteisöllisyydellä tarkoitetaan muun muassa sosiaalisen vuorovaikutuksen ominaisuutta tai toimintaa ohjaavaa periaatetta. Yhteisöllisyys voi olla myös vuorovaikutuksen toteutumisen tavoite. (Haapamäki 2000, 12, 26-27.) Kasvatuksella on olennainen tehtävä yhteisön kulttuurin luomisessa sekä sen siirtymisessä, sillä kasvatusta on luonteeltaan sosiaalista toimintaa. Kasvatusyhteisöissä välitetään kasvatusta kautta esimerkiksi tietoja, taitoja sekä arvoja lapselle. (Nummenmaa 2006, 19.)

Yhteisöillä on myös merkittävä vaikutus yksilön kognitiiviseen, sosiaaliseen ja emotionaaliseen kehitykseen. Tämän vuoksi esimerkiksi päivähoitoyhteisön tarjoamat sosiaaliset suhteet ovat tärkeitä lapsen inhimillisen kehityksen kannalta. Sekä lasten välisellä että lasten ja kasvattajien välisellä vuorovaikutuksella on tällöin vaikutusta siihen, että lapsista tulee omassa yhteisössään sosiaalisesti taitavia osallistujia, jotka osaavat arvostaa esimerkiksi ryhmään luonnos-

taan kuuluvaa erilaisuutta. Yhteisöllisyyden avulla lapsi oppii myös esimerkiksi toimimaan joustavasti uusissa ja erilaisissa tehtävissä sekä ympäristöissä. (Hännikäinen & Rasku-Puttonen 2006, 13-14.) Näin ollen kasvattajien tulee ymmärtää laajemmin ryhmäprosesseja ja hallita niitä sekä prosessien vaikutuksia yksilökehitykseen (Kaipio 2000, 95).

Yksilöllisten tarpeiden huomioimisen kehittyessä ei saa unohtaa lapsen sosiaalista kontekstia eikä vuorovaikutuksen merkitystä (Kaipio 2000, 95). Toisaalta myös yhteisöllisyyden edistämistä pidetään tärkeänä nyky-yhteiskunnan monien muutosten vuoksi, sillä entistä lyhytkestoisemmat ihmissuhteet saattavat vaarantaa jatkuvuutta, jota inhimillisessä kasvussa tarvitaan (Hännikäinen & Rasku-Puttonen 2006, 13). Yksilökeskeisyyden ja yhteisöä korostavan näkemyksen olisikin hyvä toimia päivähoitoyhteisössä kokonaisuutena kasvatusmenetelmiä kehitettäessä sekä tarkasteltaessa esimerkiksi lapsen persoonallisuuden kehittymistä (Kaipio 2000, 95).

Monipuolisen kokonaiskuvan saaminen lapsen yksilöllisistä kehitystarpeista on nykyään kasvatuksessa yhä tärkeämpää (Kaipio 2000, 95). Lapsen kokonaisvaltaisen tilanteen ymmärtämiseksi tulee huomioida kontekstuaalinen varhaiskasvatusnäkemys, jonka mukaan lapsen kehitykseen vaikuttavat erilaiset kasvu ympäristöt ja niissä tapahtuva vuorovaikutus (Puroila & Karila 2001, 207). Kasvatuskumppanuusajattelu lähtee tästä ajatuksesta, että vanhemmat ovat oman lapsensa parhaita asiantuntijoita, joilla on tärkeää tietoa lapsen kehityksen ja kasvun kannalta. He pystyvät välittämään myös tietoa varhaiskasvattajille päivähoitokäisen lapsen merkittävimmistä kasvu ympäristöistä eli kodista ja perheestä. Näin ollen vanhemmat tulisi huomioida tasavertaisina kumppaneina kasvattajien yhteisössä. (Stakes 2006, 31.) Kumppanuus ja rinnakkain oleminen lisäävät osapuolten välistä yhteisöllisyyttä ja antavat lapselle tunteen siitä, että hänestä huolehtivat aikuiset pyrkivät yhteisymmärrykseen sekä huolehtimaan ja ylläpitämään toistensa suhteita lapseen (Kaskela & Kekkonen 2007, 21).

Kasvattajien yhteistyö ja vuorovaikutus toistensa kanssa muodostuvat entistä merkittävämmiksi yhteisöllisyyden lisääntyessä. Kasvattajien yhteisön rakentaminen on tällöin hyvin tärkeää päivähoidossa, sillä yhteisön aktiivinen rakentaminen toimii välineenä perustehtävän toteuttamisessa. Perustehtävä määrittelee sen, miksi tietty yhteisö on olemassa. Tehtävän on myös vastattava käytännön toimintaa. Kasvattajien yhteisön perustehtävänä voidaan pitää esimerkiksi lapsista huolehtimista. Lisäksi yhteisön perustehtävä ilmaisee osittain myös kasvattajien yhteisön tavoitteen. (Haapamäki 2000, 21, 28-29.)

Yhteisöllisyys perustehtävän toteutumisen välineenä saattaa myös ennaltaehkäistä liiallista uppoutumista yksilöä korostavaan ajatusmaailmaan ja auttaa tarkastelemaan toimintaa enemmän yhteisön näkökulmasta. Haapamäen mukaan yhteisö toimii hyvänä voimavarana perustehtävän toteutumisessa, vaikka kasvatustyö suoritettaisiin yksilöllisesti parhaalla mahdol-

lisella tavalla. Myös ristiriitatilanteissa yhteisö auttaa asian käsittelyssä, sillä välineenä se antaa mahdollisuuden kaikille tulla kuulluksi, tuoda asian esille myös yhteisön näkökulmasta sekä tuottaa yhteisen, kaikkia tyydyttävän ratkaisun. (Haapamäki 2000, 21, 28-30.)

Kasvattajien yhteisön toiminnalla on ratkaiseva vaikutus koko kasvatusyhteisön toimintaan. Päivähoidossa kasvattajien yhteisöllisyyden edistäminen auttaa myös jokaista työntekijää työskentelemään laadukkaammin sekä kasvamaan ammatillisesti. Hyvä kasvattajien yhteisöllisyys edellyttää hyvää yhteisöllisen toiminnan tasoa, jotta henkilökunnan toiminta olisi yhdenmukaista, mikä on tärkeää päämäärätietoisien kasvatuksen kannalta. Esimerkiksi riittävä yhteisten pohdintahetkien määrä työntekijöiden keskuudessa sekä työntekijöiden ja vanhempien välillä on tärkeää. Yhteistä aikaa on hyvä käyttää muun muassa kasvatuskäytäntöjen suunnitteluun, toteuttamiseen sekä arviointiin. Ajatusten jakaminen edistää sekä kasvattajien että koko kasvatusyhteisön hyvää yhteisöllisyyttä sekä sen arvostusta. (Haapamäki 2000, 26, 28-30.)

7 Tekemämme tutkimus

Tekemämme selvitys vantaalaisen päivähoitoyksikön kasvatuskumppanuuden nykytilasta ja kehittämismahdollisuuksista työntekijöiden ja lasten huoltajien näkökulmasta perustuu yhteistyöyksikössämme keräämämme tutkimusaineistoon. Opinnäytetyömme tutkimusote on kvalitatiivinen eli laadullinen. Tarkoituksenamme on kuvata ja tulkita kasvatuskumppanuusilmiötä valitsemassamme päivähoitoyksikössä, eikä muodostaa kvantitatiiviselle tutkimukselle tyypillisiä yleistyksiä. Tarkoituksenamme ei ole esimerkiksi yleistää tuloksia koskemaan muita päivähoitotoimintayksiköjä. Olemme kiinnostuneita kasvatuskumppanuuden merkityksestä ja siitä, kuinka eri päivähoidon osapuolet aidosti kokevat ja näkevät sen. Laadullinen tutkimusote mahdollistaa myös paremmin yksittäisen ilmiön ja tapauksen tutkimisen tapausjoukon sijasta. (Kananen 2008, 24-27.) Opinnäytetyömme aineisto koostuu ensisijaisesti laadullisesta aineistosta, jota täydennämme kokonaiskuvan tarkentamiseksi määrällisellä tutkimusmenetelmällä. Laadullisen tutkimusotteen mukaisesti opinnäytetyömme aikana keräämämme tieto on alkuperäisessä muodossaan tekstiä ja sanoja.

Kaikki selvitykseen osallistuvat henkilöt eli havaintoyksiköt on valittu harkinnanvaraisesti, eli heidän huollettavansa ovat tutkimushetkellä päivähoitossa kyseessä olevassa toimintayksikössä tai he itse työskentelevät siellä. Puhuessamme päivähoitoyksikön työntekijöistä tarkoitamme kasvatustehtävässä työskenteleviä henkilöitä, kuten lastenhoitajia, lastentarhanopettajia, erityislastentarhanopettajia sekä avustajia. Olemme rajanneet tutkimuksemme ulkopuolelle muun muassa päivähoitoyksikössä toimivat laitoshuoltajat ja keittiötyöntekijät, sillä heidän työnkuvaansa ei kuulu aktiivinen yhteistyö lasten vanhempien kanssa. Selvityksemme lähtökohtana on oletus, että tutkittavilla on tutkimusongelmamme kannalta oleellinen tieto.

Teoreettisen otannan laajuus on jokaisen yksikössä päivähoitossa olevan lapsen huoltajat sekä kasvatusvastuussa olevat työntekijät.

7.1 Yhteistyötoimintayksikön kuvaus

Opinnäytetyömme yhteistyökumppani on vantaalainen päivähoitotoimintayksikkö, johon kuuluu päiväkotia, ryhmäperhepäiväkotia sekä kaksi kerhoa. Päiväkodissa on neljä lapsiryhmää, joista kaksi on integroitua erityisryhmiä. Päiväkodissa olevat lapset ovat 1-6-vuotiaita ja kerhotoiminta on tarkoitettu noin 2-5-vuotiaille lapsille päivähoitovaihtoehtoksi. Päiväkodin henkilökuntaan kuuluu koko toimintayksikön esimiehen lisäksi erityislastentarhanopettajia, lastentarhanopettajia, lastenhoitajia, ryhmä- ja henkilökohtaisia avustajia, laitoshuoltajia sekä keittiötyöntekijöitä. Ryhmäperhepäiväkodissa olevat lapset ovat yhdestä viiteen vuotiaita. Ryhmäperhepäiväkodissa työskentelee yksi lastenhoitaja sekä kaksi ryhmäperhepäivähoitajaa. Koko toimintayksikössä lapsia on yhteensä noin sata. (Yhteistyötoimintayksikön varhaiskasvatuksen oppimis- ja opetus suunnitelma 2005, 3.)

Päivähoitoyksikön toiminnan taustalla olevat arvot noudattavat Vantaan kaupungin päivähoitopalveluiden yleisiä arvoja (Yhteistyötoimintayksikön varhaiskasvatuksen oppimis- ja opetus suunnitelma 2005, 4-5). Vantaan kaupungin sivistystoimen arvot ovat innovatiivisuus, kestävä kehitys ja yhteisöllisyys. Innovatiivisuus tarkoittaa myönteistä asennoitumista kehittämiseen ja halua kehittää osaamistaan. Se edellyttää erilaisuuden, erilaisten mielipiteiden ja ratkaisujen hyväksymistä sekä kannustavaa ilmapiiriä. Innovatiivisuuden toteutumiseksi ihmisten tulee uskaltaa kokeilla uutta ja erehtyä. Käytännössä innovatiivisuus näkyy rakentavana itsearviointina ja toiminnan jatkuvana arviointina. Kestävä kehitys taas merkitsee edellytysten luomista kaikille kestävä kehityksen ulottuvuuksille, joita ovat ekologinen, taloudellinen, kulttuurillinen ja sosiaalinen ulottuvuus. Esimerkiksi sosiaalisesti kestävä kehitys merkitsee kaikkien tasa-arvoisuutta ja yhdenvertaisuutta sekä elämänhallinnan ja hyvinvoinnin edistämistä. (Vantaan kaupungin sivistystoimi 2011.)

Yhteisöllisyys merkitsee syrjäytymisen ehkäisyä ja kuntalaisten osallisuuden edistämistä. Käytännössä yhteisöllisyys näkyy vastuullisena työkäyttäytymisenä, osaamisen jakamisena, toisten auttamisena sekä rohkeutena puuttua ongelmiin. Yhteisöllisyys edellyttää hyvää ilmapiiriä, avointa vuorovaikutusta ja dialogia sekä halua ja valmiutta toteuttaa toimintatapoja, jotka edistävät yhteisöllisyyttä. Lisäksi palveluiden käyttäjät pyritään huomioimaan ja osallistamaan palveluiden kehittämiseen. (Vantaan kaupungin sivistystoimi 2011.)

Yhteistyöpäivähoitoyksikössämme korostetaan vanhempien asemaa lapsen ensisijaisina kasvattajina. Hyvän yhteistyön perustana on lapsen edun mukaisesti avoin kumppanuussuhde vanhempien kanssa. Vanhemmat ovat päivittäin mukana yhteistyössä muun muassa keskuste-

lemalla ja reissuvihkojen tai sähköpostin välityksellä. Muita yhteistyömuotoja ovat esimerkiksi lapsikohtaiset varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelut sekä kodin ja päivähoidon väliset tapahtumat. (Yhteistyötoimintayksikön varhaiskasvatuksen oppimis- ja opetussuunnitelma 2005, 6.)

7.2 Tutkimusmenetelmät

Käyttämämme tutkimusmenetelmien valintaa ohjasi tutkimusongelmamme. Kvalitatiivisen tutkimuksen etuna on tutkittavan ilmiön ymmärtäminen syvällisesti ja sen kuvaaminen tarkasti. Opinnäytetyömme tarkoituksena on luoda tutkimuksemme perusteella uusia hypoteeseja ja teorioita (Kananen 2008, 27) kasvatuskumppanuuden nykytilasta sekä sen kehittämistarpeista ja -mahdollisuuksista yhteistyöpäivähoitoyksikössämme. Lisäksi pyrimme liittämään keräämämme tutkimusaineiston teoreettiseen viitekehikseemme.

Selvityksessä käyttämiämme laadullisia eli kvalitatiivisia tutkimusmenetelmiä edustavat lasten vanhemmille ja päivähoitoyksikön työntekijöille jakamiemme kyselylomakkeiden avoimet kysymykset. Avoimiin kysymyksiin osallistujat voivat vastata vapaasti, jolloin esimerkiksi oman mielipiteen perusteleva on mahdollista. Testasimme lomakkeita etukäteen välttääksämme riskin, että tekemiemme kyselylomakkeiden kysymykset eivät anna vastausta tutkimusongelmaamme tai ovat epäselviä. Testausvaiheessa annoimme lasten vanhemmille suunnatun kyselylomakkeen täytettäväksi lähipiiriimme kuuluville vanhemmille, joiden lapset ovat tutkimushetkellä päivähoitossa. Pyysimme heiltä myös palautetta lomakkeen ja kysymysten rakenteesta ja ymmärrettävyydestä välttääksämme mahdolliset väärinkäsitykset kysymysten tulkinnaissa. Lisäksi pyysimme kyselylomakkeista palautetta yhteistyöpäivähoitoyksikössämme esimieheltä, ohjaavalta opettajaltamme sekä opiskelijakollegoiltaamme. Saamiemme vastausten ja palautteiden perusteella teimme lomakkeisiin tarvittavia muutoksia.

Täydensimme kyselylomakkeita myös määrälliselle tutkimukselle tyypillisillä strukturoiduilla eli suljetuilla kysymyksillä. Kvantitatiivinen tutkimus perustuu mittaamiseen, jonka tarkoituksena on saada perusteltuja, luotettavia ja perusjoukkoa edustavia tuloksia. (Kananen 2008, 10.) Tarkoituksemme on mitata ominaisuutta sanallisesti eli antamamme vastausvaihtoehdot ovat sanallisessa muodossa, esimerkiksi erittäin hyvin, hyvin, kohtalaisesti, huonosti ja erittäin huonosti. Sanallisessa mittaamisessa haasteena on sanojen tulkintaongelma, sillä ihmiset voivat määritellä esimerkiksi vaihtoehdon kohtalaisesti eri tavalla. Tulkintaongelman vuoksi vastausvaihtoehdot on hyvä asettaa loogiseen järjestykseen. (Kananen 2008, 23.) Suljettujen kysymysten avulla meidän on mahdollista muodostaa yleistyksiä vastaajien näkemyksistä ja saada selkeä kuva kasvatuskumppanuuden nykytilasta yhteistyöpäivähoitoyksikössämme.

Toinen käyttämämme kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä on työntekijöille järjestämämme teemamuotoinen ryhmähaastattelu. Haastattelulla tarkoitetaan etukäteen suunniteltua, pää-

määrätietoista ja vuorovaikutteista keskustelutilannetta, jonka avulla voidaan kerätä tietoa esimerkiksi haastateltavan asenteista ja kokemuksista. Erilaisia haastattelutyyppejä ovat lomake-, teema- ja avoin haastattelu. Haastatteluiden etuja ovat joustavuus ja suora vuorovaikutus haastateltavan kanssa, kun taas haasteena ovat oikein asetetut haastattelukysymykset sekä haastattelijan taidot. Haastattelujen eri toteutusvaihtoehtojen ja -tyyppien runsaus mahdollistaa haastattelumenetelmän käyttämisen erilaisissa tilanteissa. (Vuorela 2005, 37.)

Tiedonkeruumenetelmänä haastattelua käytetään, kun halutaan tietää yksilön käyttäytymisestä tai hänen ajatuksiensa sisällöstä. Haastattelusta saatu tieto on ensisijaisesti kvalitatiivista tietoa muun muassa työntekijän tyytyväisyydestä, huolista ja innostuneisuudesta, joita olisi muuten vaikea tutkia puolueettomasti. Haastattelu on myös paras tapa selvittää esimerkiksi mitä työntekijät haluavat toiminnalta (Vuorela 2005, 38), tässä tapauksessa kasvatuskumppanuudelta. Haastattelimme päivähoitoyksikön työntekijöitä ryhmässä, sillä se mahdollisti nopeamman tiedonsaannin useammalta henkilöltä yksilöhaastatteluihin nähden.

Teemahaastattelulla tarkoitetaan yhdenmukaisen lomakehaastattelun ja vapaamuotoisen avoimen haastattelun välimuotoa, joka etenee haastattelijoiden etukäteen rajaamien teemojen varassa. Haastattelutilanteessa on kuitenkin myös liikkumavaraa, sillä teemahaastattelu voi olla vapaamuotoista keskustelua, joka sisältää avoimien kysymyksien lisäksi myös suljettuja kysymyksiä. (Vuorela 2005, 39-40.) Käytännössä valmistauduimme haastatteluun tekemällä haastattelurungon, joka muodostui käsiteltävistä teemoista. Haastattelun edetessä meillä oli haastattelijoina lisäksi mahdollisuus pyytää asioihin tarkennusta esimerkiksi suljettujen kysymysten avulla. Suljettuja kysymyksiä esittäessä haastattelija ei saa kuitenkaan johdatella haastateltavia, sillä heillä täytyy olla mahdollisuus vastata kysymyksiin oman mielipiteensä mukaisesti (Vuorela 2005, 42). Rajasimme haastattelun teemoiksi kasvatuskumppanuuden, sen edut ja haasteet, päivähoidon ja kodin väliset yhteistyömuodot ja kasvatuskumppanuuden kehittämisen.

Ryhmähaastatteluun liittyy monia haasteita, jotka pyrimme huomioimaan etukäteen. Monet haasteet liittyvät haastattelun tallentamiseen, sillä haasteena on saada kaikkien ääni kuuluiin siten, että puhuja on dokumentointi- ja analysointivaiheessa erotettavissa. Muita ongelmia voivat aiheuttaa työyhteisön valtasuhteet ja henkilökemiat, joten haastattelijan on varmistettava, ettei kukaan haastateltavista dominoi keskustelua tai jää kokonaan syrjään. (Vuorela 2005, 41-42). Sivuun jättäytyviä haastateltavia voidaan aktivoida esimerkiksi kysymällä erikseen heidän mielipidettään käsiteltävään asiaan tai esittämällä heille aiheeseen liittyvän suljetun kysymyksen. Lisäksi ryhmähaastattelussa voi muodostua haasteelliseksi se, että kaikki eivät uskalla tai halua ilmaista mielipidettään kaikkien läsnäolijoiden kuullen.

7.3 Tutkimuksen toteuttaminen

Jaoimme kyselylomakkeet lasten vanhemmille työntekijöiden välityksellä. Toimitimme päivähoitoyksikköön riittävän määrän kyselylomakkeita, jotka työntekijät jakoivat lasten omiin lokeroihin. Toimitimme samalla myös jokaiselle päivähoitoyksikön kasvatustehtävässä työskentelevälle työntekijälle kyselylomakkeen. Lomakkeisiin kuului saatekirje, jossa kerroimme lyhyesti opinnäytetyöstämme, sen tarkoituksesta ja tavoitteista sekä käytännön järjestelyistä. Lisäksi tiedotimme vanhempia ja työntekijöitä etukäteen tutkimuksestamme lapsiryhmissä ja työntekijöiden taukotilassa esillä olleilla esittelyillä. Annoimme vanhemmille ja työntekijöille vastausaikaa noin kaksi viikkoa, jonka aikana toivoimme työntekijöiden aktivoivan vanhempia osallistumaan tutkimukseemme.

Ryhmähaastattelu toteutettiin päivähoitoyksikön esimiehen luvalla erään säännöllisesti järjestettävän palaverin tilalla, jotta mahdollisimman moni työntekijä pystyi osallistumaan keskusteluun. Tallensimme haastattelun nauhurilla ja kirjoitimme tilanteesta omia muistiinpanoja. Haastattelun jälkeen litteroimme koko aineiston sanasta sanaan, huomioimme litteroinnissa myös muiden osallistujien reaktioita, kuten naurun ja myötäilemisen.

7.4 Tutkimuksen kesto ja tutkimusluvut

Tutkimuksemme toteutettiin vuoden 2011 aikana. Tutkimuksemme alkoi suunnitteluvaiheella, jonka aikana sovimme yhteistyöstä yhteistyöpäivähoitoyksikkömme kanssa. Suunnitteluvaiheessa päätimme myös tutkimusmenetelmistä, tutkimuksemme otannasta sekä aikataulusta. Opinnäytetyösuunnitelmamme hyväksyttiin 28.4. Laurea-ammattikorkeakoulussa. Suunnitelmavaiheen jälkeen haimme Vantaan kaupungin sivistystoimelta tutkimuslupaa opinnäytetyöllemme. Tutkimuksellemme myönnettiin tutkimuslupa 6.5. Saatuamme tutkimusluvan sovimme opinnäytetyösopimuksen yhteistyökumppanimme yhteyshenkilön kanssa 16.5.

Tutkimusaineistomme kerättiin tiedonantajilta yhteistyöpäivähoitoyksikössä kyselylomakkeilla 20.-31.5. ja työntekijöille tarkoitettussa ryhmähaastattelussa 25.5. Täytetyt kyselylomakkeet palautettiin suljettuihin laatikoihin. Emme keränneet lasten vanhemmilta tai päivähoiton työntekijöiltä erikseen tutkimuslupia. Sen sijaan korostimme kyselylomakkeissa ja haastattelutilanteessa vastaamisen vapaaehtoisuutta ja sitä, että vastatessaan henkilö antaa meille luvan käyttää hänen vastauksiaan nimettömästi opinnäytetyössämme. Tällöin kaikilla osallistujilla oli mahdollisuus kieltäytyä tutkimuksestamme.

Aineiston keruun jälkeen aloitimme opinnäytetyömme raportoinnin. Kirjoitusprosessin aikana saimme opinnäytetyöstämme ja tutkimuksestamme palautetta opinnäytetyöohjaajaltamme. Muutimme opinnäytetyötämme saamamme palautteen avulla ja esittelimme opinnäytetyöm-

me arvioivassa seminaarissa 9.11. Tikkurilan Laureassa. Viimeistelimme opinnäytetyömme opponenteilta ja ohjaavalta opettajaltamme sekä yhteyshenkilöltä saamamme palautteen avulla. Viimeisten muutoksien jälkeen hyväksytimme raportin yhteyshenkilöllämme. Palautimme valmiin opinnäytetyön 21.11.

7.5 Aineiston käsittely ja analysointi

Käytimme opinnäytetyössämme teoriaohjaavaa sisällönanalyysiä, jonka avulla pyrimme luomaan keräämästämme aineistosta teoreettisen kokonaisuuden ja liittämään sen jo olemassa oleviin teoreettisiin käsitteisiin kasvatuskumppanuudesta. Viitekehiksemme toimi apunamme analyysin tekemisessä ja pyrimme yhdistämään keräämäämme aineistoa valmiisiin malleihin. Tulkintavaiheessa tavoitteenamme oli kuitenkin tulkita aineistoa mahdollisimman ”puhtaasti” eli ilman teoriasidonnaisuutta ja abduktiivista päättelyä. Sisällönanalyysi sopii hyvin käyttämiemme avointen kysymysten ja litteroidun haastattelun analysointiin. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 96-97, 103.)

Teoriaohjaava sisällönanalyysi etenee aluksi aineistolähtöisesti. Ensin kerätty aineisto pelkistetään eli siitä karsitaan tutkimukselle epäolennaiset asiat pois tutkimusongelman avulla. Käytännössä aukikirjoitetusta aineistosta etsitään kuvaavia ilmaisuja esimerkiksi alleviivaamalla ne eri väreillä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 109.) Sisällönanalyysissä käyttämiämme analyysiyksiköitä olivat lauseen osat ja ajatuskokonaisuudet, kuten ”päivittäinen palaute molempiin suuntiin”.

Pelkistämisen jälkeen aineistosta valituista alkuperäisilmauksista etsitään samankaltaisuuksia ja/tai eroavaisuuksia kuvaavia analyysiyksiköitä. Samaa asiaa tarkoittavat ilmaukset ryhmitellään alaluokiksi, jotka nimetään luokan sisältöä kuvaavalla käsitteellä. Ryhmittelyn seurauksena aineisto tiivistyy, sillä aineistosta rakennetaan pohja tutkimuksen perusrakenteelle sekä luodaan alustavia kuvauksia tutkittavasta ilmiöstä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 110.) Esimerkki ryhmittelystä sekä ala-, ylä- ja pääluokkien muodostamisesta on liitteenä (liite 6).

Abstrahointi- eli käsitteellistämisvaiheessa yhdistellään luokkia niin kauan kuin se on mahdollista. Teoriaohjaavassa sisällönanalyysissä käsitteet ovat kuitenkin jo valmiina, sillä ilmiö eli kasvatuskumppanuus on jo tunnettu asia. Abstrahoinnin aikana tutkija poimii alkuperäisestä aineistosta oman tutkimuksensa ja teorian mukaan asioita ja ilmauksia, eikä yritä aineistolähtöisen sisällönanalyysin mukaisesti pakottaa aineistoa analyysin edetessä sopivana pitämänsä ”teoriaan”. Valitsimme teoriaohjaavan sisällönanalyysin myös sen takia, että aineistolähtöisen tutkimuksen ongelmana on, voiko tutkija tehdä aineistosta objektiivisia havaintoja ilman, että niihin vaikuttavat esimerkiksi valitut käsitteet, tutkimusasetelma ja menetelmät. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 96, 111 & 117.)

Suljettujen kysymysten analysoinnissa käytämme apuna PASW Statistics 18-tilastointiohjelmaa, joka soveltuu hyvin käyttäytymis- ja yhteiskuntatieteellisille aloille. Analysoimme keräämäämme aineistoa esittämällä tulokset suhteellisina osuuksina eli prosentteina. Saamiemme tulosten perusteella teemme tilastollista päättelyä eli yleistämme tuloksen koskemaan koko perusjoukkoa. Emme keränneet vastaajilta mitään tunnustetietoja, kuten ryhmää, jossa heidän lapsensa on tutkimushetkellä hoidossa, joten meillä ei ole tiedossa taustamuuttujia, joiden avulla voisimme etsiä esimerkiksi syy-seuraussuhteita tai tehdä ristiintaulukointia.

8 Tutkimustulokset

Tutkimustulokset perustuvat vantaalaisessa päivähoitoyksikössä tekemäämme tutkimukseen. Tutkimusongelmamme on kysymysmuodossa: Miten kasvatuskumppanuus toteutuu tällä hetkellä yhteistyötoimintayksikössämme ja kuinka sitä voisi kehittää työntekijöiden ja lasten huoltajien näkökulmasta? Jaoimme tutkimusongelman seuraaviin osa-alueisiin: kuinka kasvatuskumppanuus toteutuu tällä hetkellä päivähoitoyksikön työntekijöiden näkökulmasta, kuinka kasvatuskumppanuus toteutuu tällä hetkellä lasten huoltajien näkökulmasta ja kuinka tuttu käsite on heille, miten kasvatuskumppanuutta voisi kehittää päivähoiton työntekijöiden mielestä ja miten kasvatuskumppanuutta voisi kehittää lasten huoltajien mielestä.

Jaoimme kyselylomakkeen jokaiselle päivähoitoyksikön kasvatustehtävässä työskentelevälle henkilölle eli yhteensä 18 työntekijälle. Heistä 14 vastasi kyselyymme ($n = 14$), joten työntekijöiden vastausprosentti on 77,8 %. Lisäksi teemahaastatteluun osallistui kymmenen työntekijää. Osallistujat työskentelevät yksikössä erilaisissa tehtävissä niin päiväkodissa, ryhmäperhepäiväkodissa kuin kerhoissakin. Päivähoitoyksikön asiakkaina on 83 perhettä, joista 27 perhettä vastasi ($n = 27$), joten vanhempien vastausprosentti on 32,5 %. Näin ollen koko tutkimuksemme vastausprosentti on 40,6 %. Työntekijöiden näkökulma perustuu sekä kyselylomakkeista että teemahaastattelusta saatuihin vastauksiin. Tulosten yhteydessä esitetyt suorat lainaukset on poimittu työntekijöiden ja vanhempien kyselylomakkeista sekä teemahaastatteluaineistosta.

8.1 Vanhempien näkemyksiä ja kokemuksia kasvatuskumppanuudesta

Vastanneiden vanhempien mukaan kodin ja päivähoiton välinen yhteistyö eli kasvatuskumppanuus tarkoittaa lapsikeskeistä työskentelyä, jonka lähtökohtana on lapsen edun sekä tasapainoisen kasvun ja kehityksen turvaaminen. Kasvatuskumppanuudessa vanhemmat ja päivähoiton henkilökunta tekevät yhteistyötä sekä sopivat muun muassa yhteisistä tavoitteista ja säännöistä. Yhteistyön tärkeitä periaatteita ovat vanhempien mielestä vastavuoroinen vuorovaikutus sekä molemminpuolinen avoimuus ja kunnioitus. Vastavuoroisella vuorovaikutuksella

vanhemmat tarkoittavat onnistunutta tiedonkulkua kodin ja päivähoidon välillä sekä säännöllistä keskustelua lapsen asioista. Avoimuus ja kunnioitus mahdollistavat keskustelemisen asioista myös silloin, kun osapuolet ovat asioista eri mieltä. Vanhempien mielestä on tärkeää, että päivähoiton työntekijät kunnioittavat myös heidän toiveitaan esimerkiksi kasvatuserojen ja -tapojen suhteen. Vastauksista ilmenee, että kaikkien vastanneiden vanhempien mielestä yhteistyö päivähoitoyksikön kanssa on tärkeää (18,5 %) tai erittäin tärkeää (81,5 %).

”Luottamuksellista ja saumatonta yhteistyötä tukien lapsen turvallista kasvua ja kehitystä.”

”Havainnoidaan lapsen kehitystä ja tarvittaessa keskustellaan yhdessä lasten vanhempien sekä päiväkodin työntekijöiden välillä. Tavoite on tasapainoinen lapsi.”

Vastauksista selviää, että hyvän yhteistyön edellytyksiä ovat vanhempien mielestä avoimuuden ja molemminpuolisen kunnioituksen ohella luottamus ja rehellisyys. Rehellisyydellä vanhemmat tarkoittavat sitä, että molemmat osapuolet kertovat lapsen asioista suoraan eivätkä peittele niitä. Toimiva yhteistyö edellyttää vanhempien mukaan lisäksi henkilökunnan kykyä kohdata ja kohdella vanhempia yksilöinä ja tasavertaisina kasvatuskumppaneina sekä työntekijöiden aitoa kiinnostusta lasta ja perhettä kohtaan. Arjessa hyvä yhteistyö näkyy vanhempien mielestä jatkuvana ja vastavuoroisena kanssakäymisenä, joka sisältää muun muassa päivittäisen palautteen lapsen päivästä, huolista keskustelemisen sekä toiminnan dokumentoinnin. Toimivan yhteistyön rakentumista edesauttaa myös työntekijöiden ja vanhempien yhteensopivat henkilökiemmat, mutta se nähdään toissijaisena tekijänä muihin edellytyksiin nähden.

”Avoimuus, luottamus, tyytyväinen lapsi.

Kyllä lapsesta näkee viihtyykö hän aikuisten seurassa vai ei. Turvallisuus.”

”Asioiden kertominen kiertelemättä ja rehellisesti puolin ja toisin.”

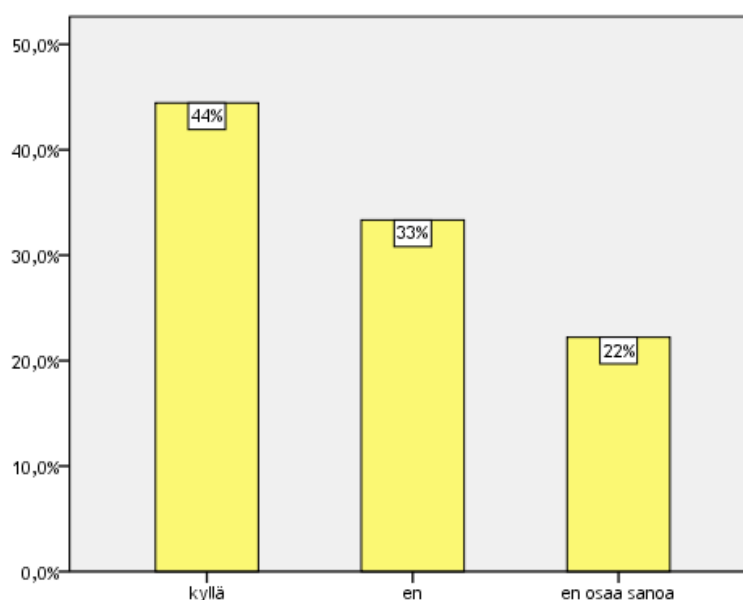
Vanhempien mielestä kasvatuskumppanuuteen pitäisi kiinnittää erityistä huomiota ikävissä tilanteissa, jotka poikkeavat lapsen normaalista arjesta. Tällaisia erityistilanteita ovat esimerkiksi lapselle tapahtuneet onnettomuudet, riitatilanteet ja lapsen poikkeuksellinen käytös. Lisäksi kasvatusyhteistyötä tarvitaan lapsen yksilöllisten tarpeiden huomioimisessa ja niihin vastaamisessa, erityisesti lapsen mahdollisen erityistuen tarpeen ilmettyä. Vanhempien mukaan kasvatuskumppanuus on kuitenkin tärkeä asia kaiken aikaa, sillä se sisältää myös yhteisiä sopimuksia ja sääntöjä, joita pitäisi noudattaa niin kotona kuin päivähoitossa.

”Sovitaan lapsikohtaisesti yhteisistä tavoitteista/säännöistä, joita noudatetaan pk:ssa ja kotona.”

8.1.1 Kasvatuskumppanuus-käsitteen tunnettavuus vanhempien keskuudessa

Käsitteestä kasvatuskumppanuus on kuullut 44 % kyselyimme vastanneista vanhemmista. He ovat kuulleet kasvatuskumppanuudesta ensisijaisesti lastensa päivähoitoyksikössä. Asiaa on käsitelty erityisesti lapsen varhaiskasvatuskeskusteluissa. Lisäksi vanhemmat ovat törmänneet käsitteeseen omassa työssään tai opinnoissaan sekä mediassa. Kaikki vastanneet eivät osanneet sanoa, ovatko he kuulleet kasvatuskumppanuudesta, mutta osa heistä epäilee kuulleensa siitä jossain yhteydessä, sillä sana ei kuulosta heistä täysin vieraalta. Kolmasosa vastanneista ei ole kuullut kasvatuskumppanuudesta.

”Varhaiskasvatuskeskustelussa ja siitähän puhutaan nyt paljon.”
”Sana ei kuulosta aivan vieraalta, että mahdollisesti olen siitä kuullut.”

Kuva 2 Kuinka moni vanhemmista on kuullut käsitteestä kasvatuskumppanuus? n = 27

Myös päivähoiton työntekijöillä on kokemus, että osa vanhemmista ei todennäköisesti tunne kasvatuskumppanuuden käsitettä tai tavoitteita, sillä jotkut vanhemmat siirtävät kasvatusvastuuta enemmän päivähoitolle sen sijaan, että vastuu jaettaisiin päivähoidon ja kodin välillä tasaisesti. Työntekijöiden mukaan yhteistyö on todennäköisesti kasvatuskumppanuutta tutumpi käsite lasten vanhemmille. Varhaiskasvatussuunnitelmalomakkeissa puhutaan esimerkiksi ainoastaan yhteistyöstä eikä kasvatuskumppanuudesta. Vastanneiden työntekijöiden mukaan osalle vanhemmista kasvatuskumppanuuden käsite saattaa olla kuitenkin hyvin tuttu, esimerkiksi niiden vanhempien kohdalla, joiden kanssa yhteistyö toimii hyvin. Varhaiskasvatustajien mukaan kasvatuskumppanuudesta, kuten sen sisällöistä ja tavoitteista ei puhuta suo-

raan vanhempien kanssa. Lapsen aloittaessa päivähoidossa ja hoidon aikana tietoja kuitenkin jaetaan vanhempien sekä päivähoidon välillä.

”Enemmän ainakin mä oon törmänny semmisiin vanhempiin, et ei oo sitä semmosta, että yhdessä kannettais vastuuta siitä lapsesta.”

”On varmaan niitä (vanhempia), jotka kokee sen niin et ihan oikeesti me tehdään yhdessä.”

Työntekijöiden haastattelussa tuli ilmi myös ajatus kasvatuskumppanuuden käsitteen esille tuomisesta ja markkinoimisesta vanhemmille. Idean esittäneen työntekijän mielestä kasvatuskumppanuus-käsite voitaisiin esitellä vanhemmille jo neuvolasta lähtien, jolloin se tulisi vanhemmille yksiselitteiseksi ja normaaliksi päivähoidon käytännöksi.

”Ajatusta siitä kumppanuudesta et niinku tavallaan myydä se niille (vanhemmille) jatkossa jo...sit laajemmalti ihan neuvolasta lähtien periaatteessa et se tulis niinku ihan yksiselitteiseks et se tulis ihan sellaseks normaaliasiaks.”

8.1.2 Kasvatuskumppanuuden nykytila ja kehittämismahdollisuudet

Väitteen ”Aloitusjakso oli onnistunut.” kanssa on lähes samaa mieltä tai täysin samaa mieltä 92 % vanhemmista. Syitä positiiviseen kokemukseen olivat muun muassa päivähoitoyksikön mukava henkilökunta, perheiden lämmin kohtaaminen ja lapsen yksilöllinen huomioiminen. Vanhempien mielestä on tärkeää, että työntekijät olivat kiinnostuneita lapsesta ja varasivat hänelle riittävästi aikaa tutustumiseen. Lisäksi vanhemmat pitivät tutustumisjaksosta, jonka aikana heillä oli mahdollisuus tutustua päivähoitoyksikköön yhdessä lapsen kanssa. Sen sijaan täysin eri mieltä väitteen kanssa on kahdeksan prosenttia vastaajista. Aloitusjakson epäonnistuminen johtui vanhempien mielestä esimerkiksi henkilökunnan poissaoloista, henkilökemioiden yhteensopimattomuudesta sekä tiedonkulkuongelmista.

”Aloitusjaksossa onnistui erityisesti se, että saimme päivähoitopaikan silloin, kun tarvitsimme ja sieltä mistä haimme. Pystyimme järjestämään asiat niin, että lapsi oli päiväkodissa vain osa-aikaisesti. Päiväkodin henkilökunnan kuunteleva ja lämmin vastaanotto helpotti lapsen jättämistä hoitoon.”

”Olimme etukäteen ilmoittaneet tutustumisviikon ja siitä huolimatta henkilökunta ei saanut tietoa etukäteen. Aloittaessamme hoidon omahoitaja vaihtuikin toiseen. Omahoitaja vaihtunut joka vuosi.”

Vanhempien mielestä aloitusjaksoa voisi kehittää kiinnittämällä enemmän huomiota lasten ja vanhempien yksilöllisiin tarpeisiin ja niihin vastaamiseen. Vanhemmat toivovat entistä kattavampaa perehdytystä päivähoitoyksikön tavoitteisiin, toimintatapoihin ja sääntöihin sekä yh-

teistä ennakkokeskustelua ennen kuin lapsi aloittaa päivähoidossa. Ennakkokeskustelu mahdollistaisi monipuolisen ja molemminpuolisen tiedonvaihdon lapsen tilanteesta ja valmiuksista aloittaa päivähoidossa sekä rakentaisi pohjaa hyvälle yhteistyölle. Lisäksi vanhemmat kokevat tarpeelliseksi saada aloitusvaiheessa kotiin muistilistan, joka sisältäisi tiivistelmän muun muassa päivähoitoyksikön ja lapsiryhmän päivä- ja viikkorytmistä sekä yleisistä asioista. Muistilistassa olisi hyvä olla myös lista asioista, joista vanhempien pitää huolehtia sekä tavaroista kuten sade- ja vaihtovaatteista, jotka heidän tulee toimittaa päivähoitoon.

”Lapsen valmiuksista, vahvuuksista ja kehittämistarpeista voisi keskustella jo ennen hoidon aloitusta.”

”Vanhemmat voitaisiin perehdyttää hieman paremmin lapsen päivähoidon päivärytmiin, esim. antaa kotiin lappu, josta näkyy päivän ohjelma kellonaikoinen.”

Tutkimushetkellä yhteistyö toimi erittäin hyvin (41 %) tai hyvin (59 %) päivähoitoyksikön kanssa kaikkien vastanneiden vanhempien mielestä. Vanhempien mukaan yhteistyötä voisi kuitenkin kehittää entisestään. Vastaajat toivovat erityisesti yhteisöllisyyden ja perheiden osallisuuden edistämistä. Heidän mielestään olisi hyvä, jos päivähoitoyksikössä toimisi esimerkiksi vanhempaintoimikunta, jonka kautta vanhemmilla olisi mahdollisuus osallistua muun muassa toiminnan suunnitteluun. Lisäksi yhteisöllisyyttä voitaisiin parantaa lisäämällä perheiden ja päivähoiton yhteisiä tapahtumia sekä kannustamalla vanhempia tavaroiden kierrättämiseen. Vanhemmat voisivat kierrättää ylimääräisiä tavaroita ja pieneksi jääneitä vaatteita keskenään tai tuoda niitä päivähoitoyksikön käyttöön esimerkiksi varavaatteiksi. Yhteistyötä voisi vanhempien mielestä parantaa myös kiinnittämällä huomiota toimivaan vuorovaikutukseen. Vuorovaikutuksen parantamiseksi osa vanhemmista toivoo yhteistä arvokeskustelua päivittäisen keskustelun rinnalle sekä vanhempien toiveiden ja ajatusten kuuntelemista.

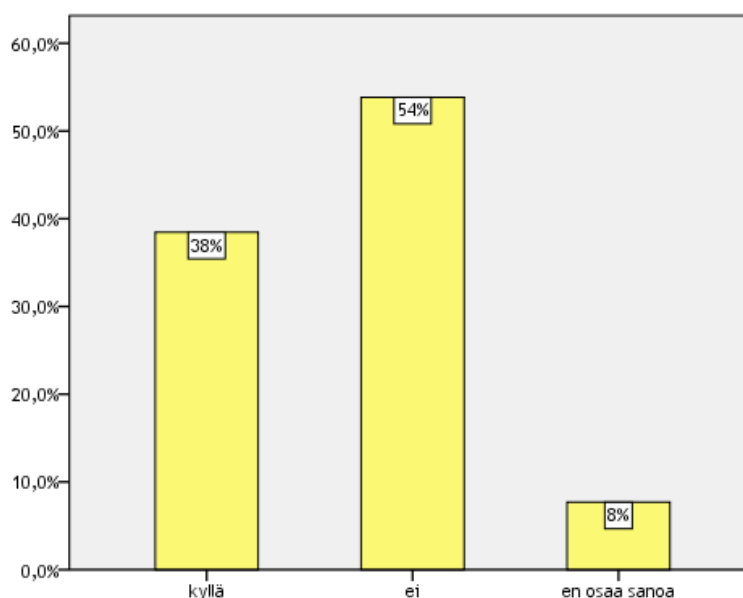
”Vanhemmat enemmän mukaan lasten toiminnan suunnitteluun tuomaan mielipiteitä jne.”

”Mielestäni henkilökunnalle ei tule säilyttää enempää tehtäviä, lasten hoito ja kasvatusta eli perustehtävä tärkein. Vanhempien välistä yhteistyötä voisi kehittää esim. vanhempaintoimikunnan muodossa: ”koko kylä kasvattaa” -hengen luominen.”

”Olen tyytyväinen lasteni saamaan hoitoon ja en ihan vähällä vaihtaisi muualle.”

Vanhemmat ovat kokeneet kasvatuskumppanuudessa myös haasteita. Vastanneista vanhemmista 38 %:lla on negatiivisia kokemuksia yhteistyöstä päivähoitoyksikön kanssa. Vanhemmat kokevat epämiellyttävänä tilanteet, joissa päivähoiton henkilökunta neuvoo vanhempia, vaikka se ei ole vanhempien mielestä tarpeellista. Tällöin vanhemmat kokevat liiallisen neuvomisen jopa holhoamisena, ylireagoitina ja päällekkäyksenä. Toisaalta osalla vanhemmista on kokemuksia tilanteista, joissa heidän mielestään työntekijät ovat siirtäneet liikaa vastuuta vanhemmille. He ovat saattaneet olla esimerkiksi tilanteessa, jossa he ovat joutuneet itse vaati-

maan lapselle sattuneen tapaturman selvittämistä. Vanhemmat ovat myös kokeneet, että heidän lastensa yksilöllisyyttä ei ole huomioitu riittävästi. Vanhemmalle on tällöin tullut esimerkiksi tunne, että hänen lapsensa vahvuudet on sivuutettu ja ainoastaan heikkoudet on huomioitu. Lisäksi osa negatiivisista kokemuksista johtuu työntekijöiden ammatillisen ja kohteliaan käytöksen hetkellisestä unohtamisesta sekä tiedonkulkuongelmista niin päivähoitoyksikön sisällä kuin yksikön ja kodin välillä.

Kuva 3 Kuinka monella vanhemmalla on negatiivisia kokemuksia yhteistyöstä päivähoidon kanssa? n = 26

”Joskus henkilökunta tuntuu ylireagoivan asioihin ja suurentelevan asioita.

Välillä jotkut kommentit tuntuvat myös holhoavilta.”

”Ryhmäytymistä ei tuettu eikä lasta olla nähty yksilönä tai omana itsenään.

Vahvuuksista ei olla kehattu vaan nostettu heikkoudet esiin.”

Vanhemmista 85 prosentin mielestä tiedonvälitys toimii hyvin tai erittäin hyvin kodin ja päivähoitoyksikön välillä. Vanhemmista on tärkeää kuulla päivittäin, kuinka lapsen päivä on sujunut päivähoitossa. Heitä kiinnostaa erityisesti erityistapahtumien ja poikkeustilanteiden lisäksi kuinka lapsi on syönyt, nukkunut ja leikkinyt päivän aikana. Poikkeustilanteilla vanhemmat tarkoittavat esimerkiksi lapselle epätyypillistä käyttäytymistä sekä haastavia tilanteita ja niiden selvittämistä. Päivittäin tuonti- ja hakutilanteissa annettavan palautteen lisäksi vanhemmat ovat tyytyväisiä muihin tiedotusvälineisiin, joita päivähoitoyksikössä on käytössä. Vanhemmat mainitsivat vastauksissaan erikseen sähköpostitiedotteet, reissuvihkon ja kuukausitiedotteen. Vanhemmat, joiden lasten ryhmässä ei ole tällä hetkellä käytössä kotiin jaettava kuukausitiedotetta, halusivat saada tiedotteen käyttöönsä. Lisäksi vanhemmista on tar-

keää, että kirjallisten tiedotteiden ja muistutuksien ohella työntekijät muistuttavat heitä suullisesti esimerkiksi tulevista retkistä ja poikkeusaikatauluista.

”Tärkeät asiat ovat mielestäni yleiskuvaus lapsen päivästä (leikki, ruokailu, päiväunet).

Olen saanut tiedot päivittäin. Myös sijaisia on ohjeistettu antamaan hyvin tietoja.”

”Olen iloinen, että retkistä ym. muistutellaan useamman kerran.”

Vastanneista vanhemmista loput eli 15 % on sitä mieltä, että tiedonvälitys toimii kohtalaisesti. Heidän mielestään parannettavaa on muun muassa päivittäisen palautteen antamisessa. Vanhemmat toivoisivat saavansa enemmän tietoa lapsen hoitopäivän sujumisesta, sillä heidän kokemuksensa mukaan työntekijät kertovat päivästä vain, jos siinä on ollut jotain poikkeuksellista, kuten että lapsi on satuttanut itsensä kaatuessaan. Vanhemmista on myös välillä vaikea itse pyytää tarkempaa palautetta, sillä heidän mukaansa he näkevät liian harvoin lapsen oman ryhmän aikuisia. Vanhempien mielestä palautteen pyytäminen on vaikeaa myös siksi, että lasta hakiessa työntekijöillä ei ole aikaa kertoa lapsen päivästä muuta kuin, että se on sujunut normaalisti eli hyvin. Lisäksi osasta vanhemmista tuntuu, että saman perheen vanhempia ei kohdella tasavertaisesti. Kokemuksen taustalla on esimerkiksi tilanteita, joissa toiselle vanhemmalle ei kerrota lapsen uhmakkuudesta tai tilanteita, joissa toisen vanhemman sanomisia varmistetaan vielä erikseen toiselta vanhemmalta. Arjen sujumista helpottaisi vanhempien mielestä myös se, että poissaolleiden lasten vanhempia tiedotettaisiin erikseen esimerkiksi tekstiviestillä tulevista erikoisjärjestelyistä.

”Haluaisin kuulla myös tilanteista, joissa lapseni on uhmakas tai kiukkuinen, olen huomannut, että isälle kerrotaan näistä joskus, minulle ei koskaan.”

”Jos lapsi sairaana 2-3 päivää ja tulemme päiväkotiin, saattaa ovelsa olla retki-ilmoitus + pyydetään evästä mukaan.

Näistä olisi hyvä saada tietoa esim. tekstiviestillä edellisenä päivänä.”

Vastaaajista 70 % tapaa päivähoitoyksikön henkilökuntaa riittävästi, kun taas 30 % vanhemmista kokee tapaavansa henkilökuntaa riittävästi vain vaihtelevasti. Yli puolet vastanneista vanhemmista (79 %) kokee, että 1-2 kertaa vuodessa järjestettävä lapsen varhaiskasvatuskeskustelu on riittävä määrä. Vanhemmat perustelevat näkemystään sillä, että heidän mielestään työntekijöiden kanssa keskustellaan paljon lasten kasvatuksesta myös muissa yhteyksissä, sekä kokemuksellaan siitä, että työntekijät järjestävät tarvittaessa ylimääräistä keskusteluaikaa vanhempien pyynnöstä. Toisaalta vanhemmat haluaisivat käydä enemmän keskusteluja työntekijöiden aloitteesta sekä saada positiivista palautetta työntekijöiltä. Sen sijaan vanhempia harmittaa varhaiskasvatuskeskustelujen lykkääminen vastoin vanhempien toivetta. Lisäksi osa vanhemmista (19 %) toivoo, että keskustelu käytäisiin aina syksyisin ja keväisin, sillä lapset kehittyvät nopeasti päiväkotikäisinä.

*”Kun on asiaa hoitajille niin on aina löytynyt aikaa juttutuokioon
ja asiat on tulleet selvitettyä.”*

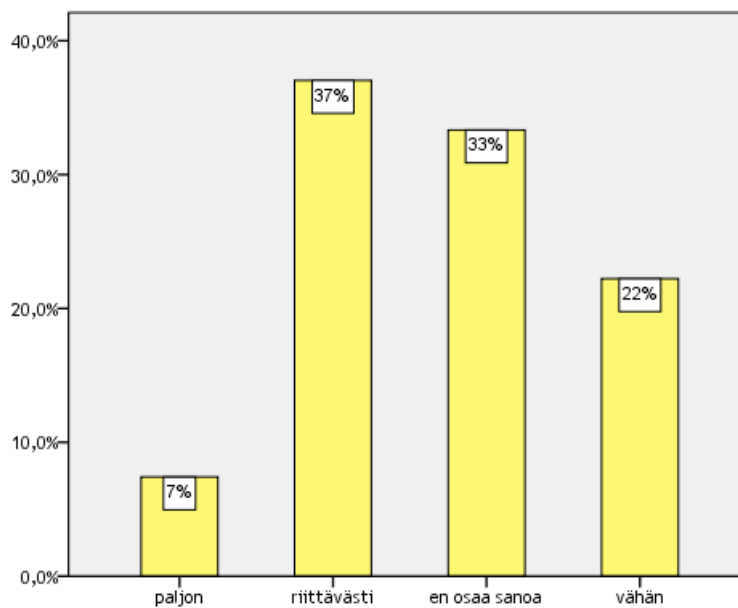
*”Toivoisin keskusteluja sekä syksyisin että keväisin, koska lapset kehittyvät
ja kasvavat nopeasti 2-3-vuoden iässä.”*

Vastanneista vanhemmista 40 % on sitä mieltä, että lapsen toiminnan, kasvun ja kehityksen dokumentointi toimii päivähoitoyksikössä kohtalaisesti tai huonosti. Heidän mukaansa olisi hyvä, jos päivähoitossa tallennettaisiin lapsen muistoja esimerkiksi lapsen omaan kansioon. Kansiossa voisi olla päivättyinä esimerkiksi valokuvia lapsesta ja hänen ryhmästään, työntekijöiden kirjoittamia kertomuksia sekä kuvauksia lapsesta ja päivähoitoyksikön tapahtumista sekä lapsen omia töitä ja piirustuksia. Vanhemmat kuvailivat toiveissaan osassa lapsiryhmiä käytössä olevia kasvunkansioita, joihin toiset vanhemmat olivat vastausten mukaan tyytyväisiä. Uutena asiana vanhemmat toivovat kattavampaa dokumentointia koko lapsiryhmän toiminnasta esimerkiksi osana kunkin lapsen omaa kasvunkansiota. Osa vanhemmista on myös tietämättömiä sen suhteen kuinka dokumentointia ylipäätään toteutetaan.

*”Valokuvilla, äänittämällä lapsen puhetta ja laulua, jonkinlaisella ’päiväkirjalla’,
jossa olisi lapsen piirustuksia + henkilökunnan kirjoituksia silloin tällöin,
miten menee, mitä hassua on tapahtunut jne.”*

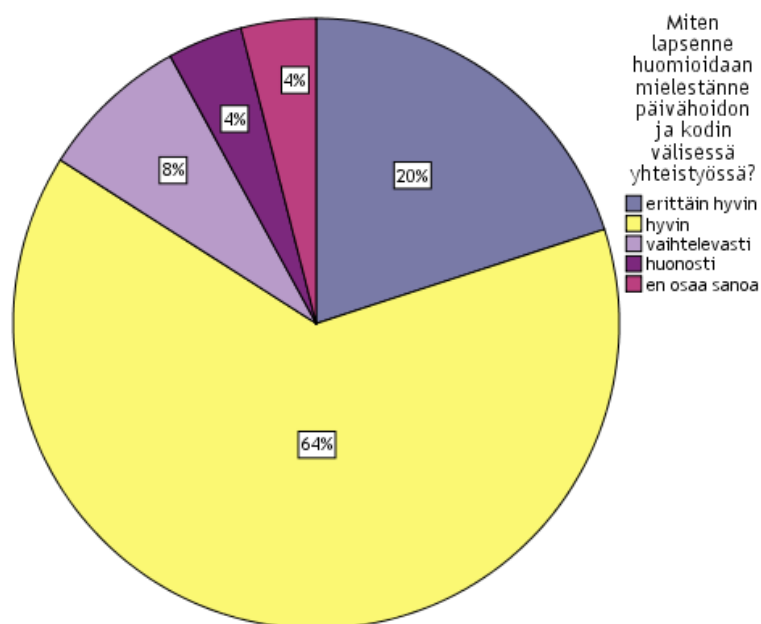
”En oikeastaan tiedä, millä kaikilla tavoin dokumentointia toteutetaan.”

Kyselylomakkeessa kysyttiin myös kuinka paljon vanhemmat saavat mielestään vaikuttaa lapsensa hoitoon ja arkeen päivähoitossa. Vastanneista vanhemmista kolmasosa vastasi ”en osaa sanoa”, 44 % kokee saavansa vaikuttaa asioihin paljon tai riittävästi ja loput 22 % tuntee voitavansa vaikuttaa asioihin vain vähän.

Kuva 4 Kuinka paljon vanhemmat saavat mielestään vaikuttaa lapsensa hoitoon ja arkeen päivähoitossa? n = 27

Vanhemmista 12 % kokee, että heidän lapsensa huomioidaan kodin ja päivähoiton välisessä yhteistyössä huonosti tai vaihtelevasti. Vanhemmilla oli myös mahdollisuus kertoa kuinka heidän lapsensa voitaisiin huomioida paremmin yhteistyössä. Vanhemmat toivovat erityisesti lasten osallisuuden lisäämistä ottamalla lapset entistä enemmän mukaan esimerkiksi toiminnan suunnitteluun sekä varhaiskasvatuskeskusteluihin lapsen iän ja kehitystason mukaisesti. Lisäksi vanhemmat haluaisivat, että ryhmäkokoja pienennettäisiin, jotta työntekijöillä olisi enemmän aikaa kullekin lapselle.

Kuva 5 Miten vanhempien mielestä heidän lapsensa huomioidaan päivähoiton ja kodin välisessä yhteistyössä? n = 25

”Oma lapseni oli liian pieni vastaamaan vasukeskustelun kysymyksiin.

Lapsilta voitaisiin kysyä ideoita!

Ainakin leikkeihin, askarteluihin, mitä lauluja lauletaan jne.”

”Mielestäni kaikki toimii tällä hetkellä hyvin.”

Yli 90 % vanhemmista kokee, että heidän on helppo lähestyä päivähoiton henkilökuntaa omien huoliensa kanssa ja loput vastaajista (8 %) valitsivat vaihtoehdon ”en osaa sanoa”. Vanhempien mukaan päivähoiton työntekijöiden tulisi tarjota heille apua perheen arkeen vaikuttavien tilanteiden kohdalla. Tällaisia tilanteita ovat esimerkiksi vanhempien avun tarve sekä perheen sisäiset kriisit, kuten erotilanne, vakava sairaus tai kuolema. Lisäksi vanhemmat voivat tarvita apua erilaisissa lapsen asioissa esimerkiksi silloin, kun lapsi oireilee tai hänen kehityksessään on viivästymisiä.

Keinoja, joiden avulla päivähoitoyksikkö voisi auttaa perheitä, ovat vanhempien mielestä lasten auttaminen ja vanhempien tukeminen. Lasta voidaan auttaa muun muassa keskustelemalla ja työskentelemällä lapsen kanssa esimerkiksi avioeron kohdanneille lapsille suunnatun materiaalin avulla. Vanhempien tukemisessa vastaajat korostivat kuuntelemisen tärkeyttä ja palveluohjauksen merkitystä. Heidän mielestään on tärkeää, että työntekijät osaavat neuvoa ja ohjata apua tarvitsevat vanhemmat oikeanlaisen tuen ja avun piiriin. Toisaalta osa vanhemmista kokee riittäväksi sen, että päivähoitoyksikön henkilökunta hoitaa perushoitotyönsä

hyvin. Lisäksi vanhempien mielestä avun hakeminen työntekijöiltä on helpompaa lasta koske-
vissa asioissa kuin perheen muissa huolissa.

*”Esim. avioerotilanteessa työntekijät voisivat kysyä vanhemmilta hienovaraisesti,
voivatko lukea lapselle kirjaa, jossa käsitellään tällaisia asioita ja puhua yleisellä tasolla,
että on olemassa erilaisia perheitä.”*

*”Jos lapsella on jonkinlaisia ongelmia,
voisi antaa tukea ja kertoa mistä on mahdollista saada muuta tukea.”*

8.2 Työntekijöiden näkemyksiä ja kokemuksia kasvatuskumppanuudesta

Kaikkien vastanneiden työntekijöiden mielestä yhteistyö perheiden kanssa on tärkeää (21 %) tai erittäin tärkeää (79 %). Kasvatuskumppanuus tarkoittaa työntekijöiden mielestä syvempää sitoutumista kuin pelkkä yhteistyö. Kasvatuskumppanuus on työntekijöiden mukaan työntekijöiden ja vanhempien välistä yhteistyötä lapsen parhaaksi, jossa korostetaan lapsen ja perheen yksilöllisyyttä. Kumppanuuden lähtökohtana on aito kohtaaminen ja jaettu asiantuntijuus, mikä edellyttää molemminpuolista avoimuutta, luottamusta ja kunnioitusta. Jaetulla asiantuntijuudella työntekijät tarkoittavat esimerkiksi sitä, että molemmat kasvatuskumppanuuden osapuolet ovat tasavertaisia toimijoita lapsen kasvatuksessa. Tällöin työntekijät ja vanhemmat tietävät toistensa näkemykset lapsen asioista. Tasavertainen ja jaettu asiantuntijuus on vastaajien mukaan myös vanhempien arvostamista lapsen erilaisina kasvattajina.

*”Päiväkodin työntekijöiden ja vanhempien avointa vuoropuhelua sekä
kasvatuskäytänteiden yhdessä hiomista kunkin lapsen tarpeiden täyttämiseksi.”*

*”Luottamusta, avoimuutta ja kunnioitusta vanhempien ja päivähoidontyöntekijöiden välillä.
Molemmat ovat ”samaa joukkuetta” ja auttavat / tukevat toisiaan.”*

Toimiva yhteistyö mahdollistaa vastaajien mielestä yhteisten sopimusten noudattamisen sekä molempien osapuolten kuuntelemisen, tukemisen ja auttamisen. Yhteistyön onnistuminen näkyy työntekijöiden mukaan tyytyväisessä ja kehittyvässä lapsessa sekä arjen sujumisessa. Hyvä kasvatuskumppanuus onkin vastausten perusteella tärkeä asia lapsen kunnollisen ja turvallisen päivähoidon onnistumisen kannalta. Ensisijaisen tärkeänä työntekijät pitävät toimivaa keskusteluyhteyttä vanhempiin, jolloin myös vaikeista asioista voidaan keskustella rakentavasti. Työntekijät pitävät lisäksi rauhallista ja turvallista ilmapiiriä merkittävänä tekijänä toimivan kasvatuskumppanuuden luomisessa. Vastaajien mukaan onnistunut kasvatuskumppanuus näkyy myös henkilökunnan hyvinvointina esimerkiksi siten, että työntekijät viihtyvät hyvin työyhteisössä.

”Päivähoidossa on hyvä tietää kodin näkemys asioihin, kuten myös toisinpäin.

*Yhdessä sovitut asiat ja yhteisen ”linjan vetäminen” toimivat lapsen parhaaksi.”
 ”Luottamus, kunnioitus ja avoimuus. Onnistunut suhde on sellainen,
 että voidaan helposti lähestyä asiassa kuin asiassa puolin ja toisin.”*

Lisäksi kasvatuskumppanuus helpottaa varhaiskasvattajien mielestä myös moniammatillista yhteistyötä, sillä vanhemmat ovat yhtenä osapuolena moniammatillisessa yhteistyössä esimerkiksi erityistä tukea tarvitsevan lapsen kohdalla. Vastaajien kokemuksen mukaan moniammatillinen yhteistyö päivähoidon ja esimerkiksi kuntoutuksen välillä jää vaillinaiseksi ilman vanhempien osallistumista yhteistyöhön. Jos lapsi käy esimerkiksi puheterapiassa, on työntekijöiden mielestä tärkeää, että sovitut asiat tehdään samalla tavalla päivähoitossa, puheterapiassa sekä lapsen kotona. Tutkimuksemme osallistuneiden työntekijöiden mielestä kasvatuskumppanuudessa on olennaista tietää, miten kukin osapuoli toimii, joten avoimuutta ja yhteisiä sopimuksia tulee korostaa.

8.2.1 Kasvatuskumppanuus-käsitteen tunnettavuus työyhteisössä

Varhaiskasvattajien vastausten perusteella kasvatuskumppanuus näkyy ensisijaisesti päivähoiton arjessa. Lisäksi siitä keskustellaan erilaisissa tilanteissa, kuten tiimipalavereissa sekä päivittäisissä keskusteluissa muiden työntekijöiden kanssa, ilman että kyseistä sanaa korostetaan. Päivähoitoyksikössä on keskusteltu yhdessä esimerkiksi siitä, kuinka lapsi vastaanotetaan päivähoitoon sekä siitä, miten vanhemmilta pyydetään apua lasta koskevista asioista. Lisäksi yksikössä on keskusteltu ja sovittu yhdessä esimerkiksi, kuinka varhaiskasvatussuunnitelmakeskusteluja käydään vanhempien kanssa.

*”Varmaan siis tota semmost arvokeskustelu käydään ehkä osaks huomaamatta,
 ilman että sitä itse sanaa tai termiä nostetaan pöytään,
 että et kyl mä uskon et me ollaan käyty hyvin paljon sitä et miten lapsi vastaanotetaan,
 miten pyydetään vanhemmalta apua kun on kinkkinen tilanne.”*

Työntekijöiden mukaan kasvatuskumppanuutta ei kuitenkaan ole käsitelty omana aiheenaan palavereissa, mutta sitä on sivuttu yhteisissä kokouksissa. Kasvatuskumppanuudesta on puhuttu esimerkiksi toimintakauden alussa, jolloin päivähoitoyksikön arvot päivitetään. Keskustelussa on palautettu mieleen esimerkiksi, millaista vanhempien hyvä kohtaaminen on. Kasvatuskumppanuus on vastaajien mukaan ollut esillä myös erilaisten projektien yhteydessä.

Työntekijöiden mielestä kasvatuskumppanuutta voitaisiin käsitellä perusteellisemmin päivähoitoyksikön henkilöstön kesken esimerkiksi arvokeskustelun muodossa. Yhteinen keskustelu toimisi myös hyvänä keinona kasvatuskumppanuuden ja sen kehittämisen käytäntöjen sekä tavoitteiden muistutuksena, mitä osa työntekijöistä kaipaa. Varhaiskasvattajien mielestä mo-

lempien kumppanuuden osapuolten rooleja sekä vastuita olisi hyvä käsitellä myös vanhempien kanssa esimerkiksi lapsen aloittaessa päivähoidon.

Vastauksista ilmenee myös työntekijöiden toive henkilöstön lisäkoulutuksesta, jossa käsiteltäisiin perheiden kanssa tehtävää yhteistyötä. Koulutuksen tarvetta he perustelevat sillä, että vanhemmat ovat nykyään hyvin vaativia ja tietoisia esimerkiksi oikeuksistaan sekä varhaiskasvatuksen sisällöistä Internetin vuoksi.

”Asiaa voisi käsitellä ehkä perusteellisemmin henkilöstön kesken..?”

Nykyajan vanhemmat ovat hyvin vaativia ja tietoisia, osin liiankin tietoisia netin tulviessa ns. tietoutta, josta on vaikea suodattaa se oikea ja olennaisin.

Tämä aiheuttaa lisäkoulutuksen tarpeen henkilöstölle perheiden kanssa tehtävässä yhteistyössä ja vanhempien kohtaamisessa.”

8.2.2 Kasvatuskumppanuuden nykytila ja kehittämismahdollisuudet

Työntekijät kokevat, että kasvatuskumppanuus toteutuu päivähoitoyksikössä pääsääntöisesti hyvin. Heidän kokemuksensa mukaan kodin ja päivähoidon väliseen kumppanuteen kiinnittää enemmän huomiota kuin aiemmin. Työntekijöiden mukaan molemmilla kasvatuskumppanuuden osapuolilla on pääsääntöisesti positiivinen asenne yhteistyötä kohtaan, sillä työntekijät ja vanhemmat arvostavat kasvatuskumppanuutta. Myönteisen asenteen taustalla ovat muun muassa vanhempien avoimuus ja kiinnostus yhteistyötä kohtaan, minkä avulla molemmat osapuolet pystyvät puhumaan toisilleen myös vaikeista asioista. Työntekijöiden positiivista asennetta yhteistyötä kohtaan selittävät vastausten mukaan moniammatillisen työryhmän tuki sekä työntekijöiden motivoituminen kasvatuskumppanuuden tavoitteiden mukaiseen työskentelyyn. Työntekijöiden mielestä yhteistyö vanhempien ja päivähoidon välillä voisi olla kuitenkin syvempää ja aidompaa, sillä yhteistyössä on heidän mukaansa voimaa.

”Viimeisen vuoden aikana on menty hurjasti eteenpäin.

Takana on myös moniammatillinen työryhmä. Muutamia haasteita on.”

”Vanhemmat ovat pääosin avoimia yhteistyölle ja koen että kasvatuskumppanuuden tasa-arvoisuus toteutuu.”

”Mielestäni kasvatuskumppanuus on toiminut hyvin.”

”Yhteistyössä on voimaa... Hyvä ’ME-henki’ huokuu jos kaikki ovat tyytyväisiä toimintoihin...

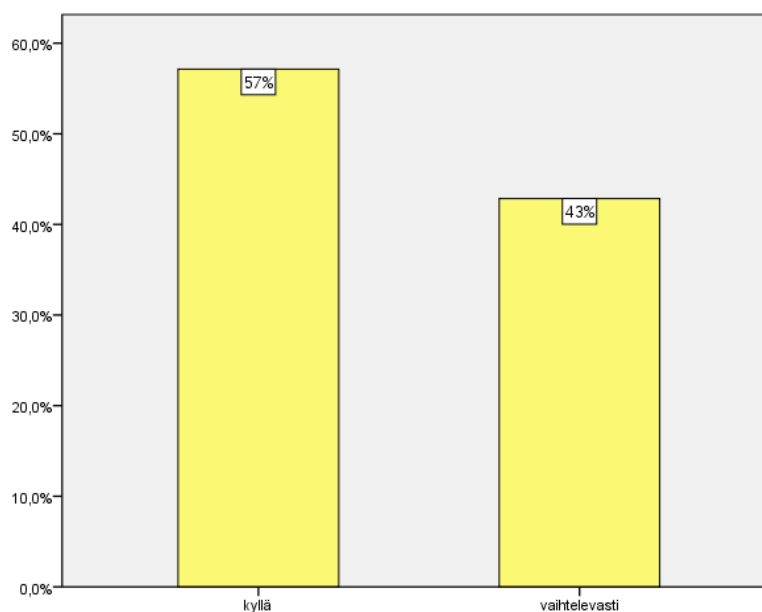
Aina ei voi onnistua, mutta yrittää täytyy!”

Suurin osa vastaajista, eli 57 % työntekijöistä tapaa mielestään riittävästi lasten perheitä. Loput vastaajista (43 %) pitävät tapaamisten riittävyyttä vaihtelevana. Työntekijät kokevat haastavaksi esimerkiksi salassapitovelvollisuuden säilyttämisen ja spontaanien keskusteluiden

pitämisen vanhempien kanssa, sillä eteisessä on monen lapsen vanhempia aamuisin ja iltapäivisin. Työntekijöiden mielestä olisi esimerkiksi ihanteellista, jos isommat keskustelutuokiot vanhempien kanssa järjestyisivät helpommin.

”Olisi ihanteellista jos ’spontaanit’ vähän isommat juttutuokiot järjestyisivät helpommin.

On usein ristiriitaista olla samanaikaisesti vastuussa lapsiryhmästä ja keskustella vanhempien kanssa. Näissä tilanteissa tulee usein ’ongelmia’ myös salassapidon kanssa, kun eteiseen tms. tuleekin lisää porukkaa/ ovet ovat auki jne.”

Kuva 6 Tapaavatko työntekijät mielestään vanhempia riittävästi? n = 14

Kaikkien vastaajien mielestä käytössä olevat yhteistyömuodot päivähoidon ja kodin välillä toimivat kokonaisuutena erittäin hyvin (21 %) tai hyvin (79 %). Yhteistyö perheiden kanssa koostuu tiedottamisesta, keskusteluista vanhempien kanssa sekä yhteisistä tapahtumista. Kyselymme vastanneista työntekijöistä 71 % pitää tiedonvälitystä päivähoitoyksikön ja kodin välillä hyvänä ja loput vastaajista (29 %) erittäin hyvänä. Molemmipuolisia tiedotusvälineitä ovat sähköpostiviestit, puhelut, tekstiviestit, reissuvihko sekä vanhempainillat. Vanhempien tiedottamiseen päivähoitoyksiköllä on käytössä myös jokaisessa lapsiryhmässä ilmoitustaulutiedotteet, kuten viikko-ohjelma. Vastaajien mukaan sähköiset tiedotusvälineet täydentävät hyvin suullista tiedonvaihtoa vanhempien kanssa.

”Et eniten ehkä tossa tuonti- ja hakutilanteissa (vaihdetaan tietoa) ja sen jälkeen viestillä et jos jotain jäi sanomatta.”

”Ja nimenomaan ollu sitte sitä myös et ne vanhemmat kirjottaa sinne (reissuvihkoon) miten on viikonloppu menny ja siitä viikonlopusta.

Tavallaan vuorovaikutusta, molemmin suuntasta eikä vaan sitä et yhteen suuntaan.”

Työntekijöiden ja vanhempien väliset keskustelut kattavat sekä päivittäiset keskustelut päivähoitoyksikössä että lapsen varhaiskasvatuskeskustelut. Päivittäiset keskustelut toteutuvat yleensä lapsen haku- ja tuontitilanteissa, mutta keskusteluja käydään tarvittaessa muulloinkin. Kodin ja päivähoidon yhteisiä tapahtumia ovat erilaiset juhlat, kuten joulu- ja kevätjuhlat sekä isän- ja äitienpäivätapahtumat. Muita yhteisiä tapahtumia päivähoitoyksikössä ovat juhlien lisäksi aamukahvilat sekä kotipiharetket lasten kotipihoihin.

”Kyl pääsääntöisesti tän päivän vanhemmat osaa vaatia (keskusteluaikoja).”

*”Se on mun mielestä aika paljon myös meidän vastuulla,
jos sen vanhemman jostain sanomisista kaikuu sellanen huoli,
et sillon me sit myös ehdotetaan sitä että jutellaan,
et ei se vanhempi ehkä osaa... vaatia niit keskusteluja.*

Mut et myös niin päin et sit niille tosiaan myös tarjotaan niitä keskusteluja.”

*”Se on kyllä ihanaa miten vanhemmat sitoutuu niihin ja meilläki sillon muistan,
kun ne (muutammat vanhemmat) otti vapaapäiviä töistä,
et ne sai olla vastaanottamassa meitä kun oli kotipiharetki.”*

Työntekijät kokevat, että ryhmittäin pidettävät aamukahvilat ovat mukavia tapahtumia lasten vanhemmille, sillä ne sisältävät vapaata keskustelua työntekijöiden ja vanhempien välillä. Aamukahvilassa vanhemmilla on mahdollisuus tutustua toisiinsa sekä lastensa toimintaan päivähoitoyksikössä, mikä on työntekijöiden kokemusten mukaan tärkeää vanhemmille. Päivähoitoyksikössä on järjestetty aikaisemmin myös esimerkiksi kirpputoreja, joihin vanhemmat ovat tuoneet lähinnä lastensa vaatteita. Kirpputorit ovat olleet suosittuja vanhempien keskuudessa. Tapahtumaa ei ole järjestetty viime aikoina sen vuoksi, että tapahtuman organisoiminen on työntekijöiden vastuulla, koska toimintayksikössä ei ole vanhempaintoimikuntaa. Työntekijät pitävät kotikäyntien järjestämistä lapsen kotiin päivähoitoyksikön uutena mahdollisena yhteistyömuotona.

”Siis meillä oli nyt sellanen aamukahvila et vanhempien oli ehkä helpompi osallistua siihen ja sit just ei tullu niinku meille työntekijöille sitten ylitöitä.”

Vastaajien mukaan päivähoidon ja kodin väliset yhteistyömuodot ovat vähentyneet sekä rajoittuneet viime vuosina melko paljon. Syinä yhteistyömuotojen vähentymiseen työntekijät pitävät esimerkiksi ajankäytön muuttumista kiireisemmäksi perheiden arjessa. Työntekijöiden mukaan perheiden kiireinen arki laskee todennäköisesti vanhempien aktiivisuustasoa osallistua päivähoidon ja perheiden yhteiseen toimintaan. Vastanneiden työntekijöiden mielestä myös kunnan taloudellinen tilanne vaikuttaa tapahtumien vähentymiseen ja rajoittumiseen,

sillä päivähoitoyksiköllä on aiempaa vähemmän resursseja tapahtumien järjestämiseen. Päivähoidon tulee esimerkiksi suunnitella tarkasti, mihin annettuja varoja käytetään. Työntekijöiden mukaan heidän tulee hyväksyä perheiden kiireinen arki sekä kyseinen muutos tapahtumien järjestämisessä. Vastausten perusteella työelämä on hektistä myös päivähoidon ammattilaisten kohdalla, joten heilläkään ei ole heidän omasta mielestään aikaa tai energiaa organisoida enempää kodin ja päivähoidon yhteisiä tapahtumia.

*”Maailma on muuttunu ihan hurjasti,
että ei tavallaan niinku voi enää tai on aika vois sanoo utopistista mutta aika ideologista
lähtee tavoittelee enää samoja asioita mitä just viistoista kakskyt vuotta sitten,
perheet oli ikään kuin valmiit tekemään justiin nää toimikunnat ja nää (talkoot yms.)”
”Ei jaksa olla loputtomiin se puskuri et nyt lähetään teatteriin
ja et nyt lähetään sinne yhdessä,
ja että varmaan niinku kaikki sellanen työelämän hektisyys vaatii veronsa ja jokaiselt.”*

Työntekijöiden mielestä toimintayksikössä ei ole tarvetta luoda yhteistä mallia kasvatuskumppanuudelle tai yhteistyömuodoille, sillä yhteistyötapoihin vaikuttavat muun muassa lapsen ikä ja kehitystaso sekä asiakasperheiden moninaisuus. Työntekijöiden kokemuksen mukaan yhteistyömuotojen päälinjat ovat kuitenkin samanlaiset koko toimintayksikössä, vaikka yhteistyömuotojen toteuttamisen tavat ja sävyt ovat erilaisia jokaisessa ryhmässä.

Vastaajien mielestä vanhempien kanssa tehtävän yhteistyön toimivuutta arvioidaan osittain huomaamatta arjen tilanteissa, jokaisen työntekijän toimesta. Päivähoidon yhteistyömuotojen toimivuutta ja tuloksellisuutta arvioidaan työntekijöiden tiimeissä esimerkiksi vanhempien kohtaamisten jälkeen. Yhteistyön toimivuuden arvioinnissa hyödynnetään myös vanhemmilta saatua palautetta, jota kerätään esimerkiksi asiakastytyväisyyskyselyillä. Työntekijöiden mukaan erityisesti kielteisen palautteen kohdalla henkilöstön tulee pohtia ja arvioida, mikä yhteistyössä on ollut epäonnistunutta ja miten heidän olisi hyvä toimia tulevaisuudessa.

*”Ehkä sitte jos huomaa jotain muutoksia et siin suhteessa
tai jotenki asiat tuntuu siltä et huomaa et tää homma ei toimi
ja ehkä sillon sit lähtee enemmän arvioimaan ja et yhes mieltii sitä et mikähän siin mättää.”
”Ei aina tuu ajatelleeks että arvioi.”*

Työntekijät ovat kohdanneet myös erilaisia haasteita kasvatuskumppanuudessa. Yhteistyötä vaikeuttavat esimerkiksi vanhempien ja työntekijöiden erilaiset näkemykset lapsesta ja hänen tarvitsemastaan tuesta. Myös vanhempien sitoutumattomuus koetaan haastavaksi, sillä vanhemmat voivat olla työntekijöiden mielestä välinpitämättömiä, jolloin he eivät halua tehdä yhteistyötä päivähoidon kanssa. Päivähoidon henkilökunta kokee haastavana myös tilanteet,

joissa vanhemmat kieltäytyvät työntekijöiden tarjoamasta avusta, vaikka lapsi tarvitsisi esimerkiksi erityisjärjestelyitä päivähoidossa. Lisäksi yhteistyötä vaikeuttaa vastaajien mukaan joidenkin vanhempien tapa siirtää yhä enemmän vastuuta päivähoitolle muun muassa asioiden muistamisessa tai lapsen kehityksellisen problematiikan kuntoutuksessa. Työntekijät kokevat merkittäväksi haasteeksi myös osapuolten väliset luottamusongelmat.

”Työntekijöillä ja vanhemmilla saattaa olla erilainen näkemys lapsen kehityksestä, jolloin näiden näkemysten ”yhteensovittaminen” on usein haastavaa.”

”Jos meidän mielestä lapselle oli tärkeätä saada tukitoimia, mutta vanhemmat ei halua ottaa niitä vastaan.”

”Toiset vanhemmat ovat ujoja tai kokevat päiväkodin työntekijät virkamiehinä, joihin ei voi luottaa.”

Työntekijöiden mielestä myös yksilölliset ominaisuudet ja asenteet saattavat olla haasteiden taustalla niin työntekijöiden kuin vanhempien kohdalla. Työntekijät pitävät haasteellisena esimerkiksi joidenkin vanhempien ujoutta yhteistyössä tai haluttomuutta keskustella suoraan asianosaisten työntekijöiden kanssa. Näin on tapahtunut muun muassa tilanteissa, joissa vanhempi on ottanut suoraan yhteyttä toimintayksikön johtajaan lapsen liittyvässä huolossa. Varhaiskasvattajat kokevat haasteellisiksi myös vanhempien epärealistiset odotukset sekä kielteiset ennakkokäsitykset yhteistyöstä ja työntekijöistä. Lisäksi vastanneiden työntekijöiden mukaan vähäinen oma ammatillinen kokemus voi lisätä haasteita kasvatuskumppanuuden toteuttamisessa. Muun ohella oman inhimillisyyden, kuten vajavaisuuden hyväksyminen koetaan vaikeaksi, kuitenkin työntekijän persoonallisuudesta riippuen. Työntekijöiden mielestä ammattilaisen tulee kuitenkin hyväksyä oma rajallisuutensa ja tiedostaa, että varhaiskasvattaja ei voi auttaa kaikkia asiakkaita niin paljon kuin haluaisi.

”Omalta osalta on ollut hieman haasteellista kokemattomuus asian suhteen.”

”(Oman rajallisuuden hyväksyminen) on varmaan sellanen ammatti-identiteetti kysymyski, et jos pystyy rehellisesti sanomaan omalle itselleen, että olen tuonut kaiken sen huolen mitä ollaan yhdessä kannettu esille ja jos se asia ei johda mihinkään niin sitte on vaan pantava kädet ristiin tai sitte nostettava pystyyn.”

”Toivotaan et sit vaik (yhteistyö vanhempien kanssa) toimis ehkä sillon puolen vuoden päästä tai koska sit toimiikaan. Mut et se ees joskus sitte aukeis.”

Muita yhteistyön haasteita ovat esimerkiksi lapsen haku- ja tuontitilanteet, joissa vanhempi puhuu keskeytyksettä puhelimeen, sillä tällöin työntekijöiden on vaikeampi luoda keskusteluyhteys vanhempaan. Haasteita luovat myös tilanteet, joissa vanhemmat eivät ole kiinnostuneita päivittäisestä tiedonvaihdosta, esimerkiksi väsymyksensä takia. Lisäksi joidenkin van-

hempien tapa purkaa väsymystään työntekijöihin sekä vanhempien arkuus pitää sopivia rajoja lapselle koetaan yhteistyön haasteiksi.

”Ehkä vaikeita on muuten pysäyttää se vanhempi, jolla on se kännykkä korvalla, koska niitäkin on, jotka tulee hakemaan ja puhuu koko sen ajan puhelimeen.”

”Erityisryhmässä kun on, on osa vanhemmista ottanut oman lapsensa tilanteen raskaasti ja purkanut sen henkilökuntaan.”

Osa vanhemmista sitoutuu työntekijöiden mielestä hyvin toimimaan yhteisten sopimusten mukaan. Nämä vanhemmat käyttävät kotona lastensa kanssa tunnollisesti esimerkiksi PCS-kuvia arjen apuna. Vastaaajien mukaan haasteellista on kuitenkin se, että kaikki vanhemmat eivät sitoudu käyttämään kotona esimerkiksi puheterapeutin suosittelemia toimintatapoja ja käytäntöjä, kuten tukiviittomia. Työntekijät näkevät sitoutumattomuuden syynä muun muassa joidenkin vanhempien käsityksen siitä, ettei samoja käytäntöjä tarvitse toistaa kotona, koska päivän aikana päivähoitossa on jo käytetty esimerkiksi tukiviittomia lapsen kanssa. Työntekijöiden mukaan tällainen toiminta-ajatus on kuitenkin hankala lapsen hyvän kuntoutumisen kannalta. Osa vanhemmista taas haluaisi työntekijöiden kokemusten mukaan käyttää arkea helpottavia PCS-kuvia lapsen kanssa, niin kuitenkin tekemättä.

”Et heidän (vanhempien) ei esimerkiks kotona tarvitse niitä (PCS-kuvia tai tukiviittomia) käyttää, koska teidän ootte jo päivän aikana niitä käyttäny (päivähoitossa).

Sit mikä on niinku meidän vinkkelistä ihan väärä ajatus, koska totta kai niiden kuvien pitäis seurata kotiin asti.”

”Sit on niitä (vanhempia), jotka käyttää niitä tosi tunnollisesti.”

Vastanneiden työntekijöiden mukaan heidän tulisi tarjota perheille tukea perheen kriisitilanteissa, kuten avioero-, kuoleman- ja sairaustapauksissa sekä vanhempien mielenterveysongelmissa. Työntekijöiden mielestä perheille tulisi tarjota tukea myös mahdollisissa lasta kohdanneissa haasteissa, esimerkiksi lapsen voidessa pahoin tai hänen kehityksessään ilmenneiden viivästyneiden kohdalla. Vaikka osa vanhemmista osaa tänä päivänä vaatia ylimääräisiä keskusteluja työntekijän kanssa, on työntekijöillä kuitenkin vastaaajien mukaan ensisijainen vastuu ottaa ilmennyt huoli puheeksi vanhemman kanssa.

Työntekijöiden mielipiteet huolen puheeksiottamisen vaikeusasteesta eroavat toisistaan. Osan mielestä vanhempien lähestymisen ja huolen puheeksiottamisen helppous riippuu perheestä, sillä jokainen perhe on yksilöllinen. Työntekijöiden mukaan huolella on helppo lähestyä perheitä, jotka ovat kiinnostuneita lastensa asioista sekä mahdollisesti itsekin huolestuneita samasta asiasta kuin varhaiskasvattajat. Vastausten perusteella perheiden lähestyminen koetaan vaikeaksi esimerkiksi silloin, kun vanhemmat eivät halua vastaanottaa palautetta työntekijöiden

kijöiltä. Osa vastanneista työntekijöistä on sitä mieltä, että perheiden lähestyminen ja kohtaaminen on pääsääntöisesti sujunut hyvin myös aran aiheen kohdalla. Osan mielestä huolen puheeksiottaminen taas on vaikeaa, mutta sitä pidetään kuitenkin varhaiskasvatuksen ammattilaisen velvollisuutena.

”Huolen puheeksiotto tuumataan henkilökunnan kesken aina tapauskohtaisesti.

Toistaiseksi se on sujunut ok.”

”Riippuu perheestä. Joitakin vanhempia on erittäin helppo lähestyä oli sitten asia kuin asia.

Mutta perheet, jotka eivät vastaanota positiivista eikä negatiivista palautetta ovat sitten hieman hankalampia lähestyä.”

”Kielteisten asioiden esille tuominen on vaikeaa, mutta pyrimme niissäkin asioissa avoimuuteen.”

Vastaajien mukaan huolen puheeksiottamisen helppous tai vaikeus riippuu asiakasperheen lisäksi myös työntekijän persoonallisuudesta ja yksilöllisistä ominaisuuksista. Huolen voi ottaa puheeksi vanhemman kanssa kuka vain lapsiryhmän työntekijöistä, sillä huolen ilmaisijan ei tarvitse olla lapsen omahoitaja. Esimerkiksi huolen esille ottamista ei lykätä omahoitajan poissaolon vuoksi. Työntekijöiden mukaan haastavaa tilannetta helpottaa toimiva yhteistyö tiimin sisällä, jolloin huolesta voi keskustella muiden työntekijöiden kanssa ja vanhemman kanssa keskusteluun voi osallistua myös toinen työntekijä. Myös jatkuvan keskusteluyhteyden ylläpitäminen vanhempaan auttaa työntekijöiden mukaan huolen puheeksiottamista.

Työntekijöiden vastausten mukaan perheitä tulisi tukea tarjoamalla vanhemmille keskustelumahdollisuutta niin, että heidän vastaanottokykynsä huomioidaan tilanteessa. Yhteinen keskustelu saattaa työntekijöiden mukaan antaa uusia voimavaroja vanhemmalle esimerkiksi vaikeassa elämäntilanteessa. Vastausten mukaan työntekijän tulee olla rehellinen vanhemmalle ilmaistessaan esimerkiksi esiintynyttä huolta lapsesta tai perheestä. Vastaajien mielestä perheitä voidaan tukea keskustelumahdollisuuden tarjoamisen lisäksi ohjaamalla heitä oikean ja sopivan avun piiriin esittelemällä perheelle esimerkiksi kunnan palveluverkostoa. Työntekijät pitävät tärkeänä myös vertaistuen mahdollistamista perheille. Vertaistukea voitaisiin tarjota varhaiskasvattajien mukaan muun muassa perheiltojen muodossa. Vastauksista ilmenee lisäksi perheiden arjen tukeminen yhtenä mahdollisena tukimuotona.

”Pyytää vanhemmat keskustelemaan, kun jotakin mikä askarruttaa.

Keskustellaan yhdessä asiasta/ongelmasta ja ehdotetaan/ohjataan mitä ja miten saa apua.”

”Tukea pitää tarjota, mutta sitä ei voi tuputtaa.

Asioissa on oltava rehellinen ja vanhempien vastaanottokyky tulee huomioida.”

Vanhempien aktivoimisen tarpeellisuus yhteistyöhön jakaa tutkimuksessamme vastanneiden työntekijöiden mielipiteet. Osa työntekijöistä kaipaa vanhemmilta lisää aktiivisuutta yhteisöllisyyden edistämiseksi. Osan mielestä taas vanhempien aktiivisuuden lisääntyminen ei ole nykypäivänä realistista, joten sitä ei kannata tavoitella liikaa. Osan mukaan aina kannattaa kuitenkin yrittää aktivoida vanhempia entistä enemmän yhteistyöhön. Työntekijöiden mukaan vanhemmille tulisi myös aina tarjota mahdollisuutta osallistua erilaisiin yhteistyömuotoihin, vaikka osallistujamäärä ei olisikaan joka kerta kovin suuri. Vastauksista ilmenee myös, että henkilökunnalta vaaditaan yhteishenkeä tapahtumien järjestämisessä, sillä henkilökunnan positiivinen asenne vaikuttaa myönteisesti myös vanhempien aktiivisuuteen.

*”Joo no kyl mä ainaki ite vois in kaivata sitä (vanhempien aktiivisuutta),
mutta...et ehkä se on sit niin ettei tommosta kannata tavotella,
et ei se vaan sovi tän päivän elämään.”*

*”(Tarvitaan) sellasta me-henkee ja et me talona järjestetään ja tehdään,
ja et tuli sinne sit kaks tai neljä vanhempaa tai kakskytä äitiä,
niin et me siitä huolimatta niinku annetaan se mahdollisuus.*

*Mut jos ei talosta oo tarpeeks väkee niin siihen niinku tavallaan samaan ajatukseen
niin sit se vähän niinku kuihtuu sitte se koko idea siihen että ei haluta tehdä ylitöitä
tai ei vaan haluta niinku tehdä asioita työajan ulkopuolella.”*

”Olisi mahtavaa jos se toimisi hienosti. Yhteistyö saisi olla syvempää ja ’aidompaa’.”

Kodin ja päivähoitoyksikön välistä yhteistyötä voitaisiin työntekijöiden mielestä kehittää vanhempien vertaistuen lisäämisellä. Yhteistyötoimintayksikössämme ei ole tällä hetkellä vanhempaintoimikuntaa, mikä on työntekijöiden mukaan puute. Työntekijöiden mielestä vanhempien verkostoituminen vanhempaintoimikunnan avulla saattaisi auttaa sekä vanhempia että päivähoiton työntekijöitä yhteisvastuun ja yhteisöllisyyden edistämässä, mikä on työntekijöistä tärkeää. Vanhempaintoimikunnan järjestämissä tapahtumissa vanhemmille ja lapsille tarjoutuisi myös hyvä mahdollisuus tutustua toisiinsa.

*”Vanhempaintoimikunnan perustaminen auttaisi molempia
ja auttaisi vanhempia verkostumaan.”*

Työntekijöiden mielestä vanhemmat olisi hyvä ottaa enemmän mukaan päivähoiton toiminnan suunnitteluun, jolloin vanhemmat saisivat esittää toiveitaan ja ehdotuksiaan muun muassa siitä, mitä heidän lapsensa tekevät päivähoitossa. Työntekijät toivovat saavansa lisäksi enemmän positiivista palautetta etenkin suullisesti lasten vanhemmilta esimerkiksi kuulumisten vaihdon yhteydessä. Toisaalta osa työntekijöistä ei vastausten perusteella oikeastaan osaa kaivata palautetta vanhemmilta, mutta hyvää palautetta saadessaan se tuntuu kuitenkin hyvältä. Vastausten perusteella työntekijät kaipaavat juuri positiivista palautetta enemmän sen

vuoksi, että sitä ei saada vanhemmilta usein spontaanisti. Palautetta annetaan vastaajien mukaan yleisesti herkemmin muun muassa epäonnistuneisiin asioihin liittyen. Kaiken kaikkiaan työntekijät toivovat, että sähköpostilla tapahtuva viestintä ei lisääntyisi vanhempien ja päivähoidon välillä, sillä henkilöstön mielestä kasvokkain tapaaminen on paras viestintäkeino.

”Ja varmaan se et sitä (positiivista palautetta) ei enää osaa kaivata, mutta se tuntuu äärettömän hyvältä kun sitä sitten joskus saa.”

”Niin sitä niinku kasvaa pari senttiä.”

Vastauksista ilmenee, että vanhempien osallistamisessa on tärkeää tarjota vanhemmille tunne siitä, että he saavat vaikuttaa asioihin, sillä se vaikuttaa työntekijöiden kokemusten mukaan positiivisesti kodin ja päivähoiton väliseen suhteeseen. Vanhempien osallisuutta voitaisiin vastaajien mielestä lisätä esimerkiksi yhteisillä talkoilla, retkillä ja toivomuskaivolla, johon vanhemmat voisivat laittaa toiveitaan päivähoitoon liittyen. Työntekijöiden vastauksista ilmenee lisäksi toive lisätä kodin ja päivähoiton yhteisiä tapahtumia.

”On mukavaa jos vanhemmat itse tuovat omia toiveitaan esille.

Syksyisin voisi esimerkiksi laittaa ryhmiin ”toivomuskaivon”, johon vanhemmat voivat esittää ajatuksiaan siitä millaista yhteistyötä he tulevalta vuodelta odottavat.”

”Aloite kaiketi ensisijaisesti työntekijöillä.

Itse näkisin vanhempia mieluusti enemmän mukana toiminnassa, vaikkapa retkillä.”

”Yhteisiä tapahtumia voisi olla enemmän.”

9 Johtopäätökset

Tutkimustuloksiimme perustuvat johtopäätökset ovat omaa tulkintaamme tutkimastamme ilmiöstä. Oman pohdintamme ohella olemme nostaneet esille tuloksia myös muista kasvatuskumppanuutta käsittelevistä tutkimuksista. Esittelemme johtopäätöksissä tutkimuksemme kannalta keskeisimmät asiat.

Tutkimuksemme yhtenä tavoitteena oli selvittää, kuinka tuttu kasvatuskumppanuus-käsite on lasten vanhemmille. Tutkimuksessamme selvisi, että kolmasosa vastanneista vanhemmista ei ole kuullut käsitteestä kasvatuskumppanuus. Tulos on mielestämme yllättävä, sillä varhaiskasvatuksen perusteissa (2005) korostetaan, että varhaiskasvatuksen lähtökohtana on jaettu kasvatusvastuu, joka nimetään kasvatuskumppanuudeksi. Vanhemmille kasvatuskumppanuutta tutumpi käsite on yhteistyö, sillä se on vakiintunut termi päivähoitoyksikössä sekä varhaiskasvatuksen asiakirjoissa, kuten varhaiskasvatussuunnitelmalomakkeissa. Tämän seurauksena vanhemmat mieltävät kasvatuskumppanuuden ja yhteistyön synonyymeiksi, kun taas työntekijöiden mielestä käsitteet eroavat merkitykseltään. Heidän mielestään kasvatuskumppanuus on

perinteistä yhteistyötä syvempää, jossa korostuu osapuolten tasa-arvoinen kumppanuus ja rinnakkain oleminen.

Myös Marjo Iso-Kuuselan kasvatuskumppanuutta käsittelevästä laadullisesta tutkimuksesta (2008) ilmenee, että kaikki tutkimukseen osallistuneet vanhemmat eivät olleet kuulleet käsitteestä kasvatuskumppanuus. Osa vastaajista epäili kuitenkin kuulleensa siitä keskustellessaan päivähoidon varhaiskasvattajien kanssa. Lisäksi Iso-Kuuselan tutkimuksessa tulee esille, että tekemämme tutkimuksen tavoin vanhemmat tuntevat tästä huolimatta kasvatuskumppanuuden merkityksen, mutta he käyttävät siitä eri käsitettä, kuten yhteistyötä. (Iso-Kuusela 2008, 41-42.) Iso-Kuuselan tutkimuksen lisäksi Myöhäsen, Kallion ja Viitasen tekemästä tutkimuksesta (2004) selviää, että päivähoidon työntekijät mieltävät nykyisen yhteistyön vastaavan melko hyvin kasvatuskumppanuutta (Iso-Kuusela 2008, 43 / Myöhänen, Kallio & Viitanen 2005, 21). Lastentarhanopettajat erottavat kuitenkin kumppanuuden ja yhteistyön toisistaan mieltämällä kumppanuusajattelun edellyttävän syvempää yhteistyötä lasten vanhempien kanssa (Myöhänen, Kallio & Viitanen 2005, 19, 21), mikä ilmenee myös tutkimustuloksistamme.

Tutkimushetkellä päivähoitoyksikön varhaiskasvattajat arvioivat kasvatuskumppanuuden olevan tuttu käsite vanhemmille, joiden kanssa yhteistyö toimii hyvin. Työntekijöiden kokemuksen mukaan vanhemmat ovat tällöin kiinnostuneita ja tietoisia päivähoidosta ja varhaiskasvatuksesta. Sen sijaan he uskovat, että vanhemmat, joiden kanssa yhteistyö on haasteellisempaa, eivät tunne käsitettä. Kasvatuskumppanuuteen ja luottamuksen rakentamiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota haastavissa tilanteissa, kuten ristiriitatilanteissa vanhempien kanssa, sillä osapuolten välinen riittävä luottamus auttaa molempia esimerkiksi vaikeiden asioiden puheeksiottamisessa (Kaskela & Kekkonen 2007, 21). Se, että vanhemmat eivät tunne kasvatuskumppanuus-käsitettä, ei ole yllättävää, sillä työntekijät kertovat, että he eivät puhu suoraan esimerkiksi kasvatuskumppanuuden sisällöistä vanhemmille.

Tutkimuksemme tarkoituksena oli myös selvittää vanhempien ja työntekijöiden näkökulmasta, kuinka kasvatuskumppanuus toteutuu tutkimushetkellä yhteistyötoimintayksikössämme. Tutkimustuloksistamme sekä aiemmista kasvatuskumppanuutta käsittelevistä tutkimuksista (mm. Iso-Kuusela 2008, 2) ilmenee, että vanhemmat sekä päivähoidon työntekijät pitävät kasvatuskumppanuutta tärkeänä. Tutkimuksestamme selviää, että varhaiskasvattajien ja vanhempien mielestä kasvatuskumppanuus tarkoittaa yhdessä toimimista lapsen parhaaksi. Onnistunut kasvatuskumppanuus vaatii perheiden ja lasten yksilöllisyyden huomioimista. Tutkimuksen mukaan toimiva kasvatusyhteistyö näkyy arjen sujumisena, lapsen viihtymisenä päivähoidossa sekä työviihtyvyytenä. Molemmat osapuolet korostavat toimivan kasvatuskumppanuuden lähtökohtina molemminpuolista kunnioitusta, rehellisyyttä, avoimuutta ja luottamusta sekä tasa-arvoista kumppanuutta. Molemminpuolinen kasvatuskumppanuuden arvostus ja yhteneväiset periaatteet luovat hyvät edellytykset sen toteuttamiselle ja kehittämiselle.

Työntekijöiden mukaan kasvatuskumppanuuden toimivuus vaikuttaa myös moniammatillisen yhteistyön sujuvuuteen, sillä vanhemmat ovat tärkeä osapuoli yhteistyössä. Vanhemmat ovat avainasemassa esimerkiksi silloin, kun vaitiolovelvollisuus sitoo viranomaisten keskinäistä tiedonvaihtoa. On lapsen edun mukaista, että eri toimijat tekevät yhteistyötä ja yhteisiä sopimuksia, jotta lapsen kuntoutusmallit ovat yhdenmukaiset eri paikoissa, kuten kotona ja päivähoitossa.

Tutkimuksen mukaan työntekijöiden mielestä kasvatuskumppanuudessa on olennaista keskusteluyhteyden luominen ja ylläpitäminen kaikkien vanhempien kanssa. Avainasemassa ovat päivittäiset kohtaamiset ja keskustelut esimerkiksi lapsen tuonti- ja hakutilanteissa, sillä päivittäinen palaute on molemmista osapuolista tärkeää. Lasten vanhemmat haluavat ensisijaisesti kuulla, kuinka heidän lapsensa päivä on sujunut sekä mahdollisista poikkeustilanteista. Päivittäiset keskustelut antavat samalla työntekijöille mahdollisuuden rakentaa luottamusta vanhempaan sekä tilaisuuden kuulostella perheen tilannetta.

Kasvatuskumppanuuteen kuuluu myös erilaisia haasteita. Eräs merkittävä haaste on tutkimuksen mukaan työntekijöiden ja vanhempien erilaiset näkemykset lapsesta, sillä se vaikeuttaa yhteisten sopimusten tekemistä ja noudattamista. Tämä voi johtaa esimerkiksi vanhempien sitoutumattomuuteen ja avusta kieltäytymiseen, vaikka lapsi tarvitsisi muun muassa tukitoimia. Vaikeuksien taustalla voivat olla vanhempien asenteet ja erilaiset kiinnostuksen kohteet eri osapuolten välillä. Sama haaste esiintyy myös esimerkiksi Riina Lehtipään vuonna 2007 tekemässä tutkimuksessa (2007, 29). Myöhäsen, Kallion ja Viitanen haastatteleminen lastentarhanopettajien mukaan tällaisia ristiriitatilanteita voidaan kuitenkin ennaltaehkäistä avoimen keskustelun ja hyvän luottamussuhteen avulla (Myöhänen, Kallio & Viitanen 2005, 20). Nämä ennaltaehkäisevät tekijät tulevat ilmi myös haastattelemiemme työntekijöiden näkemyksistä.

Tutkimuksemme mukaan oman haasteensa kasvatuskumppanuuteen tuovat myös osapuolten yksilölliset piirteet ja ominaisuudet. Mahdollisen henkilökemioiden yhteensopimattomuuden vuoksi on hyvä, että päivähoitoyksikön työntekijöillä on mahdollisuus pyytää apua toiselta tiimin jäseneltä. Lisäksi työntekijän kokemus hänen ammatillisten valmiuksien riittämättömydestä voi vaikeuttaa kasvatuskumppanuuden luomista ja ylläpitämistä. Tämän sekä vanhempien lisääntyneen tietoisuuden vuoksi osa työntekijöistä kokee tarpeelliseksi lisäkoulutuksen. Koulutuksen merkityksellisyyttä kuvaa esimerkiksi Stakesin Kasvatuskumppanuushankkeessa (2003-2005) esiintynyt hyöty, jonka mukaan pienikin muutos työntekijän ja vanhemman tai työntekijän ja lapsen välisissä kohtaamisissa vaikuttaa koko työyhteisöön, moniammatilliseen yhteistyöhön, johtamiseen sekä päivähoiton toimintakulttuuriin (Kaskela & Kekkonen 2005, 18).

Tutkimuksemme osallistuneiden vanhempien mielestä kasvatuskumppanuuden haasteena on se, että tasavertainen kumppanuus ei toteudu. Näkemys perustuu joidenkin vanhempien kokemukseen työntekijöiden liiallisesta neuvomisesta. Vanhemmat kokevat sen holhoamisena tilanteissa, joissa he eivät koe tarvitsevansa apua. Työntekijöiden vastauksista taas selviää, että he kuvaavat osaa vanhemmista uusavuttomiksi. Pessimististä asennetta kuvaava ilmaus nousee esille myös Parrilan (2002) tutkimuksessa (Hujala 2004, 86). Tutkimustuloksistamme ilmenee, että molemmat osapuolet mieltävät haasteiden johtuvan ensisijaisesti toisesta osapuolesta.

Tutkimustuloksista ilmenee, että niin varhaiskasvattajat kuin vanhemmat ovat tyytyväisiä päivähoiton ja kodin väliseen tiedonkulkuun, sillä päivähoitoyksikössä on käytössä erilaisia tiedonvälityskeinoja. Vastauksista selviää myös, että vanhempien suulliseen muistuttamiseen suhtaudutaan osittain ristiriitaisesti. Osa vanhemmista on sitä mieltä, että heitä on hyvä muistuttaa säännöllisesti esimerkiksi erilaisten lupapapereiden palauttamisesta. Työntekijöiden mielestä jatkuva muistuttaminen taas on turhauttavaa, mikäli vanhempi kuitenkin palauttaa paperit myöhässä. Työntekijöiden turhautumisen taustalla voi olla esimerkiksi oletus siitä, että vanhempien kuuluu ottaa enemmän vastuuta lapsen asioista huolehtimisesta. Lisäksi päivähoiton työntekijät sekä vanhemmat kaipaavat nykyistä enemmän positiivista palautetta toisiltaan, sillä tutkimushetkellä vastaajat kokevat palautteen olevan ensisijaisesti kritiikkiä. Etenkin työntekijät toivovat saavansa positiivista palautetta suullisesti lapsen tuonti- ja hakutilanteissa.

Muita tiedonkulun kehittämisehdotuksia ovat muun muassa kirjallisen kuukausitiedotteen jakaminen jokaisessa lapsiryhmässä sekä vanhemmille suunnattujen keskustelutilaisuuksien lisääminen. Tällaisia tilaisuuksia ovat esimerkiksi vanhempainkahvilat sekä perinteiset vanhempainillat. Vanhempainkahvilat ovat niin varhaiskasvattajien kuin vanhempien mielestä hyvä tapa kohdata toisia ja keskustella erilaisista asioista. Lisäksi perinteisiä vanhempainiltoja tulisi kehittää, sillä työntekijät kokevat niiden järjestämisen raskaaksi jatkuvasti vähentyvän osallistujamäärän vuoksi. Myös lastentarhanopettajien näkemyksiä kartoittaneessa tutkimuksessa kävi ilmi, että vastaajien mielestä perinteisiä vanhempainiltoja tulisi kehittää vapaa-muotoisiksi ja toiminnallisiksi tapahtumiksi (Myöhänen, Kallio & Viitanen 2005, 21). Yhteistyöyksikössämme käytössä oleva vanhempainkahvilamalli on hyvä esimerkki tällaisesta vapaa-muotoisesta yhteistapahtumasta.

Tutkimuksesta selviää, että molemmat kasvatuskumppanuuden osapuolet pitävät tapaamisten määrää pääsääntöisesti riittävänä. Työntekijöiden mielestä tilannetta hankaloittaa kuitenkin se, että heillä on harvoin mahdollisuus keskittyä keskustelemaan yhden vanhemman kanssa tuonti- ja hakutilanteissa. Spontaanin keskusteluhetken järjestämistä vaikeuttavat työntekijöiden mukaan kiire, vastuu lapsiryhmästä sekä useamman vanhemman läsnäolo yhteisissä

tiloissa. Toisaalta myös lasten vanhempien arki on entistä kiireisempää. Työntekijöiden ja vanhempien kiire tulee ilmi myös Iso-Kuuselan tutkimuksessa. Hänen tutkimukseensa osallistuneiden työntekijöiden mukaan molempien osapuolten kiire hankaloittaa kodin ja päivähoidon välistä yhteistyötä. (Iso-Kuusela 2008, 51-52.) Ongelman ratkaisemiseksi varhaiskasvattajat toivoisivat, että päättäjät huomioisivat tiiviin yhteistyön vaativan lisää henkilöstöresursseja (Myöhänen, Kallio & Viitanen 2005, 21).

Tutkimuksemme osallistuneet vanhemmat ovat tyytyväisiä työntekijöiden tapaamisten määrään, sillä he kokevat, että työntekijät järjestävät tarvittaessa aikaa rauhalliselle keskustelulle. Tämän seurauksena vanhemmat ovat pääosin tyytyväisiä myös varhaiskasvatuskeskusteluiden määrään. Tyytyväisyydestä huolimatta osa vanhemmista haluaisi käydä kasvatuskeskustelun kaksi kertaa vuodessa. Kotona käytävät keskustelut ovat Iso-Kuuselan haastattelemien päivähoiton ammattilaisten mukaan hyödyllisempiä, sillä vanhemmat ovat usein heille turvallisessa ympäristössä avoimempia (Iso-Kuusela 2008, 60). Myös haastattelemiemme työntekijöiden mielestä olisi mahdollista, että aloitus- ja kasvatuskeskusteluja järjestettäisiin tulevaisuudessa lapsen kotona. Kotikäynnit vaativat kuitenkin heiltä ensin sulatteleminen, sillä heillä on erilaisia ennakkoluuloja esimerkiksi vanhempien suhtautumisesta. Kaiken kaikkiaan tuloksista voi päätellä, että vanhemmille on tärkeämpää keskustella heidän omasta lapsestaan ja hänen hoidostaan kuin päivähoitoyksikön yleisistä asioista. Tilannetta kuvaa muun muassa työntekijöiden kokemus siitä, että vanhemmat osallistuvat entistä vähemmän esimerkiksi vanhempainiltoihin.

Yhteistyömuodot vaihtelevat päivähoitoyksikön sisällä, sillä varhaiskasvattajat eivät näe tarvetta toteuttaa yhteistyötä samalla tavalla koko toimintayksikössä. Heidän mielestään on tärkeää huomioida perheiden ja lapsiryhmien erityispiirteet. Keskeisenä kehittämiskohteena nähdään kuitenkin vanhempien osallisuuden edistäminen. Tutkimuksestamme ilmenee, että lasten vanhempia ei osallisteta riittävästi esimerkiksi päivähoiton toiminnan suunnitteluun. Työntekijöiden teemahaastattelussa nousikin esiin ajatus, että vanhempien osallisuutta voitaisiin edistää esimerkiksi ottamalla jokaisessa lapsiryhmässä käyttöön toivomuskaivo. Vanhemmilla olisi tällöin mahdollisuus laittaa kaivoon toiveitaan lasten päivähoidosta halutessaan myös nimettömänä.

Vanhempien osallisuutta voitaisiin lisätä tutkimukseen osallistuneiden työntekijöiden ja vanhempien mielestä myös tarjoamalla vanhemmille enemmän vertaistoimintaa. Vanhempien keskinäinen toiminta mahdollistaisi tutustumisen toisiin vanhempiin sekä edistää koko toimintayksikön yhteisöllisyyttä. Konkreettisenä puutteena nähdäänkin vanhempaintoimikunnan puuttuminen, jonka tehtävänä pidetään perinteisesti esimerkiksi erilaisten kodin ja päivähoidon yhteisten tapahtumien järjestämistä. Vanhempien organisoimat tapahtumat olisivat ratkaisu myös molempien osapuolten toiveeseen lisätä yhteisiä tapahtumia. Tutkimushetkellä

tapahtumien karsimisesta kärsivät ensisijaisesti aktiiviset vanhemmat, sillä tapahtumia vähennetään esimerkiksi osallistujamäärän jatkuvan vähenemisen vuoksi. Myös Lehtipään tutkimukseen osallistuneiden vanhempien mielestä työntekijöiden tulisi kiinnittää enemmän huomiota vanhempien vertaistuen mahdollistamiseen, sillä myös he pitävät yhteisiä tapahtumia tärkeinä (Lehtipää 2007, 27, 36).

Lapsen toiminnan, kehityksen ja kasvun dokumentointi ja sen toteuttamistavat ovat osalle vanhemmista tuntemattomia. Lisäksi tuloksista ilmenee, että kaikki vanhemmat eivät ole tyytyväisiä dokumentointiin. Vanhemmat toivovat saavansa kasvunkansion dokumentointimenetelmäksi myös niihin lapsiryhmiin, joissa se ei ole tutkimushetkellä käytössä. Esimerkiksi kerhoissa voitaisiin tehdä tiivistelmä toimintakauden tapahtumista, joka jaettaisiin koteihin lapsen töiden mukana. Myös muissa ryhmissä kasvunkansioon voisi lisätä kuvauksen koko ryhmän toiminnasta sekä vanhempien luvalla lyhyen kuvauksen lapsen läheisimmistä leikkitovereista ja heidän yhteisistä leikeistään.

Tutkimustuloksista selviää, että vanhempien on helppo lähestyä päivähoiton työntekijöitä lasta koskevassa huolossa. Heidän ja työntekijöiden mielestä päivähoiton tulee tarjota tukea perheille kriisitilanteissa, jotka vaikuttavat perheen arkeen. Vanhempien mielestä avun tarjoamisessa on tärkeää huomioida jokaisen perheen yksilöllisyys. Vanhemmat toivovat työntekijöiden käsittelevän muun muassa vanhempien avioerotilannetta lapsen kanssa, mikäli he antavat työntekijöille siihen erikseen luvan.

Tutkimukseemme osallistuneiden vanhempien mielestä päivähoiton tulee neuvoa ja ohjata heitä perheen ongelmatilanteissa. Myös työntekijät kokevat perheen arjen tukemisen tärkeäksi tehtäväkseen. Mielestämme varhaiskasvatuspalveluiden tulisi tukea varhaiskasvattajia tässä tehtävässä. Työntekijöiden tietämystä kunnan palvelujärjestelmästä tulisi edistää kehittämällä päivähoidolle tarkoitettuja työkaluja. Esimerkiksi yksi varteenotettava vaihtoehto on Nurmijärven kunnan peruspalveluissa käytössä oleva varhaisen puuttumisen ja avoimen yhteistyön malli. Malli perustuu Arnkilin ja Erikssonin kehittämään Huolen vyöhykkeistöön, joka auttaa työntekijää kartoittamaan huoltansa lapsesta tai perheestä, auttamismahdollisuutensa sekä lisävoimavarojen tarpeen. Nurmijärvellä vyöhykkeistöön on lisätty kunnan tarjoamat palvelut jokaisen huolen asteen kohdalle, jotta myös yksittäinen työntekijä osaa konsultoida oikeaa tahoja sekä ohjata apua tarvitseva oikean avun piiriin. Jotta työväline omaksuttaisiin nopeammin osaksi työtä, olisi kunnan hyvä kouluttaa varhaiskasvattajia käyttämään uutta työvälinettä. (Laiho 2011.)

10 Tutkimuksemme herättämiä ajatuksia

Kahden eri käsitteen eli yhteistyön ja kasvatuskumppanuuden käyttäminen ei ole päivähoidon työntekijöiden eikä lasten vanhempien etu. Eri käsitteiden käyttäminen hankaloittaa yhteisen toimintamallin omaksumista, mikäli käsitteet eroavat vanhempien ja työntekijöiden mielestä sisällöiltään ja merkityksiltään. Kumppanuudesta tulisi mielestämme keskustella yhteisessä arvokeskustelussa, johon osallistuisivat kaikki toimintayksikön varhaiskasvattajat. Arvokeskustelun tavoitteena olisi vapaa keskustelu aiheesta, jonka seurauksena työntekijät kuulevat toistensa näkemyksiä ja mielipiteitä sekä pystyvät muodostamaan yhteisen käsityksen muun muassa kasvatuskumppanuuden sisällöstä, tavoitteista ja toimintatavoista. Arvokeskustelu auttaisi näin toimintayksikköä muodostamaan yhteisen linjan kasvatuskumppanuudesta. Ilman yhteistä keskustelua työntekijöiden näkemykset ja ymmärrys kasvatuskumppanuudesta sekä sen merkityksestä voivat olla hajanaisia.

Toimintayksikön yhteisen linjan löytäminen ja kasvatuskumppanuuteen perehtyminen auttavat työntekijöitä selventämään kasvatuskumppanuuden käsitettä ja toimintatapaa myös vanhemmille. Yhteisessä keskustelussa vanhempien kanssa on myös hyvä pohtia muun muassa kasvatuskumppanuuden syvempää olemusta perinteiseen yhteistyöhön nähden sekä molempien osapuolten rooleja ja vastuita. Keskusteluissa on tärkeää lisäksi kuunnella vanhempia ja antaa myös heille mahdollisuus vaikuttaa muun muassa kasvatuskumppanuuden toteuttamistapoihin heidän perheensä kohdalla. Kasvatuskumppanuudesta voidaan keskustella vanhempien kanssa esimerkiksi aloituskeskustelussa ja muissa kasvatuskeskusteluissa sekä vanhempainilloissa. Vanhemmille pitäisi mielestämme myös tarjota aktiivisesti mahdollisuutta kasvatuskeskustelun käymiseen niin syksyisin kuin keväisin. Tutkimustuloksistamme selviää, että osa vanhemmista kokee yhden kasvatuskeskustelun vuodessa riittäväksi, joten kahden keskusteluajan tarjoaminen ei tulosten perusteella aiheuttaisi työntekijöille kohtuutonta lisätyötä.

Erilaisten kasvatuskumppanuudessa ilmenneiden haasteiden ehkäisemiseksi molempien osapuolten tulisi pyrkiä entistä avoimempaan vuorovaikutukseen. Molempien osapuolten tulisi pyrkiä tiedostamaan esimerkiksi omat ennakkoluulonsa ja odotuksensa yhteistyön suhteen. Näitä asioita olisi hyvä käsitellä myös yhdessä, jolloin kaikkien tulee perustella omat näkemyksensä sekä aidosti kuunnella toisen mielipiteitä ja pyrkiä ymmärtämään toiminnan taustalla olevia syitä. Vanhempien kuulemisen ja yhteisen keskustelun ohella luottamus, dialogisuus ja kunnioitus ovat tärkeitä tekijöitä tasavertaisen kumppanuuden syntymisessä. Mielestämme työntekijöiden tapa puhua joistain vanhemmista uusavuttomina ei kuitenkaan luo mielikuvaa tasavertaisesta asiantuntijuudesta, sillä ilmaisulla on vähättelevä kaiku.

Varhaiskasvatuspalveluiden tulisi mielestämme tukea varhaiskasvattajien mahdollisuutta erilaisiin lisäkoulutuksiin. Esimerkiksi Stakesin kehittämä Kasvatuskumppanuus-koulutusohjelma

tarjoaa päivähoiton työntekijöille työkaluja vanhempien kohtaamiseen, johon myös tutkimukseemme osallistuneet varhaiskasvattajat kaipaavat tukea. Mielestämme työntekijöille tulisi tarjota koulutusmahdollisuuden lisäksi yksilö- tai tiimityönohjausta, sillä tutkimuksemme mukaan työntekijät kokevat haastavana oman rajallisuutensa hyväksymisen esimerkiksi tilanteissa, joissa perhe kieltäytyy järjestelmällisesti kaikesta päivähoiton tarjoamasta avusta.

Tutkimukseemme osallistuneet vanhemmat ja työntekijät ovat pääosin tyytyväisiä tiedonkulkuun. Tyytyväisyydestä huolimatta tiedottamiseen liittyy myös haasteita. Esimerkiksi työntekijöiden mielestä jatkuva muistuttaminen on turhauttavaa, mikäli vanhempi kuitenkin palauttaa päivähoiton pyytämät paperit myöhässä. Työntekijöiden turhautumisen taustalla voi olla esimerkiksi oletus siitä, että vanhempien kuuluu ottaa enemmän vastuuta lapsen asioista huolehtimisesta. Mielestämme turhautumisen puheeksiottamista kannattaa harkita, sillä tunne voi vaikuttaa kielteisesti ilmapiiriin sekä työntekijän ja vanhemman väliseen suhteeseen. Harjonnassa tulee huomioida muun muassa vanhempien yksilöllisyys, sillä luottamuspuolan ilmaiseminen voi vahingoittaa kumppanuussuhdetta.

Vastavuoroiseen tiedottamiseen olisikin hyvä kiinnittää entistä enemmän huomiota, sillä se on avainasemassa vanhempien osallisuuden edistämässä. Esimerkiksi päivittäisen palautteen sisällöstä ja antamisen keinoista olisi hyvä keskustella yhdessä esimerkiksi vanhempainillassa tai kasvatustalkuissa. Tällöin molempien osapuolten toiveet ja tarpeet palautteen antamisesta ja saamisesta tulisivat huomioituiksi. Keskustelussa voitaisiin pohtia myös uusien viestintätapojen tarpeellisuutta. Lapsiryhmissä voitaisiin kokeilla esimerkiksi lapsen päivästä tiedottamista ja palautteen antamista myös kirjallisesti.

Työyksikössä voitaisiin pohtia myös, miten vanhempia saataisiin osallistettua entistä enemmän toimintaan sekä päivähoiton suunnitteluun ja kehittämiseen. Muun muassa työntekijöiden ideoima toivomuskaivo toimisi hyvin myös keinona palautteen antamiseen, sillä tutkimusheikkellä vanhemmilla ei ollut mahdollisuutta antaa palautetta anonymisti kuin pääkaupunkiseudun päivähoiton asiakastyytyväisyyskyselyn yhteydessä. Päivähoitoyksikkö voisi mielestämme järjestää vanhemmille myös suunnitteluillan, jossa vanhemmat voisivat vaikuttaa muun muassa toiminnan sisältöön ja yhteistyötappoihin esittämällä esimerkiksi konkreettisia toiveita ja ehdotuksia. Yhteisessä keskustelussa on tärkeää huomioida vanhempien lisäksi työntekijöiden mielipiteet sekä päivähoitoyksikön resurssit ja puitteet. Muun ohella kunnan varhaiskasvatuspalveluiden pitäisi aktivoitua vanhempien osallisuuden edistämässä, sillä valtakunnallisten varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2005) mukaan vanhemmilla on oikeus osallistua muun muassa kunnan päivähoiton suunnitteluun. Lisäksi kuntalaisten osallisuuden lisääminen on Vantaan kaupungin sivistystoimen tämän hetkinen arvo (Vantaan kaupungin sivistystoimi 2011), joten vanhempia olisi hyvä tiedottaa heidän vaikuttamismahdollisuuksiinsa sekä erilaisista vaikutuskanavista.

Lapsen toiminnan, kasvun ja kehityksen dokumentoinnista tulisi kertoa vanhemmille, jotta he olisivat tietoisia dokumentointitavoista ja voisivat esittää omia toiveitaan sen suhteen. Työntekijät voisivat osallistaa myös lasten vanhempia kasvunkansion tekemiseen. Vanhemmille voisi tarjota muun muassa mahdollisuutta tuoda kansioon kotona otettuja valokuvia, lapsen töitä ja tarinoita sekä vanhemman kirjoittamia kertomuksia esimerkiksi perheen kesästä.

Suunniteluilla ohella toimintayksikössä käytössä oleva vanhempainkahvilamalli edustaa toiminnallisempaa ja vapaamuotoisempaa yhteistapahtumaa. Tällaisten yhteistyömuotojen kehittäminen ja kokeileminen on tärkeää, joten mielestämme kahvilan järjestämistä tulisi kokeilla rohkeasti jokaisessa lapsiryhmässä sekä kerhoissa. Uudet yhteistyömuodot voisivat lisätä myös vanhempien aktiivisuutta osallistua yhteistyöhön ja päivähoidon järjestämiin tapahtumiin. Toisaalta toiminnan suunnittelussa on tärkeää kiinnittää huomiota työntekijöiden jakamiseen ja heidän käytössään oleviin resursseihin. Esimerkiksi vanhempainkahvila voidaan järjestää työajalla ja se voidaan toteuttaa muiden yhteistyömuotojen tavoin myös ryhmien yhteistyönä. Lisäksi toimintayksikössä voitaisiin harkita koko yksikön yhteistä vanhempainiltaa, johon kuuluisi yhteisen osion lisäksi keskustelua erikseen jokaisen ryhmän kesken. Alun yhteinen osio voisi käsitellä esimerkiksi toimintayksikön arvoja sekä ajankohtaisia varhaiskasvatusta koskevia asioita. Toisaalta osa kodin ja päivähoiton välisistä tapahtumista olisi hyvä järjestää lapsiryhmittäin, jotta vanhemmilla olisi parempi rauha tutustua toisiinsa sekä ryhmän aikuisiin ja lapsiin.

Toimintayksikössä olisi vanhempien vertaistuen lisäämiseksi tarpeellista kartoittaa vanhempien kiinnostusta ja valmiutta perustaa vanhempaintoimikunta. Kyselyn ohessa tulisi olla tiivistelmä muun muassa toimikunnan tavoitteista, tehtävistä ja toimintatavoista. Tiivistelmässä on tärkeää painottaa erityisesti vanhempien vetovastuuta toiminnasta, jotta kysely antaisi mahdollisimman totuudenmukaisen kuvan siitä, kuinka moni vanhempi on valmis sitoutumaan vanhempaintoimikuntaan. Kartoitus ja kiinnostuneiden vanhempien koolle kutsuminen olisi kuitenkin hyvä tehdä päivähoitoyksikön aloitteesta, jotta samanhenkiset aktiiviset vanhemmat löytäisivät toisensa.

Tutkimustuloksista päätellen yhteistyön ja kasvatuskumppanuuden toimivuutta ei arvioida päivähoitoyksikössä järjestelmällisesti. Arviointi tapahtuu ensisijaisesti yksilötasolla sekä vaikeiden tilanteiden jälkeen tiimeissä. Kodin ja päivähoiton välisen yhteistyön arviointia tulisi-kin mielestämme kehittää siten, että arviointia toteutettaisiin säännöllisin väliajoin. Arviointiin sisältyisi itsearviointin lisäksi muun muassa tavoitteiden asettamista työskentelylle, tarvittavien toimenpiteiden kirjaamista sekä tavoitteiden seuranta ja arviointia. Vastaava arviointi olisi hyvä tehdä myös tiimeittäin. Arviointilomakkeista olisi hyvä keskustella yhdessä esimiehen kanssa esimerkiksi yksilö- ja tiimikehityskeskusteluiden yhteydessä. Konkreettisten tavoitteiden kirjaaminen lisäisi yhteistyön ja kasvatuskumppanuuden tavoitteellisuutta.

11 Tutkimuksen luotettavuus

Laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arvioinnissa korostetaan tutkimuksen arvioimista kokonaisuutena, jolloin kiinnitetään huomiota erityisesti tutkimuksen johdonmukaisuuteen. Luotettavuuden arviointiin ei kuitenkaan ole olemassa yksiselitteisiä ohjeita, joten arvioidaksemme tutkimuksemme luotettavuutta tarkastelemme seuraavia näkökulmia: henkilökohtaiset sitoumuksemme tutkijoina, tutkimuksen tiedonantajat, tutkija-tiedonantaja-suhde sekä luotettavuus ja raportointi. (Tuomi & Sarajärvi 2009,140-141.)

Tutkimuksemme kohteena on kasvatuskumppanuuden nykytilan selvittäminen vantaalaisessa päivähoitoyksikössä lasten huoltajien ja päivähoidon työntekijöiden näkökulmasta sekä heidän kokemustensa, toiveidensa ja kehittämisehdotustensa kartoittaminen. Tutkimme kasvatuskumppanuus-ilmiötä, sillä yhteistyökumppanimme haluaa saada tilanteesta riippumattoman kuvauksen sekä keinoja kodin ja päivähoidon välisen yhteistyön kehittämiseen.

Henkilökohtaiset sitoutuksemme tutkijoina tulevat esiin siinä, että pidämme kodin ja päivähoiton välistä yhteistyötä tärkeänä. Aiheen rajaamista ohjasivat työharjoitteluistamme saamamme kokemukset siitä, että perheiden kanssa tehtävää yhteistyötä voitaisiin kehittää syvällisemmäksi. Opinnäytetyöprosessin alusta alkaen olemme halunneet tuoda erityisesti vanhempien näkökulman esiin. Tehdäksemme työstämme kuitenkin monipuolisemman päätimme kartoittaa myös varhaiskasvattajien näkemyksiä kasvatuskumppanuudesta. Aineistomme painottui määrällisesti varhaiskasvattajilta kerättyyn aineistoon, sillä meillä ei ollut mahdollisuutta järjestää vanhemmille esimerkiksi vastaavaa teemahaastattelua ja lisäksi vanhempien vastausprosentti jäi alhaisemmaksi. Aineiston epätasaisesta jakautumisesta huolimatta, pysyimme mielestämme huomioimaan kasvatuskumppanuuden osapuolet tasavertaisesti. Eri osapuolten huomioiminen oli mielestämme hyvä ratkaisu, sillä kaksi eri näkökulmaa teki työstämme mielenkiintoisemman.

Tutkimuksen otanta kattaa koko päivähoitoyksikön, joten tiedonantajat edustavat koko toimintayksikön kirjoa eli erilaisia työntekijöitä ja asiakasperheitä. Työntekijöiden vastausprosentti on korkea, noin 78 %, mikä antaa melko luotettavan kuvan koko henkilökunnan näkemyksistä. Sen sijaan lasten vanhempien vastausprosentti on 32,5 %, joten tutkimustulokset eivät välttämättä edusta luotettavasti kaikkia asiakasperheitä. On esimerkiksi mahdollista, että tutkimukseemme osallistuivat toimintayksikön aktiivisimmat vanhemmat, jotka pitävät kasvatuskumppanuutta tärkeänä ja haluavat osallistua sen kehittämiseen. Kaiken kaikkiaan vastaukset edustavat yksinomaan niitä työntekijöitä ja vanhempia, jotka osallistuivat tutkimukseemme, ja tekemämme johtopäätökset päivähoitoyksikön kasvatuskumppanuuden nykytilasta ja kehittämismahdollisuuksista perustuvat saamaamme aineistoon.

Tutkija-tiedonantaja-suhde tarkoittaa suhdettamme tutkimuksen kohderyhmään. Valitsimme yhteistyökumppaniksi tarkoituksella päivähoitoyksikön, joka oli meille ennestään tuntematon, joten emme tunteneet päivähoitoyksikön työntekijöitä tai asiakasperheitä. Mielestämme tutkimuksemme luotettavuuden kannalta on parempi, että toimintayksikkö oli meille vieras, sillä näin ollen esimerkiksi tuttavuutemme, työsuhteemme tai -kokemuksemme eivät vaikuttaneet riippumattomuuteemme ja objektiivisuuteemme tutkijoina.

Mielestämme suhteemme toimi hyvin yhteistyökumppanimme kanssa. Molemmat osapuolet sitoutuivat ja noudattivat opinnäytetyöprosessin alussa yhteyshenkilömme kanssa tekemäämme opinnäytetyösopimusta. Sopimus sisältää esimerkiksi lupauksemme toimia tutkimus- ja ammattieettisten periaatteiden mukaisesti. Lisäksi korostimme sopimuksessa yhteyshenkilömme mahdollisuutta osallistua ohjaamiseemme ja tutkimuksemme arviointiin sekä toivottamme saada palautetta koko henkilökunnalta. Annoimme myös lasten huoltajille yhteystietomme, jotta he voivat halutessaan kysyä, kommentoida ja antaa meille palautetta esimerkiksi opinnäytetyöstämme tai tutkimuksestamme. Kukaan yksittäinen tiedonantaja ei ottanut meihin yhteyttä aineiston keruuajana tai sen päätyttyä.

Yhteyshenkilömme sai opinnäytetyömme luettavakseen useamman kerran opinnäytetyöprosessimme aikana. Hänellä oli tuolloin mahdollisuus lukea ja kommentoida myös tutkimustamme. Saimme häneltä hyväksynnän koko opinnäytetyöllemme sekä erikseen esittelemillemme tutkimustuloksille ja johtopäätöksille. Yhteyshenkilöllämme ei ollut sisällön suhteen muutostoiveita tai kehittämissuhteita, joten emme tehneet muutoksia hänen palautteensa perusteella. Saimme häneltä kuitenkin yksityiskohtaisempaa palautetta koskien opinnäytetyön hyödynnettävyyttä, sillä hän toivoi siihen muutoksia. Muokkasimme kyseisen osion hänen toiveidensa mukaan, sillä yhteyshenkilömme osasi arvioida luotettavimmin, kuinka opinnäytetyömme on hyödynnettävissä yhteistyöyksikössämme. Valitettavasti meillä ei ollut mahdollisuutta antaa tutkimustamme luettavaksi kaikille tiedonantajillemme ja pyytää heiltä palautetta, sillä käytettävissämme ollut aika oli rajallinen ja otantamme laajuus oli suuri.

Opinnäytetyömme ja tutkimuksemme luotettavuutta lisää tarkka raportointi. Raportoimme tutkimusprosessin etenemisen vaihe vaiheelta. esimerkiksi tutkimusmenetelmien valinnasta johtopäätöksiin. Raportoimme muun muassa tutkimusmenetelmien valintaan vaikuttaneet tekijät, tutkimuksen keston, aineiston käsittelyn ja analysoinnin, johtopäätökset sekä luotettavuusarvioinnin. Lisäksi tutkimustuloksemme sisältävät runsaasti tutkimusaineistosta poimituja suoria lainauksia luotettavuuden lisäämiseksi, ja jotta lukija saisi ilmiöstä totuudenmukaisen kuvan. Raportointimme luotettavuutta kuvaavat myös tutkimusaineiston perusteella tehdyt kuvat.

11.1 Tutkimusmenetelmien luotettavuus

Tarkoituksenamme oli tehdä lasten huoltajille sekä päivähoitoyksikön työntekijöille suunnatuista kyselylomakkeista selkeitä. Ennen tutkimustamme saimme lomakkeista palautetta yhteistyökumppaniltamme, ohjaavalta opettajaltamme, opiskelijakollegoilta sekä lähimmäisiltä vanhemmilta, joilla on lapsia päivähoitossa. Saamamme palautteen avulla muokkasimme lomakkeita ja kysymyksiä, jotta kyselylomakkeet olisivat mahdollisimman selkeitä, johdonmukaisia ja helposti ymmärrettäviä. Kiinnitimme erityisesti huomiota siihen, että kysymykset antaisivat vastauksen tutkimusongelmaamme.

Tutkimuksemme osallistuneilta saamamme palautteen mukaan kyselylomakkeemme jakoi mielipiteitä. Osa vastanneista oli sitä mieltä, että lomake oli selkeä ja että kysymykset olivat hyvin laadittuja. Osan mielestä taas kysymykset olivat liian samanlaisia tai yksi kysymys sisälsi monta eri kysymystä. Esimerkki vaikeasta ja monimutkaisesta kysymyksestä on esimerkiksi kysymys, jossa pyydämme työntekijöitä kertomaan kuinka helppoa heidän on lähestyä lasten vanhempia lapsen tai perheen tilannetta koskevan huolen kanssa sekä sitä, miten ja milloin päivähoiton tulisi tarjota heidän mielestään tukea perheille. Rakentavasta palautteesta huolimatta vastaajat olivat mielestämme osanneet vastata myös heidän mielestään vaikeisiin kysymyksiin.

Tutkimuksen luotettavuuden näkökulmasta kysymysten asettelu ei onnistunut parhaalla mahdollisella tavalla. Jouduimme tutkijoina tulkitsemaan joitain vastauksia epäonnistuneen kysymyksen vuoksi. Kyselylomakkeessa on esimerkiksi kysymys, jossa pyydämme vanhempia kuvailemaan tilannetta, jossa kasvatuskumppanuus toteutuu heidän mielestään hyvin tai sen pitäisi toteutua hyvin. Aineiston analysointivaiheessa emme kuitenkaan pystyneet sanomaan kuvaileeko vastaaja onnistunutta tilannetta vai tavoitetilaa eli tilannetta, jossa kasvatuskumppanuus toimisi hänen toiveidensa mukaisesti. Tulkitsimme johdonmukaisuuden vuoksi kaikkien vastausten tarkoittaman tilannetta, jossa kasvatuskumppanuuden tulisi vastaajien mielestä toteutua hyvin.

Tutkimuksemme kyselylomakkeissa oli kysymyksiä, joissa vastausvaihtoehtona oli ”en osaa sanoa”. Vaihtoehdon tarkoituksena on kuvata tilannetta, jossa vastaaja ei pysty ottamaan kantaa kysytyyn asiaan, koska hän ei esimerkiksi tiedä asiasta mitään. Toisaalta vastaaja voi valita vaihtoehdon myös silloin, kun hän ei halua ilmaista mielipidettään. Tällöin vastaajat voivat valita saman vastausvaihtoehdon, vaikka vastausten merkitys on erilainen. (Kananen 2008, 24.)

Erimerkitykselliset ”en osaa sanoa”-vastaukset tulisi käsitellä erikseen, sillä sisällöltään erilaiset vastaukset vaikuttavat tutkimuksen tulokseen. Neutraalia vastausta tai tilannetta varten,

jossa vastaaja ei halua vastata kysymykseen, kyselylomakkeessa tulisi olla myös vaihtoehto ”ei samaa eikä eri mieltä”. Kysymyksessä, jossa on kuitenkin vain toinen vastausvaihtoehtoista, pitäisi ennen kysymystä kysyä, haluaako tai osaako vastaaja vastata kysymykseen. Vastajalta ei pidä vaatia vastausta asioihin, joista hänellä ei ole kokemusta tai mielipidettä. (Kananen 2008, 24.)

Käytimme kyselylomakkeissamme vain vastausvaihtoehtoa ”en osaa sanoa”. Osassa kysymyksissä sijoitimme vastausvaihtoehdon viimeiseksi, jotta kyselyyn osallistujat eivät mieltäisi sitä tarkoittamaan asteikon puoliväliä eli vaihtoehtoa, joka ei ota kantaa tutkittavaan asiaan. Tutkimuksemme luotettavuuden kannalta ja vaihtoehdon tulkinnanvaraisuuden minimoimiseksi meidän olisi pitänyt sijoittaa vastausvaihtoehto järjestelmällisesti viimeiseksi vaihtoehdoksi.

Lisäksi painotimme kyselyssämme, että vastaaminen on vapaaehtoista, jolloin vastaajilla oli mahdollisuus olla ilmaisematta näkemystään jättämällä vastaamatta kyseiseen kysymykseen. Vastausten analysointivaiheessa rajasimme mielipidettä kartoittavissa kysymyksissä vastaukset ”en osaa sanoa” tulosten ulkopuolelle eli puuttuviksi vastauksiksi. Esimerkiksi kysymyksessä, jossa pyysimme vastaajia ottamaan kantaa väitteeseen ”Aloitusjakso oli onnistunut.”, emme käsitelleet vastauksia, joissa vastaaja oli valinnut vaihtoehdon ”en osaa sanoa”.

Haastattelun luotettavuuden arviointi on hankalaa, sillä vaikka siihen osallistui merkittävä osa toimintayksikön työntekijöistä, kaikki eivät kuitenkaan osallistuneet keskusteluun. Näin ollen emme tiedä, olivatko kaikki läsnäolijat samaa mieltä yhden varhaiskasvattajan esitettämän mielipiteen kanssa. Vaikka meistä tuntui, että kukaan ei hallinnut yksin keskustelua, emme voi tietää kuinka henkilökemiat vaikuttivat osallistujien aktiivisuuteen.

11.2 Tutkimuksen kato

Kyselylomakkeen haasteena tutkimusmenetelmänä on suuren kadon riski. Kadolla tarkoitetaan sitä osaa havaintoyksiköstä, joka ei osallistu tutkimukseen. Syynä voi olla muun muassa se, ettei lapsen huoltajaa tavoiteta vastausajan puitteissa esimerkiksi lomamatkan vuoksi tai se, ettei hän suostu tai halua osallistua tutkimukseen. Henkilö voi jättää vastaamatta myös sen takia, että hänellä ei ole ilmiöön liittyvää tietoa tai koska hän ei ole kiinnostunut aiheesta. Tilastotieteen näkökulmasta 20-30 prosentin vastausprosentteja pidetään riittämättöminä ja muutamien prosenttien kohdalla analyysimenetelmien käyttäminen on mahdotonta. Kato tulee aina dokumentoida tutkimustulosten yhteydessä. (Kananen 2008, 77-78.)

Tutkimuksemme vastausprosentti on 40,6 %, joten tutkimuksen kato on 59,4 %. E erityisen suuri kato oli vanhempien kohdalla, sillä 67,5 % vanhemmista jätti vastaamatta tutkimuksemme.

Vastaamatta jättäneiden vanhempien joukossa voi olla vanhempia, jotka ovat tyytyväisiä nykytilanteeseen, eivätkä näe tarvetta kehittämistyölle. Tutkimuksemme kohdalla katoa ei selitä väärin valittu otanta, sillä tutkimuksemme kaikki havaintoyksiköt on valittu harkinnanvaraisesti eli heidän huollettavansa on hoidossa yhteistyöpäivähoitoyksikössämme tai he itse työskentelevät siellä. Näin ollen perusoletuksena on, että heillä on tutkimuksemme kannalta tarvittava tieto.

Välttääksemme turhaa katoa halusimme korostaa kyselylomakkeiden saatekirjeissä keräävämmme vastaajien henkilökohtaisia mielipiteitä, näkemyksiä ja kokemuksia sekä toiveita, jolloin vääriä vastauksia ei ole olemassa. Minimoidaksemme kadon pyysimme myös yksikön esimiestä muistuttamaan työntekijöitä ja vastaavasti työntekijöitä aktiivisesti muistuttamaan sekä kannustamaan vanhempia kyselyyn vastaamisessa. Lisäksi pyrimme korostamaan esitelyissämme ja kyselylomakkeissamme jokaisen vastauksen tärkeyttä, vaikka vastaaminen oli jokaiselle vapaaehtoista.

Pyrimme minimoimaan kadon tiedottamalla tutkimuksemme kohderyhmää tutkimuksestamme etukäteen. Yritimme myös tehdä kyselylomakkeista riittävän tiiviitä ja lyhyitä, sillä kokemuksemme mukaan liian pitkä ja aikaa vievä lomake nostaa kynnyistä osallistua kyselyyn. Olemme tulleet siihen tulokseen, että yrityksestämme huolimatta lasten huoltajille suunnattu kyselylomake oli liian pitkä ja se on saattanut vaikuttaa katoon. Lisäksi teimme virheitä kysymysten asettelussa ja vastausvaihtoehtojen johdonmukaisuudessa. Saimme myös vanhemmilta palautetta siitä, että kysymyksemme liittyivät ensisijaisesti kokopäivähoitoon, jolloin niihin oli vastaajien mukaan vaikea vastata kerhotoiminnan pohjalta.

Katoon on saattanut vaikuttaa myös se, että kyselylomakkeemme oli suomenkielinen, joten vastaaminen on voinut olla vaikeaa tai mahdotonta vieraskielisille vanhemmille. Annoimme vastaajille kuitenkin mahdollisuuden vastata kyselyyn ruotsiksi tai englanniksi. Vieraskieliset vanhemmat ovat selkeä vähemmistö yhteistyöyksikössämme, joten emme usko, että yksikielinen lomakkeemme vaikutti merkittävästi katoon.

Vanhempien alhaiseen vastausprosenttiin on voinut vaikuttaa myös aineistonkeruun ajankohda, joka ajoittui toukokuun loppuun. Loppukevät on päivähoidossa usein kiireistä aikaa ja myös vanhemmilla voi olla tuolloin kiire työelämässä, sillä suosittu kesäloma-aika alkaa kesäkuun alusta. Lisäksi antamamme vastausaika oli suhteellisen lyhyt, mikä saattoi vaikuttaa kielteisesti vastausprosenttiin. Toisaalta myös työntekijöiden kiire ja työasioista huolehtiminen on voinut vaikuttaa vanhempien aktivoimiseen. Jouduimme käytännön syistä antamaan työntekijöille vastuuta vanhempien muistuttamisesta, sillä meillä ei ollut mahdollisuutta tehdä sitä itse.

Pohdimme myös vanhempien vastausajan päätyttyä, onko meidän tarpeellista yrittää saada vanhemmilta lisää vastauksia. Päädyimme siihen, että emme jatka aineistokeruuta, sillä olimme korostaneet vanhemmille vastaamisen vapaaehtoisuutta ja halusimme kunnioittaa antamaamme mahdollisuutta kieltäytyä vastaamisesta. Lisäksi emme tienneet ketkä kyselyyn ovat jo vastanneet, joten kyselylomakkeiden jakaminen uudestaan kaikille vanhemmille olisi voinut vääristää tutkimustuloksiamme, sillä emme olisi tienneet onko vastaaja vastannut tutkimukseemme jo aiemmin.

12 Pohdinta

Opinnäytetyöprosessimme oli pitkä ja laaja, minkä aikana opimme paljon niin tutkimuksen toteuttamisesta kuin kasvatuskumppanuus-ilmioistä. Paneuduimme ensimmäistä kertaa näin syvällisesti varhaiskasvatuksen yhteen osa-alueeseen. Tutustuessamme kasvatuskumppanuuteen perehdyimme aihetta käsittelevään teoriaan, kuten varhaiskasvatukseen ja päivähoitoon sekä vanhempien ja varhaiskasvattajien väliseen yhteistyöhön. Opinnäytetyöprosessin edetessä opimme hahmottamaan myös laajempia asiakokonaisuuksia ja -yhteyksiä. Opimme esimerkiksi näkemään, kuinka vanhempien osallisuus vaikuttaa yksilön ja koko perheen lisäksi varhaiskasvattajiin ja päivähoitoyhteisöön sekä yhteiskuntaan.

Oma kiinnostuksemme ja yhteistyötoimintayksikkömme varhaiskasvattajien kiinnostus kasvatuskumppanuutta kohtaan antoivat hyvät lähtökohdat opinnäytetyömme onnistumiselle. Varhaiskasvattajat sitoutuivat hyvin yhteistyöhön kanssamme, joten emme kohdanneet haasteita yhteistyössä. Saimme heiltä tutkimusongelmamme kannalta tarpeellisen tiedon, sillä he kertoivat omista näkemyksistään, kokemuksistaan sekä toiveistaan kasvatuskumppanuuteen liittyen. Lisäksi päivähoitoyksikön työntekijät auttoivat meitä aktivoimaan vanhempia osallistumaan tutkimukseemme. Näin ollen saimme myös vanhemmilta tarvittavan tiedon, jota myös yhteistyötoimintayksikkömme pitää erittäin arvokkaana tietona.

Opinnäytetyömme onnistumista kuvaa tekemämme tutkimuksen onnistuneisuus sekä se, että lähestyimme aihetta laajasti eri näkökulmista käsin. Viitekehyksessämme tarkastelimme esimerkiksi kasvatuskumppanuuden lähtökohtana olevaa Bronfenbrennerin kehityspsykologista teoriaa, vanhempien ja varhaiskasvattajien asiantuntijuutta sekä vanhempien osallisuutta. Lisäksi noudatimme opinnäytetyösopimustamme ja hyödynsimme koko opinnäytetyöprosessimme ajan muun muassa ohjaavalta opettajaltamme ja yhteistyökumppaniltamme saamaamme palautetta.

12.1 Opinnäytetyön tavoitteiden arviointi

Opinnäytetyömme päätavoite oli selvittää yhteistyötoimintayksikkömme kasvatuskumppanuuden nykytila sekä kehittämistarpeita ja -mahdollisuuksia varhaiskasvattajien ja lasten vanhempien näkökulmista. Mielestämme tavoitteemme täyttyi, sillä saimme vastauksen tutkimusongelmaamme eli saimme muodostettua kuvan kasvatuskumppanuuden nykytilasta, kehittämistarpeista ja -mahdollisuuksista vanhempien sekä työntekijöiden näkökulmista. Saimme tutkimukseen osallistuneilta riittävästi tietoa, joten pystyimme muodostamaan käsityksen esimerkiksi siitä, mitkä asiat ovat osapuolten mielestä tärkeitä kasvatuskumppanuuden onnistumisessa.

Valitsemamme aineiston keruumenetelmät sopivat hyvin niin laadullisen kuin määrällisen aineiston keräämiseen. Tutkimusaineiston analysointivaiheessa huomasimme kuitenkin, että meillä olisi parannettavaa muun muassa kyselylomakkeiden kysymysten asettelussa sekä vastausvaihtoehtojen johdonmukaisuudessa. Osa avoimista kysymyksistämme oli esimerkiksi epäselviä, sillä ne käsittelivät laajaa asiakokonaisuutta ja sisälsivät useamman kysymyksen. Suljetuissa kysymyksissä sen sijaan ongelmana oli vastausvaihtoehtojen epätarkkuus. Epäilemme, että etenkin vanhemmille suunnatun kyselylomakkeen virheet ja pituus vaikuttivat vanhempien melko alhaiseen vastausprosenttiin (32,5 %). Toisaalta saimme niin vanhemmilta kuin päivähoiton työntekijöiltä myös positiivista palautetta koskien kyselylomakkeitamme ja toimintaamme tutkijoina.

Pohdimme myös, että kokemattomuutemme tutkijoina vaikutti kielteisesti kyselylomakkeiden laatimiseen sekä teemahaastattelun toteuttamiseen. Vaikka olimme valmistautuneet haastatteluun tekemällä haastattelurungon ja varautumalla haastateltavien passiivisuuteen, emme kuitenkaan saaneet riittävän tarkkoja vastauksia kaikkiin kysymyksiimme. Olisimme toivoneet työntekijöiltä esimerkiksi konkreettisempia vastauksia joihinkin kysymyksiin. Haastattelun jälkeen huomasimme, että meidän olisi pitänyt toimia haastattelijoina rohkeammin ja tarvittaessa pitää keskustelu kysymyksen ympärillä, kunnes olisimme saaneet aiheesta riittävästi tietoa. Lisäksi meidän tulisi kehittyä johdonmukaisuudessa, kysymysten asettelun selkeydessä sekä haastateltavien rohkaisemisessa, jotta useampi haastateltava olisi osallistunut keskusteluun aktiivisemmin.

Opinnäytetyömme tavoitteena oli lisäksi aktivoida työyhteisön jäseniä sekä vanhempia pohtimaan entistä enemmän kasvatuskumppanuuden nykytilaa, merkitystä sekä kehittämistarpeita ja -mahdollisuuksia. Meillä ei ole käytössämme konkreettista arviointikeinoa, jonka avulla pystyisimme arvioimaan kuinka laajasti tavoitteemme toteutui. Jo tutkimukseemme osallistuminen edellytti kuitenkin vastaajilta esimerkiksi kasvatuskumppanuuden merkityksen poh-

timista, sillä niin kyselylomakkeisiin vastatessaan kuin haastatteluun osallistuessaan vastaajat joutuivat pohtimaan aihetta syvällisemmin.

Pyrimme saavuttamaan tavoitteemme myös aktivoimalla kaikki varhaiskasvattajat ja vanhemmat osallistumaan tutkimukseemme. Käyttämiämme aktivointikeinoja olivat vanhemmille ja työntekijöille suunnatut esittelyt, joissa kerroimme lyhyesti itsestämme, opinnäytetyötämme ja tutkimuksen toteuttamisesta. Korostimme esittelyissä myös tutkimukseen osallistumisen tärkeyttä vastaajalle itselleen sekä koko päivähoitoyksikölle. Yhteyshenkilöltämme saamamme palautteen perusteella aktivointitavoitteemme onnistui siinä suhteessa, että opinnäytetyötämme tullaan hyödyntämään päivähoitoyksikössä. Opinnäytetyötämme ja tutkimustuloksiamme käsitellään niin varhaiskasvattajien keskuudessa kuin yhdessä vanhempien kanssa.

Tavoitteenamme oli lisäksi toimia eettisesti koko opinnäytetyöprosessin ajan. Mielestämme saavutimme tavoitteemme, sillä noudatimme yhteistyökumppanimme kanssa tekemäämme opinnäytetyösopimusta, sosiaalialan ammattieettisiä ohjeita sekä hyvää tieteellistä käytäntöä. Sosiaalialan ammattieettiset ohjeet ovat tulleet opintojen aikana tutuiksi niin, että huomasimme prosessin aikana omaksuneemme ne jo aiemmin toimintaamme ohjaaviksi arvoiksi. Sen sijaan tutkimusta tehdessämme jouduimme kiinnittämään huomiota hyvään tieteelliseen käytäntöön, sillä emme olleet aiemmin tehneet tutkimusta. Käytännön noudattaminen ei kuitenkaan aiheuttanut meille ongelmia.

Tavoitteen onnistumista kuvaa myös se, että arvioimme omaa toimintaamme ja työtämme koko opinnäytetyöprosessin ajan. Olemme käyttäneet arvioinnissa apuna henkilökohtaisen reflektoinnin ja yhdessä käymiemme keskusteluiden lisäksi palautetta, jota saimme ohjaavalta opettajaltamme, yhteyshenkilöltämme, opponenteiltamme sekä lähipiiriltämme. Itsearviointimme ja saamamme palautteen perusteella voimme todeta toimineemme eettisesti. Lisäksi tutkimuksemme on luotettava, sillä olimme tutkijoina puolueettomia koko prosessin ajan ja raportoimme saamamme tutkimustulokset rehellisesti.

Henkilökohtaisena tavoitteenamme oli ammatillinen kasvu ja kehittyminen. Opinnäytetyöprosessin aikana ammatilliset valmiutemme työskennellä päivähoitosektorilla lisääntyivät huomattavasti, sillä tietomme kodin ja päivähoidon välisestä yhteistyöstä lisääntyivät. Saimme niin teoriaan tutustuessamme kuin tutkimusta tehdessämme paljon meille uusia ideoita ja keinoja yhteistyön tekemiseen sekä kehittämiseen. Toisin kuin toiminnallisissa opinnäytetöissä, emme kuitenkaan pystyneet valitettavasti kokeilemaan oppimaamme käytännössä. Lisäksi taitomme tehdä tutkimustyötä parani paljon, sillä opimme esimerkiksi analysoimaan tutkimustuloksia.

Oppimiskokemuksessamme korostui se, kuinka merkittävää vanhempien osallisuus on yhteistyöhön sitoutumisessa. Pohdimme, että vanhempien osallisuuden rakentumisessa korostuvat ensisijaisesti vanhempien aito tietoisuus varhaiskasvatusasioista ja osallisuuden kokemus. Esimerkiksi tekemästämme tutkimuksesta sekä Alasuutarin tutkimuksesta (2010) ilmenee, että vanhemmat, joilla on kokemusta varhaiskasvatuksesta omien opintojensa tai työnsä kautta, tuntevat kasvatuskumppanuuden käsitteen paremmin sekä osallistuvat muita aktiivisemmin lapsen hoidon ja päivähoitoyksikön toimintatapojen kehittämiseen (Alasuutari 2010, 118, 123). Tulosten perusteella voidaan olettaa, että vanhempien oikeus osallistua muun muassa toiminnan suunnitteluun ja kehittämiseen ei ole kaikkien vanhempien tiedossa. Vanhempien oikeus osallistua esimerkiksi päivähoiton kehittämiseen on todennäköisesti työntekijöille selvä asia, joten he eivät välttämättä tule ajatelleeksi vanhempien olevan tietämättömiä asian suhteen. Mielestämme asiaan tulisi kiinnittää entistä enemmän huomiota ja varhaiskasvatuksessa tulisi tavoitella kaikki osapuolet tasapuolisesti osallistavaa toimintakulttuuria.

Lisäksi kasvatuskumppanuus-ilmioistä jäi mieleemme erityisesti yhteistyön ja kumppanuuden dilemma, johon viittasimme kasvatuskumppanuuden haasteiden yhteydessä (ks. 33). Opinnäytetyöprosessimme alussa olimme sitä mieltä, että kasvatuskumppanuudesta tulisi puhua yksinomaan tällä käsitteellä. Nytemmin olemme kuitenkin tulleet siihen tulokseen, että kasvatuskumppanuudesta voidaan käyttää myös termiä yhteistyö. Yhteistyön käsite tulisi kuitenkin päivittää koskemaan kasvatuskumppanuutta, jolloin tehtäisiin selvä ero perinteiseen yhteistyöhön, jossa esimerkiksi päivähoiton työntekijöitä pidetään erityisasemassa lapsen vanhempiin nähden. Mielestämme tilanne on ristiriitainen, sillä esimerkiksi Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2005) puhutaan kasvatuskumppanuudesta, kun taas vanhemmille suunnatuissa asiakirjoissa, kuten varhaiskasvatussuunnitelmalomakkeissa puhutaan pelkästään yhteistyöstä. Yhteistyö-käsitteestä ei voida myöskään luopua kokonaan sen takia, että muun muassa päivähoitolaissa puhutaan ainoastaan yhteistyöstä. Mielestämme oleellista onkin se, että kussakin varhaiskasvatusyksikössä luodaan yhteinen linja kasvatuskumppanuudesta tavoitteineen ja sisältöineen, jolloin yhteistyöstä puhuttaessa myös vanhemmat tietävät sen tarkoittavan kasvatuskumppanuuden periaatteiden mukaista työskentelyä lapsen parhaaksi.

12.2 Opinnäytetyön hyödynnettävyys yhteistyöyksikölle

Yhteyshenkilöltämme saadun palautteen perusteella opinnäytetyöstämme on yhteistyöyksiköllemme hyötyä. Opinnäytetyömme teoreettinen viitekehys toimii päivähoitoyksikössä keskustelun herättäjänä, sillä se on heidän mielestään laaja ja kattava kokonaisuus. Yhteistyökumppanimme mukaan opinnäytetyössä esiin nostetut asiat, tulokset ja johtopäätökset tarjoavat myös tilaisuuden tarkastella päivähoitoyksikössä käytössä olevia toimintatapoja.

Erityisesti vanhempien näkökulman esiin tuominen on varhaiskasvattajien mielestä mielenkiintoista ja arvokasta sekä tärkeää kasvatuskumppanuuden kehittämiseksi. Vanhempien vastaukset ovat herättäneet pohdintaa varhaiskasvattajien keskuudessa esimerkiksi siitä, miksi vanhemmat nostivat esiin sellaisia kehittämiskohteita, joihin päivähoitoyksikössä on panostettu jo ennen tutkimustamme. Päivähoitoyksikössä tullaankin käsittelemään vanhemmilta saadut vastaukset yhdessä toimintayksikön henkilökunnan kanssa. Vaikka päivähoitoyksikkö pitää vanhempien näkemyksiä ja toiveita kasvatuskumppanuudesta merkityksellisinä, tutkimuksemme korostuneet tulokset olivat ennestään tuttuja ainakin yhteyshenkilöllemme.

Päivähoitoyksikön varhaiskasvattajien ohella suurin osa vastanneista vanhemmista halusi saada tietoa tutkimustuloksista kirjallisesti. Teimme keskeisimmistä tutkimustuloksistamme tiivistelmän, jonka toimitimme toimintayksikön työntekijöille ja lasten vanhemmille. Tiivistelmä sisälsi molempien osapuolten tutkimustulosten ja tärkeimpien johtopäätösten lisäksi yhteystietomme, jotta tiedonantajilla on mahdollisuus ottaa meihin yhteyttä myös varsinaisen opinnäytetyöprosessin päätyttyä. Toivomme, että varhaiskasvattajat ja vanhemmat ottaisivat meihin yhteyttä, mikäli he haluavat kommentoida tutkimustamme tai työtämme, tai jakaa aiheen herättämiä ajatuksia kanssamme. Kaikkien tiedonantajien tasapuolinen tiedottaminen on mielestämme tärkeää, sillä varhaiskasvattajien lisäksi vastanneista vanhemmista noin 93 % halusi kuulla tutkimuksemme tuloksista. Vanhempien kiinnostus opinnäytetyötämme kohtaan on mielestämme osoitus siitä, että aihe koetaan myös vanhempien keskuudessa merkitykselliseksi.

Toimitimme myös päivähoitoyksikölle opinnäytetyömme painettuna, jotta sen hyödyntäminen olisi helpompaa myös tulevaisuudessa. Tiedotimme niin varhaiskasvattajia kuin vanhempia painetusta versiosta sekä Internet-osoitteesta, jossa opinnäytetyömme on luettavissa sähköisessä muodossa. Toivomme, että tulosten esitleminen aktivoi varhaiskasvattajia ja vanhempia käsittelemään yhdessä kasvatuskumppanuuden kehittämistarpeita ja -mahdollisuuksia, ja että he pyrkisivät yhdessä löytämään keinoja yhteistyön kehittämiseksi.

12.3 Jatkotutkimusaiheita

Tutkimuksestamme nousi esiin, että kolmasosa vastanneista vanhemmista ei ole kuullut käsitteestä kasvatuskumppanuus. Tutkimustulosten perusteella olisi hyvä kartoittaa laajemmin vanhempien tietämystä koskien kasvatuskumppanuutta ja sen keskeisiä tavoitteita sekä sisältöjä. Mikäli tulokset osoittavat, että merkittävä osa vanhemmista ei ole kuullut käsitteestä, voisivat tutkijat pohtia ja miettiä keinoja vanhempien tietoisuuden lisäämiseksi.

Lisäksi tutkimuksestamme ilmeni, että päivähoitoyksikössä ei arvioida yhteistyön toimivuutta järjestelmällisesti eikä säännöllisesti. Jatkotutkimuksessa voitaisiin selvittää tehdäänkö arvi-

ointia, miten sitä tehdään ja kuinka sitä voisi kehittää. Samalla voitaisiin kartoittaa myös päivähoitoyksikköjen valmiutta arvioida yhteistyön toimivuutta sekä henkilöstön mahdollista lisäkoulutuksen tarvetta.

Rajasimme oman opinnäytetyömme ulkopuolelle lasten näkökulman, mutta se olisi mielestämme tärkeä tutkimusaihe, sillä lapset ovat kodin ja päivähoidon yhteistyön keskiössä. Aihetta voisi lähestyä muun muassa toiminnallisen opinnäytetyön muodossa suunnittelemalla lasten kanssa esimerkiksi koko perheelle suunnatun tapahtuman. Lasten näkemyksiä, kokemuksia ja toiveita voidaan kartoittaa myös muun muassa sadutuksen ja kuvallisen ilmaisun keinoin.

Lähteet

- Alasuutari, M. 2003. Kuka lasta kasvattaa? 2. painos. Helsinki: Gaudeamus.
- Alasuutari, M. 2010. Suunniteltu lapsuus - Keskustelut lapsen varhaiskasvatuksesta päivähoitossa. Tampere: Vastapaino.
- Eriksson, E. & Arnkil, T. 2009. Huoli puheeksi - Opas varhaisista dialogeista. Jyväskylä: Stakes.
- Bronfenbrenner, U. 2002. Ekologisten järjestelmien teoria. Toppi, A. (suom.) Teoksessa Vastata, R. (toim.) Kuusi teoriaa lapsen kehityksestä. 2. painos. Suomi: Oy UNIpress Ab.
- Haapamäki, J. 2000. Yhteisöllisyys päivähoitossa. Teoksessa Haapamäki, J., Kaipio, K., Keskinen, S., Uusitalo, I. & Kuoksa, M. Yhteisö kasvattaa - Päivähoito oppimis- ja kasvatusyhteisönä. Tampere: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Harju, A. 2004. Osallisuus. Järjestötoiminnan tietopalvelu - Osallistuminen ja vaikuttaminen. [WWW-dokumentti.] (Viitattu 17.10.2011.)
<<http://www.kansalaisfoorumi.fi/osallistuminen-ja-vaikuttaminen/osallisuus.html>>
- Huhtanen, K. 2004. Varhainen puuttuminen - Erityisen tuen tarpeen kohtaaminen päivähoitossa. Helsinki: Oy FINN LECTURA Ab.
- Hujala, E. 2004. Arviointia perhelähtöisyyden toteutumisesta päivähoitossa. Teoksessa Kupila, P. (toim.) Arvioidaan yhdessä - Näkökulmia arviointiin varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Hujala, E., Puroila, A-M., Parrila, S. & Nivala, V. 2007. Päivähoitosta varhaiskasvatukseen. Hyvinkää: Edufin.
- Hännikäinen, M. & Rasku-Puttonen, H. 2006. Johdanto: Päiväkoti ja koulu vuorovaikutuksellina yhteisöinä. Teoksessa Karila, K., Alasuutari, M., Hännikäinen, M., Nummenmaa, A. & Rasku-Puttonen, H. (toim.) Kasvatusvuorovaikutus. Tampere: Vastapaino.
- Härkönen, U. 2008. Teorian ja tutkimuskohteen vuorovaikutus - Bronfenbrennerin ekologinen systeemiteoria ihmisen kehittymisestä. Teoksessa Niikko, A., Pellikka, I. & Savolainen, E. (toim.) 2008. Oppimista, opetusta, monitieteisyyttä - kirjoituksia Kuninkaankartanonmäeltä. SKOL:n verkkokirjoja. [PDF-dokumentti.] (Viitattu 3.10.2011.)
<<http://sokl.joensuu.fi/verkkojulkaisut/monitiet/pdf/harkonen.pdf>>
- Iso-Kuusela, M. 2008. Vanhempien ja päivähoiton ammattilaisten välinen yhteistyö -Yhteen hiileen puhaltamista vai vain kaunis ajatus? Pro gradu-tutkielma. Jyväskylän yliopisto: Kasvatustieteenlaitos. [PDF-dokumentti.] (Viitattu 20.10.2011)
<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/19422/URN_NBN_fi_jyu-200812206014.pdf?sequence=1>
- Järvi, S. 2006. Osallisuuden ulottuvuuksista varhaiskasvatuspalveluissa. Teoksessa Pukari, P. (toim.) Vanhemman osallisena - käsitteistöä ja menetelmän kehittelyä. Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus. [PDF-dokumentti.] (Viitattu 10.10.2011.)
<<http://www.sosiaalikallega.fi/julkaisut/tyopaperit-ja-muut-julkaisut/Vanhemmatosallisina.pdf>>
- Järvinen, M., Laine, A. & Hellman-Suominen, K. 2009. Varhaiskasvatusta ammattitaidolla. Helsinki: Kirjapaja.
- Kaipio, K. 2000. Päivähoitoyhteisö kasvatusyhteisönä. Teoksessa Teoksessa Haapamäki, J., Kaipio, K., Keskinen, S., Uusitalo, I. & Kuoksa, M. Yhteisö kasvattaa - Päivähoito oppimis- ja kasvatusyhteisönä. Tampere: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

- Kananen, J. 2008. Kvali: kvalitatiivisen tutkimuksen teoria ja käytänteet. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 93. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Kananen, J. 2008. Kvantti - kvalitatiivinen tutkimus alusta loppuun. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja -sarja. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Karila, K. 2003. Kasvatuskumppanuus - uhka vai mahdollisuus? Kasvatuskumppanuuden käsite herättää tunteita ja kannanottoja. Lastentarha-lehti 4/2003. Helsinki: Lastentarhanopettajaliitto - Barntädgårdslärförbundet ry.
- Karila, K. 2006. Kasvatuskumppanuus vuorovaikutussuhteena. Teoksessa Karila, K., Alasuutari, M., Hännikäinen, M., Nummenmaa, A. & Rasku-Puttonen, H. (toim.) Kasvatusvuorovaikutus. Tampere: Osuuskunta Vastapaino.
- Karila, K., Alasuutari, M., Hännikäinen, M., Nummenmaa, A. & Rasku-Puttonen, H. 2006. Kasvatusvuorovaikutus. Tampere: Osuuskunta Vastapaino.
- Karila, K. & Nummenmaa, A. 2006. Kasvatusvuorovaikutus ja yhteisöllinen työkalutuuri. Teoksessa Karila, K., Alasuutari, M., Hännikäinen, M., Nummenmaa, A. & Rasku-Puttonen, H. (toim.) Kasvatusvuorovaikutus. Tampere: Osuuskunta Vastapaino.
- Karila, K. & Puroila, A-M. 2001. Bronfenbrennerin ekologinen teoria. Teoksessa Karila, K., Kinno, J. & Virtanen, J. (toim.) 2001. Varhaiskasvatuksen teoriasuuntauksia. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Karila, K., Alasuutari, M., Hännikäinen, M., Nummenmaa, A. & Rasku-Puttonen, H. (toim.) 2006. Kasvatusvuorovaikutus. Tampere: Osuuskunta Vastapaino.
- Kaskela, M. & Kekkonen, M. 2005. Kasvatuskumppanuus tuo kodin ja päivähoiton lähelle toisiinsa. Lastentarha-lehti 3/2005. Helsinki: Lastentarhanopettajaliitto - Barntädgårdslärförbundet ry.
- Kaskela, M. & Kekkonen, M. 2007. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta - Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Vaajakoski: Stakes.
- Kekkonen, M. 2011. Kasvatuskumppanuus-menetelmä rakentaa dialogista kasvatuskulttuuria. Terveystieteen ja hyvinvoinnin laitoksen Internet-sivut. [WWW-dokumentti.] (Viitattu 26.10.2011) <http://www.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppanit-fi/tyon/menetelmat/kasvatuskumppanuus>
- Koivunen, P-L. 2009. Hyvä päivähoito - Työkaluja sujuvaan arkeen. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Kuikka, M., Varpu -projekti, Opetusalan Ammattijärjestö & Opettaja-lehti (toim.) 2005. Varpu - Lapselle tukea ajoissa. Opettaja-lehti numero 38 B.
- Laiho, O. 2011. Varhaisen puuttumisen malli Nurmijärven peruspalveluissa - varhainen puuttuminen - varhainen avoin yhteistyö. Nurmijärven kunta. [Word-dokumentti.] (Viitattu 28.9.2011) <<http://www.kunnat.net/fi/tietopankit/hyvakas/hyvakas-tietopankki/peruspalveluiden-varhaisen-puuttumisen-ja-varhaisen-avoimen-yhteistyon-malli-varpu/Sivut/default.aspx>>
- Lehtipää, R. 2007. Päivähoidon ja vanhempien kasvatuskumppanuus pikkulapsiperheiden arjessa. Pro gradu-tutkielma. Jyväskylän yliopisto: Psykologian laitos. [PDF-dokumentti.] (Viitattu 20.10.2011) <https://www.jyu.fi/ytk/laitokset/perhetutkimus/tutkimus/paletti/gradu_lehtipaa>
- Lyyra, V. 2004. Vanhemmuutta vahvistavia keskusteluja päivähoitossa - perheterapeuttisia näkökulmia kasvatuskumppanuuteen. Teoksessa Keskinen, S. & Virjonen, H. (toim.) Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoitossa. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Lämsä, A-L. 2009. Yhteiskunnan muutos ja elämän riskit. Teoksessa Lämsä, A-L. (toim.) *Mun on paha olla. Näkökulmia lasten ja nuorten psyykkiseen hyvinvointiin*. Jyväskylä: PS-kustannus.

Myöhänen, M., Kallio, S. & Viitanen, S. 2005. Lastentarhanopettajien antamia merkityksiä kasvatuskumppanuudelle ”Nyt meillä on menestystekijän resepti”. *Lastentarha-lehti* 3/2005. Helsinki: Lastentarhanopettajaliitto - Barnträdgårdsläraryrbundet ry.

Määttä, P. 1999. Perhe asiantuntijana. Eryityiskasvatuksen ja kuntoutuksen käytännöt. Jyväskylä: ATENA KUSTANNUS.

Mönkkönen, K. 2007. Vuorovaikutus - Dialoginen asiakastyö. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Nummenmaa, A. 2006. Kasvattajien yhteisö ja kasvatuskulttuuri. Teoksessa Karila, K., Alasuutari, M., Hännikäinen, M., Nummenmaa, A. & Rasku-Puttonen, H. (toim.) *Kasvatusvuorovaikutus*. Tampere: Vastapaino.

Ojala, M. 1993. Varhaiskasvatuksen perusteita ja haasteita. 4. uudistettu painos. Helsinki: Kirjayhtymä Oy.

Pääkaupunkiseudun kuntien päivähoiton asiakastyytyväisyyskysely. 2008. [PDF-dokumentti.] <http://www.hel2.fi/Helsinginseutu/paivahoito/ph_asiakaskysely_2008.pdf> (Viitattu 21.10.2011.)

Tuomi, J. & Sarajärvi A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 5. uudistettu laitos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Vantaan kaupungin sivistystoimi. 2011. Sivistystoimen arvot. [WWW-dokumentti.] (Viitattu 12.9.2011.) <http://www.vantaa.fi/fi/opetus_ja_kasvatus/sivistystoimi/sivistystoimen_arvot>

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2006. 2. tarkistettu painos. Stakes oppaita 56. Vaajakoski: Stakes.

Väisänen, L., Niemelä, M. & Suua, P. 2009. Sanat työssä - Vuorovaikutus ammattitaitona. Helsinki: Kirjapaja.

Väisänen, T. 2007. Ryhmis - Ryhmäperhepäivähoito tänään. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Yhteistyötoimintayksikön varhaiskasvatuksen oppimis- ja opetussuunnitelma. 2005.

Österlund, M. Lasten kuritus on kiellettyä. [WWW-dokumentti.] (Viitattu 2.11.2011.) <<http://papunet.net/selko/tietoa/lait-ja-saannot/lasten-kuritus-on-kiellettya/>>

Taulukot

Kuinka tärkeänä vanhemmat pitävät yhteistyötä päivähoitoyksikön kanssa?

	Vastauksia	Prosentti	Validi prosentti	Kumulatiivinen prosentti
erittäin tärkeänä	22	81,5	81,5	81,5
tärkeänä	5	18,5	18,5	100,0
Yhteensä	27	100,0	100,0	

Väite: "Aloitusjakso oli onnistunut."

	Vastauksia	Prosentti	Validi prosentti	Kumulatiivinen prosentti
täysin samaa mieltä	15	55,6	55,6	55,6
lähes samaa mieltä	8	29,6	29,6	85,2
en osaa sanoa	2	7,4	7,4	92,6
täysin eri mieltä	2	7,4	7,4	100,0
Yhteensä	27	100,0	100,0	

Miten yhteistyö toteutuu vanhempien mielestä päivähoiton kanssa?

	Vastauksia	Prosentti	Validi prosentti	Kumulatiivinen prosentti
erittäin hyvin	11	40,7	40,7	40,7
hyvin	16	59,3	59,3	100,0
Yhteensä	27	100,0	100,0	

Miten tiedonvälitys toimii vanhempien mielestä kodin ja päivähoiton välillä?

	Vastauksia	Prosentti	Validi prosentti	Kumulatiivinen prosentti
erittäin hyvin	11	40,7	40,7	40,7
hyvin	12	44,4	44,4	85,2
kohtalaisesti	4	14,8	14,8	100,0
Yhteensä	27	100,0	100,0	

Tapaavatko vanhemmat mielestään päivähoiton henkilökuntaa riittävästi?

	Vastauksia	Prosentti	Validi prosentti	Kumulatiivinen prosentti
kyllä	19	70,4	70,4	70,4
vaihtelevasti	8	29,6	29,6	100,0
Yhteensä	27	100,0	100,0	

Kokevatko vanhemmat, että kasvat keskusteluja on riittävästi päivähoiton henkilökunnan kanssa?

	Vastauksia	Prosentti	Validi prosentti	Kumulatiivinen prosentti
kyllä	19	70,4	73,1	73,1
en	5	18,5	19,2	92,3
en osaa sanoa	2	7,4	7,7	100,0
Yhteensä	26	96,3	100,0	
Puuttuvia vastauksia	1	3,7		
Yhteensä	27	100,0		

Kuinka helppoa vanhempien on heidän mielestään lähestyä työntekijöitä omien huoliensa kanssa?

	Vastauksia	Prosentti	Validi prosentti	Kumulatiivinen prosentti
erittäin helppoa	6	22,2	23,1	23,1
helppoa	18	66,7	69,2	92,3
en osaa sanoa	2	7,4	7,7	100,0
Yhteensä	26	96,3	100,0	
Puuttuvia vastauksia	1	3,7		
Yhteensä	27	100,0		

Kuinka tärkeänä päivähoiton työntekijät pitävät yhteistyötä perheiden kanssa?

	Vastauksia	Prosentti	Validi prosentti	Kumulatiivinen prosentti
erittäin tärkeänä	11	78,6	78,6	78,6
tärkeänä	3	21,4	21,4	100,0
Yhteensä	14	100,0	100,0	

Miten tiedonvälitys toimii päivähoiton työntekijöiden mielestä päiväkodin ja kodin välillä?

	Vastauksia	Prosentti	Validi prosentti	Kumulatiivinen prosentti
erittäin hyvin	4	28,6	28,6	28,6
hyvin	10	71,4	71,4	100,0
Yhteensä	14	100,0	100,0	

Miten käytössä olevat yhteistyömuodot toimivat päivähoiton työntekijöiden mielestä kokonaisuutena?

	Vastauksia	Prosentti	Validi prosentti	Kumulatiivinen prosentti
erittäin hyvin	3	21,4	21,4	21,4
hyvin	11	78,6	78,6	100,0
Yhteensä	14	100,0	100,0	

Liitteet

Liite 1 Tutkimuslupa

	VANTAAN KAUPUNKI VANDA STAD	VIRANHALTIJAN PÄÄTÖS 26 /2011 1 (3)
Sivistystoimi Varhaiskasvatuksen johtaja vs. Jarmo Lounassalo	6.5.2011	Dno KPK 2396/2011/092
Tutkimusluvan myöntäminen/ " Kasvatuskumppanuus päivähoidon työntekijöiden ja lasten huoltajien näkökulmasta"		
<p>Tikkurilan Laurea- ammattikorkeakoulun opiskelijat Hanna-Maria Halonen ja Katja Hyypöläinen hakevat tutkimuslupaa opinnäytetyön tekemistä varten. Opinnäytetyön aiheena on "Kasvatuskumppanuus päivähoidon työntekijöiden ja lasten huoltajien näkökulmasta".</p> <p>Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää kasvatuskumppanuuden kokonaisvaltaista toteutumista päiväkodissa ja ryhmäperhepäiväkodissa. Tutkijat tekevät selvityksen työntekijöiden näkemyksistä, toiveista ja kehittämismahdollisuuksista kyselylomakkeen muodossa. Lisäksi he järjestävät ryhmähaastattelun, johon osallistuu suuri osa päiväkodin työntekijöistä ja yksi ryhmäperhepäiväkodin työntekijä.</p> <p>Tutkijoille ei luovuteta salassa pidettäviä asiakirjoja ja tutkijat ovat lain mukaan salassapitovelvollinen tutkimuksessa tietoon saamiensa yksilöä ja perhettä koskevien asioiden suhteen sekä heidän tulee huolehtia siitä, että yksittäistä henkilöä tai perhettä ei tutkimuksessa voida yksilöidä. Tutkimuksessa kerättyä tietoa saa käyttää vain tutkimustarkoituksiin. Mikäli tutkimus kohdistuu lapsiin, edellytetään huoltajien suostumista tutkimukseen osallistumiseen.</p>		
Päätös:	Päätän,	
		1) myöntää tutkimusluvan Hanna Halosen ja Katja Hyypöläisen opinnäytetyölle aiheena "Kasvatuskumppanuus päivähoidon työntekijöiden ja lasten huoltajien näkökulmasta ja
		2) että tutkijoiden tulee toimittaa yksi kappale tutkimuksesta sivistystoimeen osoitteeseen: kirjaamo.sivistystoimi@vantaa.fi
	Täytäntöönpano:	- <u>Hanna-Maria Halonen</u> - Katja Hyypöläinen
Päiväys	Vantaa 6.5.2011	
Allekirjoitus		
Nimen selvennys	Jarmo Lounassalo	
Virka-asema	Varhaiskasvatuksen johtaja vs.	

Liite 2 Esittely tiedonantajille

OPINNÄYTETYÖ KASVATUSKUMPPANUUDESTA

Olemme Tikkurilan Laurea-ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijoita ja **tarvitsemme Sinun apuasi** opinnäytetyössämme ja kasvatuskumppanuuden kehittämisessä.

Teemme opinnäytetyöhömmme kuuluvaa selvitystä lasten vanhempien ja päivähoidon työntekijöiden välisestä yhteistyöstä xxxxxx päiväkodissa ja xxxxxx ryhmäperhepäiväkodissa.

Toivomme Sinun vastaavan toukokuun lopussa jaettavaan kyselylomakkeeseen, jonka avulla kartoitamme yhteistyön nykytilaa sekä toiveitasi ja ideoitasi sen kehittämiseksi.

Kyselylomake jaetaan lapsesi lokeroon.

Opinnäytetyöllemme on Vantaan kaupungin varhaiskasvatuspalveluiden tutkimuslupa ja kaikki vastaukset käsitellään nimettöminä ja luottamuksellisesti.

Meille sekä päiväkodin ja ryhmäperhepäiväkodin henkilökunnalle on tärkeää saada vanhempien ääni kuuluviin ja tehdä yhteistyötä päivähoidon kehittämiseksi.

Vastaamalla voit vaikuttaa,
mielipiteesi on tärkeä ja arvokas.

Opinnäytetyömme on tarkoitus valmistua syksyllä 2011.

Vastaamme mielellämme kaikkiin työhömmme ja tutkimukseemme liittyviin kysymyksiin.

Yhteistyötä odottaen,

Hanna Halonen ja Katja Hyypöläinen

hanna.halonen@laurea.fi / katja.hyypolainen@laurea.fi

Liite 3 Saatekirje tiedonantajille

KYSELYLOMAKE KASVATUSKUMPPANUUDESTA

Olemme Laurea-ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijoita Tikkurilasta. Opinnäytetyömme aiheena on lasten huoltajien ja päivähoidon henkilökunnan välinen yhteistyö xxxxxx päiväkodissa ja xxxxxx ryhmäperhepäiväkodissa. Tarkoituksenamme on selvittää, miten kasvatuskumppanuus toteutuu tällä hetkellä vanhempien ja henkilöstön näkökulmasta sekä mitä toiveita ja kehittämisehdotuksia heillä on yhteistyömuotojen suhteen. Toivomme kaikkien vastauksien perustuvan henkilökohtaisiin mielipiteisiin, näkemyksiin, kokemuksiin ja toiveisiin, joten vääriä vastauksia ei ole olemassa.

Opinnäytetyöllemme on xxxxxx toimintayksikön esimiehen ja Vantaan kaupungin sivistystoimen myöntämä tutkimuslupa. Olemme vaitiolovelvollisia ja sitoutuneet noudattamaan koko opinnäytetyöprosessimme ajan hyvää tieteellistä käytäntöä. Keräämme tutkimusaineistoa vanhemmilta/varhaiskasvattajilta oheisen kyselylomakkeen avulla. Käsittelemme kaikki vastaukset nimettöminä ja luottamuksellisesti, eikä raportoinnissa ilmene päivähoitoyksiköiden tai yksittäisten henkilöiden tunnistetietoja tai mielipiteitä, niin että kenenkään tunnistamattomuus vaarantuu. Hävitämme aineiston asianmukaisesti työmme valmistuttua. Kyselyyn osallistuminen on tärkeää, mutta vapaaehtoista. Vastatessasi annat meille luvan käyttää näkemyksiäsi opinnäytetyömme aineistona.

Vastausaika päättyy **perjantaina 27.5.2011**

ja täytetyt kyselylomakkeet palautetaan lapsiryhmissä oleviin suljettuihin laatikoihin.

Vastauksesi on meille tärkeä ja siitä hyötyy myös koko xxxxxx päivähoitoyhteisö,
vastaamalla tuot omat näkemyksesi ja toiveesi esille!

Opinnäytetyömme on tarkoitus valmistua syksyllä 2011.

Vastaamme mielellämme kaikkiin kysymyksiinne koskien opinnäytetyötämme.

Yhteistyöstä kiittäen,

Hanna Halonen ja Katja Hyypöläinen

hanna.halonen@laurea.fi / katja.hyypolainen@laurea.fi

Liite 4 Kyselylomake lasten vanhemmille

Monivalintakysymyksissä valitse parhaiten mielipidettäsi kuvaava vaihtoehto. Avoimiin kysymyksiin voit vastata vapaasti ja halutessasi voit jatkaa vastaustasi paperin kääntöpuolelle. Vastaathan kysymyksiin selkeällä käsialalla. Voit vastata kysymyksiin myös ruotsiksi tai englanniksi.

Lapsesi päivähoitopaikka:

xxxxxx päiväkoti xxxxxx ryhmäperhepäiväkoti xxxxxx tai xxxxxx (kerhot)

Kuinka monta lastasi on päivähoitossa xxxxxx toimintayksikössä? ____

Lapsen ikä/iät: _____

1. Oletteko kuulleet käsitteestä kasvatuskumppanuus?

kyllä ei en osaa sanoa

Jos kyllä, niin missä yhteydessä?

2. Mitä kodin ja päiväkodin välinen yhteistyö eli kasvatuskumppanuus mielestänne tarkoittaa? (Mitä se sisältää, sen tavoitteita ym.)

3. Mitkä asiat ovat mielestänne tärkeitä hyvän yhteistyön kannalta?

4. Kuinka tärkeänä pidätte yhteistyötä päivähoitoyksikön kanssa?

erittäin tärkeänä tärkeänä en osaa sanoa riippuu tilanteesta ei tärkeää

5. Miten kuvailisitte aloitusjaksoa, jolloin lapsenne aloitti päivähoiton?

Aloitusjakso oli onnistunut.

täysin samaa mieltä lähes samaa mieltä en osaa sanoa lähes eri mieltä
täysin eri mieltä

Mikä aloitusjaksossa onnistui erityisesti ja mahdollisesti epäonnistui tai olisi voinut tehdä toisin?

6. Miten aloitusjaksoa voisi mielestänne kehittää?

7. Miten yhteistyö päiväkodin kanssa toteutuu tällä hetkellä?

erittäin hyvin hyvin en osaa sanoa huonosti erittäin huonosti

8. Kuvaile mielestänne tyypillistä tilannetta, jossa kasvatuskumppanuus toteutuu hyvin tai sen pitäisi toteutua hyvin?

9. Onko teillä negatiivisia kokemuksia yhteistyöstä päiväkodin henkilöstön kanssa?

kyllä ei en osaa sanoa

Jos kyllä, niin minkälaisia?

10. Miten lapsenne huomioidaan mielestänne päiväkodin ja kodin välisessä yhteistyössä?

erittäin hyvin hyvin vaihtelevasti huonosti erittäin huonosti
en osaa sanoa

Miten lapsenne voitaisiin huomioida paremmin päiväkodin ja kodin välisessä yhteistyössä? (Esimerkiksi lapsen varhaiskasvatussuunnitelman tekemisessä ja päivittäisissä keskusteluissa.)

- 11. Kuinka päivähoiton ja kodin välistä yhteistyötä voisi mielestänne kehittää?** (Esimerkiksi asenteet kasvatuskumppanuutta kohtaan sekä erilaiset yhteistyömuodot, kuten tapahtumat.)

- 12. Miten tiedonvälitys toimii mielestänne kodin ja päiväkodin välillä?** (Tiedottaminen esimerkiksi tulevista tapahtumista ja erikoisaikatauluista sekä lapsen päivittäisistä asioista.)

erittäin hyvin hyvin kohtalaisesti huonosti erittäin huonosti

Mitkä asiat ovat mielestänne tärkeitä kuulla päivittäin ja miten tiedonvälitystä voisi parantaa?

- 13. Miten lapsenne toiminnan, kasvun ja kehityksen dokumentointi toimii mielestänne?** (Dokumentoinnilla tarkoitetaan lapsen toiminnan, kasvun ja kehityksen tallentamista esimerkiksi kirjoittamalla, kuvaamalla ja kokoamalla lapsen omia tuotoksia. Dokumentointi kattaa myös muun muassa lapsikohtaiset suunnitelmat.)

erittäin hyvin hyvin kohtalaisesti huonosti erittäin huonosti

Miten toivoisitte lapsenne toimintaa, kasvua ja kehitystä dokumentoitavan?

- 14. Tapaatteko mielestänne päiväkodin henkilökuntaa riittävästi?**

kyllä vaihtelevasti ei en osaa sanoa

- 15. Koetteko, että lapsen kasvatustalusteluja on riittävästi henkilökunnan kanssa?** (Yksilöllisten kasvatussuunnitelmien laatiminen ym.)

kyllä ei en osaa sanoa

Perustelut:

16. Miten paljon saatte mielestänne vaikuttaa lapsenne hoitoon ja arkeen päiväkodissa?

paljon riittävästi en osaa sanoa vähän en lainkaan

17. Kuinka helppoa teidän on mielestänne lähestyä työntekijöitä omien huolienne kanssa?

erittäin helppoa helppoa en osaa sanoa vaikeaa erittäin vaikeaa

Minkälaisissa tilanteissa ja miten päiväkodin tulisi mielestänne tarjota perheille tukea?

18. Muita ajatuksianne kodin ja päivähoidon välisestä yhteistyöstä.

19. Koetteko tarpeelliseksi, että opinnäytetyöntekijät esittelisivät kyselyn tuloksia tulevana syksynä opinnäytetyön valmistuttua?

kyllä, kirjallisesti
kyllä, vanhemmille tarkoitetun tilaisuuden yhteydessä
kyllä, kirjallisesti ja suullisesti
ei, en koe tarpeelliseksi

Palautetta opinnäytetyöntekijöille esimerkiksi kyselylomakkeesta ja tiedottamisesta.

KIITOS!

Liite 5 Kyselylomake päivähoiton työntekijöille

Monivalintakysymyksissä valitse parhaiten mielipidettäsi kuvaava vaihtoehto. Avoimiin kysymyksiin voit vastata vapaasti ja halutessasi voit jatkaa vastaustasi paperin kääntöpuolelle. Vastaathan kysymyksiin selkeällä käsialalla.

Minkä ikäisten lasten ryhmässä työskentelet: _____

1. Mitä kasvatuskumppanuus mielestänne tarkoittaa?

2. Mitkä asiat ovat mielestänne tärkeitä hyvän yhteistyön kannalta ja minkälainen kodin ja päiväkodin välinen yhteistyö on mielestänne onnistunut?

3. Kuinka tärkeänä pidätte yhteistyötä vanhempien kanssa?

erittäin tärkeänä tärkeänä en osaa sanoa riippuu tilanteesta ei tärkeää

4. Oletteko kohdanneet haasteita kasvatuskumppanuudessa? Minkälaisia?

5. Miten kuvailisitte kasvatuskumppanuuden nykytilaa lapsiryhmässä, jossa työskentelette? Minkälaisia yhteistyömuotoja teillä on käytössä?

6. Kuinka helppoa teidän on mielestänne lähestyä lasten vanhempia esimerkiksi tilanteissa, joissa olette huolestuneet lapsen tai perheen tilanteesta? Minkälaisissa tilanteissa ja miten päiväkodin työntekijöiden tulisi mielestänne tarjota perheille tukea?

7. Miten tiedonvälitys toimii mielestänne päiväkodin ja kodin välillä? (Tiedotus esimerkiksi tulevista tapahtumista ja erikoisaikatauluista.)

erittäin hyvin hyvin kohtalaisesti huonosti erittäin huonosti

8. Miten käytössä olevat yhteistyömuodot mielestänne toimivat kokonaisuutena? (Reissuvihot, tapahtumat, juhlat ym.)

erittäin hyvin hyvin tyydyttävästi huonosti erittäin huonosti

9. Tapaatteko mielestänne lasten vanhempia/perhettä riittävästi?

kyllä vaihtelevasti ei en osaa sanoa

10. Miten kodin ja päiväkodin välistä yhteistyötä ja yhteistyömuotoja voisi mielestänne kehittää? (Päivähoidon työntekijöiden ja lasten vanhempien roolit yhteistyön ylläpitämisessä, kehittämisessä ym. toiveita, odotuksia ja haasteita.)

11. Muita ajatuksianne kodin ja päivähoiton välisestä yhteistyöstä.

12. Palautetta opinnäytetyöntekijöille esimerkiksi kyselylomakkeesta ja tiedottamisesta.

KIITOS!

Liite 6 Esimerkki vanhemmilta saadun aineiston luokittelusta

